

Projekt „CISUR – Krepitev pravosodnega sodelovanja pri implementaciji Uredbe o dedovanju na Hrvaškem in v Sloveniji“/„CISUR – Enhancing Judicial Cooperation on the Implementation of the Succession Regulation in Croatia and Slovenia“

Koordinator: Hrvatski pravni center (HR). Partnerji: Mirovni inštitut (SI), Ministrstvo za pravosodje Republike Hrvatske (HR), Hrvatska notarska zbornica (HR) in Notarska zbornica Slovenije (SI). Sodelovanje: Vrhovno sodišče Republike Hrvatske (HR).

Sladana Aras Kramar, Marko Turk in Katarina Vučko

KONČNO POROČILO O OPRAVLJENI RAZISKAVI O UPORABI UREDBE O DEDOVANJU NA HRVAŠKEM IN V SLOVENIJI

Oktober 2019

Copyright © 2019

Sladana Aras Kramar, Marko Turk in Katarina Vučko

(vse pravice pridržane)

KAZALO

I. UVOD.....	6
II. UREDBA O DEDOVANJU	9
A. SPLOŠNO O UREDBI O DEDOVANJU IN AKTIVNOSTIH EU	9
B. PODROČJE UPORABE	11
1. Materialno področje uporabe.....	11
2. Teritorialno področje uporabe	22
3. Časovna veljavnost.....	22
C. PRISTOJNOST.....	23
1. „Sodišče“ v smislu čl. 3(2) Uredbe o dedovanju in notarji	23
2. Splošna pristojnost	24
3. Dogovor o izbiri sodišča (prorogacija pristojnosti).....	30
4. Subsidiarna pristojnost	33
5. <i>Forum necessitatis</i>	34
6. Ostala pravila.....	34
6.1. Omejitev postopka.....	34
6.2. Sprejem ali odpoved dediščini, volilu ali nujnemu deležu	34
6.3. Začetek postopka	35
6.4. Preizkus pristojnosti	35
6.5. Preizkus dopustnosti.....	35
6.6. Litispendenca.....	36
6.7. Sorodne pravde.....	37
6.8. Začasni ukrepi, vključno z ukrepi zavarovanja	37
D. PRAVO, KI SE UPORABLJA.....	37
1. Načelo enotnosti zapuščine	37
2. Področje uporabe prava, ki se uporablja.....	40
3. Splošno pravilo in možnost odstopanja od splošnega pravila	41
4. Izbira prava.....	42
5. Posebna kolizijska pravila	45
5.1. Razpolaganje za primer smrti in dedne pogodbe.....	45
5.2. Veljavnost glede oblike izjave o sprejemu dediščine ali odpovedi dediščini, volila ali nujnega deleža.....	46
5.3. Posebna pravila o imenovanju in pooblastilih upravitelja zapuščine v nekaterih primerih....	47

5.4. Posebna pravila o omejitvah, ki se nanašajo na dedovanje določenega premoženja ali nanj vplivajo	47
5.5. Prilagoditev stvarnih pravic.....	48
5.6. Komorienti.....	48
5.7. Zapuščina brez dediča	48
5.8. Zavračanje (<i>renvoi</i>)	48
5.9. Javni red (<i>ordre public</i>).....	49
5.10. Države z več kot enim pravnim sistemom.....	49
E. PRIZNAVANJE IN IZVRŠEVANJE ODLOČB O DEDOVANJU	50
1. Priznavanje odločb o dedovanju.....	50
2. Država članica izvora	50
3. Država članica izvršitve	50
4. Razlogi za nepriznanje odločbe o dedovanju	51
5. Prekinitev postopka za priznanje odločbe o dedovanju.....	54
6. Postopek za razglasitev izvršljivosti odločbe o dedovanju.....	54
7. Krajevna pristojnost sodišč.....	54
8. Zahteva za razglasitev izvršljivosti odločbe o dedovanju	55
9. Odločba o zahtevi za razglasitev izvršljivosti odločbe o dedovanju	56
10. Pritožba zoper odločbo o zahtevi za razglasitev izvršljivosti odločbe o dedovanju.....	56
11. Prekinitev postopka za izvršitev odločbe o dedovanju.....	58
12. Začasni ukrepi in ukrepi zavarovanja.....	58
13. Stroški postopka in brezplačna pravna pomoč	58
F. SPREJEMANJE IN IZVRŠEVANJE JAVNIH LISTIN IN SODNIH PORAVNAV V ZAPUŠČINSKIH ZADEVAH.....	59
1. Sprejemanje javnih listin v zapuščinskih zadevah	59
2. Javna listina v zapuščinskih zadevah.....	60
3. Dokazna moč javne listine v dednih zadevah.....	60
4. Izpodbijanje verodostojnosti javne listine v dednih zadevah	62
5. Izpodbijanje pravnih aktov ali pravnih razmerij, ki so vzpostavljeni z javno listino v zapuščinskih zadevah	62
6. Razglasitev izvršljivosti javne listine v zapuščinskih zadevah.....	63
7. Sodna poravnava v zapuščinskih zadevah.....	64
8. Razglasitev izvršljivosti sodne poravnave v zapuščinskih zadevah.....	64
9. Nezdržljivost javnih listin, sodnih poravnav in odločb o dedovanju.....	64
G. EVROPSKO POTRDILO O DEDOVANJU	66

1. Vzpostavitev in namen evropskega potrdila o dedovanju	66
2. Pristojni organ	70
3. Zahteva za Potrdilo.....	73
5. Vsebina Potrdila	82
6. Učinki Potrdila	85
7. Overjena kopija Potrdila.....	91
8. Popravek, sprememba ali preklic Potrdila.....	93
9. Pravna sredstva zoper odločbo organa izdaje Potrdila	97
10. Začasna odložitev učinkov Potrdila.....	98
H. SODELOVANJE IN IZMENJAVA PODATKOV	99
I. IZOBRAŽEVANJE PRAVNIH STROKOVNJAKOV IN DRŽAVLJANOV NA HRVAŠKEM IN V SLOVENIJI.....	100
III. LITERATURA.....	103

KONČNO POROČILO O OPRAVLJENI RAZISKAVI O UPORABI UREDBE O DEDOVANJU NA HRVAŠKEM IN V SLOVENIJI

I. UVOD

To „Končno poročilo o opravljeni raziskavi o uporabi Uredbe o dedovanju – na Hrvaškem in v Sloveniji“ je nastalo v okviru projekta CISUR – Krepitev pravosodnega sodelovanja pri uporabi Uredbe o dedovanju na Hrvaškem in v Sloveniji (v nadaljnjem besedilu: projekt CISUR), financiranega iz Programa za pravosodje Evropske unije (2014–2020). Projekt CISUR bi naj pomagal pri implementaciji Uredbe (EU) št. 650/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2012 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju¹ (v nadaljnjem besedilu: Uredba št. 650/2012 o dedovanju; Uredba) na Hrvaškem in v Sloveniji, posledično tudi v drugih državah članicah Evropske unije (v nadaljnjem besedilu: EU). Projekt izvaja Hrvaški pravni center v partnerstvu z Ministrstvom za pravosodje Republike Hrvaške, Hrvaško notarsko zbornico, Mirovnim inštitutom (organizacija civilne družbe iz Slovenije) in Notarsko zbornico Slovenije v sodelovanju z Vrhovnim sodiščem Republike Hrvaške.

Svoboda gibanja v Evropski uniji vodi do tega, da se vedno več ljudi seli iz ene države članice v drugo zaradi zaposlitve ali življenja po upokojitvi, kar pogosto povzroči, da so državljani EU lastniki premoženja v različnih državah članicah. Treba je dodati tudi zakonske zveze med državljani EU, ki so državljani različnih držav članic, ali njihovo prisotnost v državi članici, ki ni država njihovega državljanstva. V primeru smrti teh oseb se odpirajo številna dednopravna vprašanja s čezmejnimi elementi. Ker se evropsko prebivalstvo stara, je problem še toliko bolj izrazit. Ocenjuje se, da vsako leto v EU umre približno 4,5 milijona ljudi, ki zapustijo sredstva v višini 646 milijard EUR na leto. Domnevajo, da približno devet ali deset odstotkov vseh zadev dedovanja (približno 450.000 primerov) vključuje mednarodne elemente, in sicer premoženje

---

¹ Uredba (EU) št. 650/2012 evropskega Parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2012 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju, SL EU, L 201, 27. 7. 2012, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32012R0650> (5. 9. 2019). Opomba: v Končnem poročilu se uporablja pojem »izvršitev« in njegove izpeljanke, saj se pojem uporablja tudi v uradnem prevodu Uredbe v slovenski jezik. Glej Uredba (EU) št. 650/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2012 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju, SL EU, L 201, 27. 7. 2012, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:32012R0650&from=EN> (5. 9. 2019).

v skupni vrednosti 123,3 milijard evrov letno (glej Commission of the European Communities 2009: 4).

Kot odgovor na opisano stanje in z namenom krepitev temeljnih načel EU, in sicer svobode gibanja znotraj EU, je bila 4. julija 2012 sprejeta Uredba št. 650/2012 o dedovanju. Kljub izčrpnim določbam glede uporabe, priznavanja in izvrševanja odločb o dedovanju, sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin in sodnih odločb, Evropskem potrdilu o dedovanju (v nadaljnjem besedilu: EPD, Potrdilo) in njegovih učinkih ter ustreznih obrazcih zahtevka za izdajo EPD-ja in samega Potrdila, je uporaba Uredbe št. 650/2012 o dedovanju v državah članicah EU velik izziv. Na to kažejo težave, ki so se pokazale v praksi pristojnih hrvaških in slovenskih organov že v fazi priprave projekta CISUR in še toliko bolj tekom implementacije prve faze projekta, kot je na primer vprašanje določitve „čezmejnega elementa“ in „običajnega prebivališča“ pri posameznih dednopravnih vprašanjih, ali vprašanje katere vse osebe je treba povabiti na narok glede zahtevkov za izdajo EPD-ja, oziroma ali je takšen narok sploh potreben, ter katerim vse osebam je treba poslati EPD, treba pa je dodati tudi kompleksnost vsebine zahtevka za izdajo Potrdila. Nič manj zahtevni niso bili primeri glede uveljavljanja Potrdila izdanega v drugi državi članici EU, predvsem v Nemčiji, ki niso vsebovala vseh podatkov, ki so potrebni za vpis pravice v ustrezen register, zemljiško knjigo, v skladu z *lex fori*.

S projektom CISUR se namerava raziskati v kakšni meri in na kakšen način Hrvaška ter Slovenija uspešno uporabljata Uredbo št. 650/2012 o dedovanju in nacionalne izvedbene zakone, in sicer na podlagi sekundarne analize podatkov ter empirične raziskave, kot tudi težave s katerimi se srečajo pristojni organi pri uporabi Uredbe. Zaradi tega so pravni strokovnjaki iz Hrvaške in Slovenije pripravili „Pregled obstoječega regulativnega in institucionalnega okvirja za uporabo Uredbe o dedovanju – v Sloveniji in na Hrvaškem“ (april 2019). Nato so na Hrvaškem v maju in juniju 2019 ter v Sloveniji v juniju 2019 potekali polstrukturirani intervjuji s tremi profesionalnimi skupinami udeležencev raziskave, notarji, sodniki in (višjimi) sodnimi svetovalci ter odvetniki². Intervjuje so na Hrvaškem vodili študenti pravnih fakultet na

---

²Na sestanku Odbora projekta, dne 15. aprila 2019, je dogovorjeno, da se bodo intervjuji izvajali z različnim številom sodelujočih v poklicnih skupinah v posamezni državi. Različno število v vzorcu sodelujočih v raziskavi po skupinah je metodološko upravičeno glede na fenomenološko raziskavo, ko je na podlagi analize pomembne literature in stanja v praksi določena raven informiranosti posamezne skupine vzorcev. Na podlagi tega je bilo izbrano namensko vzorčenje, kjer se primeri oziroma deli ali skupine vzorca izberejo namerno in namensko, saj imajo bogate informacije, ki so ključne za izvedbo raziskave. V skladu z navedenim je dogovorjeno število sodelujočih v raziskavi po poklicnih skupinah na Hrvaškem in v Sloveniji, s petnajstimi sodelujočimi pa so opravljeni intervjuji v posamezni državi kot je prikazano v nadaljevanju. Navedeno razmerje je zastavljeno iz razloga, ker so na Hrvaškem notarji največji vir informacij, ki so potrebne za izvedbo raziskave in uresničitev zastavljenega cilja, v manjši meri sodniki, ter nato odvetniki. Čeprav imajo odvetniki manj izkušenj s ciljem raziskave, obstajajo v praksi posamezni primeri, ki jih je treba vključiti v raziskavo. V Sloveniji glede uporabe

Hrvaškem, ki so predhodno obiskovali izobraževanje o vsebini Uredbe št. 650/2012 o dedovanju ter intervjuju kot kvalitativni metodi zbiranja podatkov, ki je potekalo v organizaciji Hrvaškega pravnega centra. V intervjujih je sodelovalo petnajst hrvaških pravnih praktikov, in sicer v skupini notarji (7), skupini sodniki in (višji) sodni svetovalci (5) in skupini odvetniki (3). Predhodno so hrvaški pravni strokovnjaki na projektu CISUR pripravili protokole za izvajanje intervjujev za posamezne profesionalne skupine. Rezultat opravljenih intervjujev na Hrvaškem so zbrani empirični podatki pravnih praktikov, ki uporabljajo Uredbo št. 650/2012 o dedovanju na različnih območjih na Hrvaškem (Zagreb, Ivanec, Varaždin, Čakovec, Osijek, Pula, Novigrad). V drugem delu empirične raziskave v okviru projekta CISUR, ki je opravljena na Hrvaškem, so hrvaški pravni strokovnjaki na projektu pripravili in oblikovali štiri fokusne skupine, kjer so sodelovali pravni praktiki (julij 2019). Fokusne skupine so potekale v Zagrebu po predhodno sprejetih protokolih, s skupinami notarji (5), odvetniki (6), sodniki in sodnimi svetovalci (6). Poleg tega je v Puli potekala tudi skupinska fokusna skupina s pravnimi praktiki, ki so jo sestavljali notarji (2), sodniki in sodni svetovalci (2) ter odvetniki (2). Izvedene fokusne skupine so skupaj zajele enaindvajset hrvaških pravnih praktikov. Poleg tega so izvedene fokusne skupine na Hrvaškem privedle do razprave in zbranih empiričnih podatkov pravnih praktikov, ki uporabljajo Uredbo št. 650/2012 o dedovanju na različnih območjih na Hrvaškem (Zagreb, Ivanec, Varaždin, Mursko Središče, Osijek, Pula, Novigrad).

V Sloveniji so bili polstrukturirani intervjuji s sodniki, odvetniki in notarji izvedeni junija 2019. Intervjuje je izvedel Mirovni inštitut, na podlagi vprašalnikov, ki so bili predhodno pripravljene za vsako od profesionalnih skupin, upoštevajoč njihovo nacionalno specifično vlogo pri izvajanju Uredbe o dedovanju. Tudi v Sloveniji je v intervjujih sodelovalo 15 intervjuvancev: 7 sodnikov oziroma strokovnih sodelavcev, 5 notarjev in 3 odvetniki. Pri izbiri intervjuvancev je bila posebna pozornost namenjena temu, da so prihajali iz različnih krajev Slovenije in da so bila pokrita tudi obmejna območja. Sodelujoči so prihajali iz Ljubljane, Maribora, Kopra, Kranja, Novega mesta, Jesenic in Ilirske Bistrice. V drugi fazi empirične raziskave so bile v Ljubljani izvedene štiri fokusne skupine (september 2019) in sicer s sodniki (2), odvetniki (3), notarji (4) ter skupna fokusna skupina, kjer so sodelovali udeleženci iz vseh treh profesionalnih skupin. Fokusnih skupin se je udeležilo nižje število sodelujočih kot je bilo načrtovano.³ Kljub

---

Uredbe o dedovanju notarji nimajo takšne vloge, kot jo imajo pri zapuščinskih zadevah notarji na Hrvaškem. Zaradi tega je v Sloveniji zastavljen največji vzorec sodnikov, v manjši meri notarjev in najmanj odvetnikov. Na ta način bo mogoče primerjati različne skupine v vzorcu in na ravni dveh držav, ki sta vključeni v raziskavo.

³ Razlog za manjše število sodelujočih so bile odpovedi nekaterih udeležencev na dan fokusne skupine zaradi nepredvidenih delovnih obveznosti ter bolezni.

temu so fokusne skupine služile svojemu namenu, saj so potrdile ugotovitve iz intervjujev oziroma ponudile koristne dodatne vpoglede v izvajanje Uredbe o dedovanju v Sloveniji.

Glavni namen teh izvedenih projektnih aktivnosti je ugotoviti stanje glede uporabe Uredbe št. 650/2012 o dedovanju na Hrvaškem in v Sloveniji, s ciljem analize in razprave odprtih vprašanj na podlagi katerih se bodo pripravile smernice, ki bi olajšale njeno koherentno implementacijo ter priporočila za morebitne spremembe njene uporabe v praksi v prihodnosti, tako med dvema državama kot na ravni EU.

II. UREDBA O DEDOVANJU

A. SPLOŠNO O UREDBI O DEDOVANJU IN AKTIVNOSTIH EU

Po dolgotrajnih aktivnostih in razpravah v okviru EU je bila 4. julija 2012 sprejeta Uredba št. 650/2012 o dedovanju. Ideja širšega sprejetja in ratifikacije haaških instrumentov med državami članicami se namreč ni izkazala za uspešno (glej Max Planck Institute for Comparative and International Private Law 2010: 7; Ivanc, Kraljić 2016: 249–250; Aras Kramar 2018: 186).⁴ Zaradi tega je že v „Dunajskem akcijskem načrtu“ iz leta 1998⁵ navedeno, da je pod nujno treba sprejeti evropske instrumente na področju dedovanja. Nato je sledil „Haaški program: krepitev svobode, varnosti in pravic v Evropski uniji“ iz leta 2004⁶, kjer je med ostalim poudarjena potreba po sprejetju evropskega instrumenta, ki bi obravnaval vprašanja prava, ki se uporablja v dednih zadevah, pristojnostih, vzajemnega priznavanja in izvrševanja odločitev o dedovanju ter uvedbo Evropskega potrdila o dedovanju. S „Stockholmskim programom – odprta in varna Evropa, ki služi državljanom ter jih varuje“ iz leta 2009⁷ se je šlo korak naprej z razširitvijo predloga in načela vzajemnega priznavanja

---

⁴ Haaška konvencija z dne 5. oktobra 1961 o pravu, ki se uporablja za obliko oporočnega razpolaganja, začela je veljati 5. januarja 1964, <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=40> (6. 9. 2019), Haaška konvencija z dne 2. oktobra 1973 o mednarodnem upravljanju premoženja umrlih oseb, začela je veljati 1. julija 1993, <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=83> (6. 9. 2019), Haaška konvencija z dne 1. julija 1985 o pravu, ki se uporablja za trust, in o njegovem priznavanju, začela je veljati 1. januarja 1992, <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=59> (6. 9. 2019), Haaška konvencija z dne 1. avgusta 1989 o pravu, ki se uporablja za dedovanje premoženja umrlih oseb, še ni začela veljati, <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=62> (6. 9. 2019).

⁵ Dunajski akcijski načrt z dne 3. decembra 1998, SL EU, C 19, 23. 1. 1999, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A31999Y0123%2801%29> (6. 9. 2019.).

⁶ Haaški program: krepitev svobode, varnosti in pravice v Evropski uniji, SL EU, C 53, 3. 3. 2005, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52005XG0303%2801%29> (6. 9. 2019).

⁷ Stockholmski program – odprta in varna Evropa, ki služi državljanom in jih varuje, SL EU, C 115, 4. 5. 2010, <http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/EU-framework/EUframeworkgeneral/The%20Stockholm%20Programme%202010/Stockholm-Programme-2010-EN.pdf> (6. 9. 2019).

odločitev o dedovanju ter oporok, upoštevajoč posebnosti pravnih sistemov držav članic (glej Popescu 2014: 8–9; Aras Kramar 2018: 186–187.).

Leta 2005 je bila objavljena „Zelena knjiga o dedovanju in oporokah“, ki je vsebovala vprašalnik o načelih in pravilih prava, ki se uporablja, pristojnosti, priznavanju ter izvrševanju odločb o dedovanju, vprašanih, ki jih je bilo treba upoštevati pri uvedbi evropskega instrumenta na področju dedovanja.⁸ Leta 2009 je bil objavljen Predlog Uredbe o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb ter javnih listin v dednih zadevah in uvedbi evropskega potrdila o dedovanju.⁹

Uredba št. 650/2012 o dedovanju vsebuje določbe o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju. Namen Uredbe št. 650/2012 o dedovanju je olajšati pravilno delovanje notranjega trga z odpravo ovir za prosto gibanje oseb, ki se danes srečujejo s težavami pri uveljavljanju svojih pravic pri dedovanju s čezmejnimi posledicami. V evropskem območju pravice morajo imeti državljani možnost vnaprej urediti svoje dedovanje. Učinkovito je treba zagotavljati pravice dedičev in volilobjemnikov, drugih oseb, ki so blizu zapustniku, ter upnikov zapuščine (t. 7 in 80 Preambule Uredbe).

Zaradi pravilne in enotne uporabe Uredbe št. 650/2012 o dedovanju je sprejeta tudi Izvedbena uredba Komisije (EU) št. 1329/2014 z dne 9. januarja 2014 o uvedbi obrazca iz Uredbe (EU) št. 650/2012 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju¹⁰, ki vsebuje obrazce kot dokazilo o odločbi, sodni poravnavi oziroma javni listini v dedni zadevi in zahteve za izdajo evropskega potrdila o dedovanju.

Na državni ravni je bil na Hrvaškem sprejet Zakon o izvajanju Uredbe (EU) št. 650/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2012 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih

---

⁸ Zelena knjiga o dedovanju in oporokah, COM(2005) 65 dokončana, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52005DC0065> (6. 9. 2019).

⁹ Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju sodnih odločb ter javnih listin v zadevah dedovanja in ustanovitvi evropskega potrdila o dedovanju, COM(2009) 154 dokončano, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52009PC0154> (6. 9. 2019).

¹⁰ Izvedbena uredba Komisije (EU) št. 1329/2014 z dne 9. decembra 2014 o vzpostavitvi obrazcev iz Uredbe (EU) št. 650/2012 Evropskega parlamenta in Sveta o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb ter sprejemanju in izvrševanju javnih listin v zapuščinskih zadevah in o ustanovitvi Evropskega potrdila o dedovanju, SL EU, L 359, 16. 12. 2014, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32014R1329> (6. 9. 2019) (v nadaljnjem besedilu: Izvedbena uredba št. 1329/2014).

zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju (v nadaljnjem besedilu: Zakon o izvajanju Uredbe)¹¹ ki opredeljuje krajevno pristojnost za odločanje o zapuščini, pristojne organe za obravnavo in odločanje ter postopke na področju uporabe Uredbe (EU) št. 650/2012 o dedovanju. V Sloveniji je z Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o dedovanju v Zakon o dedovanju,¹² dodano tretje poglavje z naslovom „Določbe za izvajanje Uredbe 650/2012/EU“, ki je predvsem določil pristojne organe za njeno izvajanje.

B. PODROČJE UPORABE

1. Materialno področje uporabe

Z Uredbo št. 650/2012 o dedovanju je področje uporabe zastavljeno zelo široko. Zajema vsa civilnopravna vprašanja glede dedovanja zapuščine po zapustniku, torej vse oblike prehoda premoženja, pravic in obveznosti zaradi smrti, ne glede na to, ali gre za prehod po volji zapustnika na podlagi razpolaganja za primer smrti ali za prehod z dedovanjem na podlagi zakona (t. 9 Preambule Uredbe).

V skladu z materialnim področjem uporabe Uredba št. 650/2012 o dedovanju ne opredeljuje izraza „čezmejni element“ pri dednopravnih zadevah v smislu uporabe Uredbe, predvsem katere okoliščine bi pristojni organ države članice moral upoštevati.

Na primer, ali se lahko razlaga kot dednopravna zadeva s čezmejnimi elementi primer hrvaškega državljana z običajnim prebivališčem v Republiki Hrvaški, za katerim je ostalo premoženje v Republiki Hrvaški in tudi v drugi državi članici (npr. denar na (varčevalnem) računu ali nepremičnina)? Dediči so hrvaški državljani z običajnim prebivališčem v Republiki Hrvaški.

Navedeno vprašanje s področja uporabe Uredbe zaradi je bilo zaradi njegovega merituma in posebnosti, postavljeno vsem trem skupinam udeležencev raziskave (notarjem, sodnikom in odvetnikom) v intervjujih ter fokusnim skupinam na Hrvaškem. V tem kontekstu bodo obravnavani tudi rezultati navedene raziskave, ki so pridobljeni iz njihovih odgovorov.

Notarji se strinjajo, da navedeni primer lahko razlagamo kot dednopravno zadevo s čezmejnimi elementom in dodatno pojasnijo z neposrednimi primeri iz prakse, in sicer: *»... dediči, ki bodo podedovali ta račun ali nepremičnino v kateri od držav članic, ne bodo mogli prenesti lastništva*

---

¹¹ Uradni list Republike Hrvaške, št. 152/14.

¹² Zakon o dedovanju, Uradni list SRS, št. 15/76, 23/78, Uradni list RS, št. 13/94 – ZN, 40/94 – odl. US, 117/00 – odl. US, 67/01, 83/01 – OZ, 73/04 – ZN-C, 31/13 – odl. US in 63/16 (n nadaljnjem besedilu: SloZN).

nase brez Evropskega potrdila o dedovanju. Pri tem moram poudariti, da evropsko potrdilo o dedovanju ni obvezno, tuji organ bo mogoče zahteval samo sklep o dedovanju, ki ga je prevedel sodni tolmač, imam pa tudi dejanski primer iz prakse. V zapuščinski razpravi sem dediču dodelila stanovanje v Italiji, ki sem ga opisala na podlagi vseh dokumentov, ki mi jih je stranka dostavila in sem jo prosila, da me obvesti ali se je vknjižila kot lastnik na podlagi sklepa. Obvestila me je, da se je vknjižila. Se pravi, italijanski organ ni zahteval izdaje evropskega potrdila o dedovanju za to stanovanje.« (JB2_RH)¹³ ali »Menim, da gre za čezmejno zadevo. Ne glede na to, da so umrli in dediči hrvaški državljani s prebivališčem na Hrvaškem, se glede na okoliščine, in sicer, da se premoženje nahaja izven Hrvaške, zadeva opredeli kot čezmejna zadeva. Pri tem je vloga notarja, da vodi zapuščinski postopek in izda sklep o dedovanju. Na zahtevo dedičev mora izdati tudi Evropsko potrdilo o dedovanju, kjer bo zajeto vso premoženje izven območja Republike Hrvaške. V tem primeru gre za nepremičnino in račun. V praksi opažam, da se italijanske banke odzovejo že na podlagi hrvaškega sklepa o dedovanju, ki mora biti prevedeno v italijanski jezik in apostilirano. Se pravi ne vztrajajo, da morajo dediči dostaviti Evropsko potrdilo o dedovanju kot pogoj za razpolaganje s podedovanimi denarnimi sredstvi. Ko gre za nepremičnine, je zadeva bolj uradna. V tem primeru je poleg sklepa o dedovanju treba dostaviti tudi evropsko potrdilo o dedovanju.« (JB4_RH). Obstajajo tudi drugi primeri, kjer morajo notarji poznati pravo drugih držav. V zvezi s tem udeleženec raziskave pove: »Mi smo imeli obratno. Edina pripomba, ki jo imam na Uredbo je ta, da od nas zahteva, da poznamo pravo te druge države. Lahko se zmotimo in določene nepremičnine ne opišemo ... Na primer v Franciji nepremičnin ne opisujejo in jim ne določijo št. parcele, št. zemljiškoknjižnega vložka, katastrsko občino ... ampak samo navedejo vso nepremično premoženje zapustnika, ki ga je imel v času smrti. Ko to predložiš na našem sodišču, ni možnosti, da se ta zapuščina vpiše. To se še ni zgodilo ... vsaj ne v moji pisarni. Ne vem, mogoče ...« (JB3_RH)

Enako kot notarji se tudi odvetniki strinjajo s to problematiko in poudarjajo, da se navedeni primer lahko razlaga kot dednopravna zadeva s čezmejnimi elementi. Kot primer navajajo: »Menim, da gre za čezmejni element. Vsaj jaz si tako razlagam, da imamo čezmejni element.

---

¹³ Intervjuji in fokusne skupine so bile snemane, zato je v drugi fazi raziskave potekala transkripcija pridobljenih rezultatov. Vsakemu sodelujočemu v raziskavi je bila dodeljena ustrežna šifra, ki se uporabi pri transkripciji. Šifre označujejo pripadnost skupini sodelujočih v raziskavi (JB_RH – notarji, S_RH – sodniki, O_RH – odvetniki, oziroma FGJB_RH – fokusna skupina notarjev, FGS_RH – fokusna skupina sodnikov, FGO_RH – fokusna skupina odvetnikov in FGMJ_RH – fokusna skupina mešana) in redna številka iz baze podatkov. Osebni podatki sodelujočih so znani osebam iz Hrvaškega pravnega centra, ki so delale na projektu, na ta način pa so upoštevana etična načela in je zagotovljena anonimnost sodelujočih v raziskavi.

Seveda je lahko pri tem veliko različnih dejanskih stanj, vendar ko zastopam osebo, ki ima prebivališče ali preživi večino časa v eni državi, imamo pa opravka s pravnimi zadevami z namenom reševanja pravnih zadev ali interesov v drugi državi, zagotovo gre za čezmejni element. Temu je treba resno pristopiti in seveda spremljati tudi pravo, ki se uporablja, in pristojnost. Včasih sem pri tem uspešen, pogosto pa so pri pravnih postopkih v tuji državi, čeprav sem diplomiral v Italiji in nostrificiral diplomo, potrebna tehnična znanja, da se rešijo vprašanja, saj so velike razlike v sistemih, ki zahtevajo sodelovanje odvetnika oziroma notarja v Italiji in mene na Hrvaškem.» (O1_RH)

V primerjavi z notarji in odvetniki, sodniki, ki so sodelovali v raziskavi, deloma ne ponujajo enakih, doslednih odgovorov v zvezi z razlago navedenega primera. Del sodelujočih v raziskavi navaja enako kot notarji, da je to problematiko mogoče razlagati kot dednopravno zadevo s čezmejnimi elementi. Obrazložitev je sledeča: *»Ja, jaz bi si to razlagala kot primer s čezmejnimi elementi. Glede na to, da ima nepremičnino v drugi državi, gre za čezmejni element. Namen Uredbe je, da se zapuščinska razprava poteka v eni državi članici, s čimer je olajšano dedovanje, ki tako ni razdeljeno na več držav. Prav zaradi tega je namen te Uredbe, da postopek celotne zapuščine poteka v eni državi. Če je premoženje v drugi državi je treba uporabiti Uredbo kot instrument pospešitve postopka in vodenja postopka v eni državi. Začeti je treba pri namenu Uredbe, zato menim, da ima zadeva čezmejne elemente.» (S5_RH)*. Obstaja tudi drugačno mišljenje sodelujočih, ki se z navedenim ne strinjajo in navajajo: *»Dejstvo je, da je prisoten mednarodni element, vendar če je umrli imel običajno prebivališče na Hrvaškem in je hrvaški državljan, se Uredba naj ne bi uporabila. Razen, če je imel sklenjen sporazum o uporabi tujega prava, oziroma prava države, kjer je imel nepremičnino.» (S1_RH)* ali *»Menim, da v tem primeru ne gre za čezmejni element, ker so dediči hrvaški državljanji, zapustnik je prav tako bil hrvaški državljan, premoženje oziroma del premoženja pa se nahaja na Hrvaškem. Menim, da je treba upoštevati državo običajnega prebivališča. Jaz si tega primera ne bi razlagala kot čezmejni element, vendar je odvisno tudi od tega, v kateri državi je večina premoženja. Prav tako je treba upoštevati kje se je postopek najprej začel.» (S2_RH)*

„Čezmejni element“ pri dednopravnih zadevah v zvezi z uporabo Uredbe bi moral upoštevati vse okoliščine posameznega primera (zapustnika, zapuščino ...), predvsem pa dejstvo ali se premoženje nahaja v drugi državi članici in/ali v tretji državi. Treba je omeniti, da Uredba navaja enotnost zapuščine, kar pomeni, da pravo, ki se uporablja, ureja dedovanje v celoti, se pravi celotno zapuščino, ne glede na vrsto premoženja in državo, kje se premoženje nahaja, bodisi v državi članici ali tretji državi, in sicer z vidika pravne varnosti in izogibanja

fragmentaciji dedovanja. Treba je dodati, da pravila Uredbe določajo, da organ, ki vodi postopek v večini primerov uporabi svoje pravo (*lex fori*).

Vsebinsko identično vprašanje, le da gre za primer slovenskega državljana s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji, po katerem je ostala zapuščina v Republiki Sloveniji, pa tudi v drugi državi EU (npr. denar na varčevalnem računu ali ena nepremičnina), dediči so prav tako slovenski državljani s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji, je bilo postavljeno sodnikom, odvetnikom in notarjem, ki so sodelovali v raziskavi v Sloveniji. Vprašanje je bilo postavljeno tako v intervjujih kot v fokusnih skupinah.

Sodelujoči sodniki so se strinjali, da gre v navedenem primeru za zadevo dedovanja s čezmejnimi elementom: *»Ja. Jaz mislim, da ja [...]. Ta mednarodni element se pojavi najprej v zvezi z obsegom premoženja [...], če se pa izkaže, da je vsaj del premoženja v tujini, se potem mednarodni element pojavi na tem področju. To seveda potegne za seboj vprašanje, kje pa je bilo običajno prebivališče zapustnika. Tukaj se potem ugotavlja, kje je živel, kje je delal, kje je imel družino in tako naprej, da se ugotovi ta element. Ko pa pride do kakšnega vprašanja oziroma ugovora v zvezi s pristojnostjo in prenosom pristojnosti, se pa seveda ugotavljajo okoliščine na strani strank.«* (S4_SI)¹⁴. Navedli so tudi, da je takšna pravzaprav večina zadev dedovanja s čezmejnimi elementom, ki jih obravnavajo: *»Mi imamo v glavnem primere, ko so pač zapustniki v glavnem slovenski državljani, ki so imeli stalno prebivališče v Sloveniji in so imeli določene nepremičnine v tujini. V glavnem izključno, kar sem se pozanimala, na Hrvaškem in v Italiji.«* (S3_SI) in *»Za Ljubljano velja, da je to v devetdeset odstotkih počitniška hiša v Istri, [...]. To je glavnina. Se pa srečujemo posamično tudi nekaj z obmejnimi zadevami, da imajo ti za mejo svoje premoženje. Vezano na družinsko situacijo. Pač so podedovali po svojih starših.«* (S5_SI). Pri tem je bilo izpostavljeno vprašanje odkrivanja premoženja zapustnika, ki se nahaja v tujini, saj slovenska sodišča v zapuščinskem postopku ugotavljajo tudi katero premoženje sestavlja zapuščino (čl. 162 Zakona o dedovanju): *»S tem, da so spet težave. Dediči lahko, da vedo, da je imel račun odprt v tujini, ni pa nujno, da vedo. Pogosto*

---

¹⁴ Tudi v Sloveniji so bili intervjuji in fokusne skupine snemane, dobljeni rezultati pa so transkribirani. Vsakemu sodelujočemu v raziskavi je bila dodeljena ustrezna šifra, ki se uporabi pri transkripciji. Šifre označujejo pripadnost skupini sodelujočih v raziskavi (N_SI – notarji, S_SI – sodniki, O_SI – odvetniki, oziroma FSN_SI – fokusna skupina notarjev, FSS_SI – fokusna skupina sodnikov, FSO_SI – fokusna skupina odvetnikov i FSMJ_SI – fokusna skupina mešana) in redna številka iz baze podatkov. Osebni podatki sodelujočih so znani osebam iz Hrvaškega pravnega centra, ki so delale na projektu, na ta način pa so upoštevana etična načela in je zagotovljena anonimnost sodelujočih v raziskavi.

se dogaja, da ne vedo. Kdo bo zdaj ugotovil, kje je še določeno premoženje? Tukaj je težava.» (S4_SI).

Tudi notarji so se načeloma strinjali, da gre za stvar dedovanja s čezmejnim elementom: *»Seveda bi šlo za dedovanje s čezmejnim elementom, saj bi morali ti dediči, če je bil zapustnik tukaj, poleg sklepa pridobiti še EPD in ga uresničiti v tujini. A naša naloga se konča pri svetovanju stranki, kako bodo to uredili v tujini in se v tuji zemljiški knjigi vpisali kot lastniki. A teh vprašanj je zelo malo, zato domnevam, da to reši s pojasnili strankam že sodišče.» (N2_SI).* Pojavila pa so se tudi nekoliko drugačna mnenja: *»...če ima običajno prebivališče slovenski državljan v Sloveniji, potem je to verjetno zadeva slovenskega prava, da se pač o premoženju odloči. Če ima del premoženja v tujini, [...], bodo dediči na tej podlagi v tujini zahtevali, da se ta račun zapre in »prenakaže« njim. Ampak da bi se tukaj pojavilo vprašanje prava, ki se uporablja ali sodišča, ki ga uporablja... V tem segmentu jaz zadevo vidim kot nacionalno, ne mednarodno. Je pa dejstvo, da ima... To, da je premoženje v tujini, zagotovo potegne nek mednarodni element. Ampak neke jasne definicije, kaj pomeni dedovanje z mednarodnim elementom, jaz še nisem srečala.» (FSN_SI).*

Tudi odvetniki, ki so sodelovali v raziskavi so se strinjali, da gre za dedovanje s čezmejnim elementom: *»To je tipičen primer, kjer je po navadi država Hrvaška, kjer imajo ljudje vikende. Rešuje se v smeri, ki je lažja za dediče. Če so dediči tu, potem bolje, da obravnava slovensko sodišče. Kot slovenski odvetnik ne morem kontrolirati, kaj se s sklepom dogaja v tujini pri tujih sodiščih in upravnih organih.» (O3_SI) in »Pomembno je namreč, kje on živi. V tem primeru bo slovensko sodišče uporabilo slovensko pravo, po uredbi bo zajelo v dedovanje še tuje premoženje.» (O1_SI) ter: »Največkrat so v igri nepremičnine. Pri nepremičninah je res potrebno paziti, ker nismo bili vedno navajeni paziti ... Dolga leta do uredbe je veljalo, da vedno tam, kjer nepremičnina leži, tisto sodišče je pristojno.» (O2_SI).*

Točka 11 Preambule Uredbe določa, da bi se naj Uredba uporabljala samo za dedovanje in ne za druga področja civilnega prava. Iz materialnega področja uporabe so izključena tudi vsa vprašanja glede javnega prava, in sicer davčne, carinske ali upravne zadeve (čl. 1(1) Uredbe). Posebej je v zvezi z davki v t. 10 Preambule Uredbe navedeno, da bi morala nacionalna zakonodaja določiti, kako bi bili na primer izračunani in plačani davki in obveznosti s področja javnega prava ne glede na to, ali bi šlo za davke, ki bi jih moral plačati zapustnik v trenutku smrti, ali kakršen koli davek na zapuščino, ki bi ga bilo treba plačati iz zapuščine ali bi ga morali plačati upravičenci. Prav tako bi moralo nacionalno pravo določiti, ali se prehod zapuščine na

upravičence v skladu s to uredbo ali vpis zapuščine v register obdavčita (t. 10 Preambule Uredbe).

Poleg davčnih, carinskih ali upravnih zadev javnega prava se z izrekom iz področja uporabe Uredbe izključuje:

- a) status fizičnih oseb ter družinska razmerja in razmerja, ki imajo primerljive učinke po pravu, ki se uporablja za takšna razmerja;
- b) pravna in poslovna sposobnost¹⁵ fizičnih oseb, razen posebne oblike ter sposobnosti na področju dednega prava;¹⁶
- c) vprašanja v zvezi s pogrešanostjo, odsotnostjo ali domnevno smrtjo fizične osebe;
- d) vprašanja v zvezi s premoženjskimi razmerji med zakoncema in premoženjskimi razmerji, ki imajo po pravu, ki se uporablja za takšna razmerja, primerljive učinke kot zakonska zveza;
- e) preživitinske obveznosti, ki niso posledica smrti;
- f) formalna veljavnost razpolaganja za primer smrti, napravljenega v ustni obliki;¹⁷
- g) pravice in premoženje, ki so nastali ali prešli drugače kot z dedovanjem, kot so na primer darila, skupna lastnina več oseb, ki preide na preživele(ga), pokojninski načrti, zavarovalne pogodbe in podobni dogovori, brez poseganja v obveznost vračila ali obračunavanja daril, predujmov ali volil pri določanju dednih deležev, kjer bi se uporabilo pravo, ki se uporablja za dedovanje na podlagi Uredbe (t. 14 Preambule Uredbe, čl. 23 t. 2(b) Uredbe);
- h) vprašanja prava družb in drugih subjektov s pravno osebnostjo ali brez nje, kot so klavzule v ustanovnih aktih in statutih družb in drugih subjektov s pravno osebnostjo ali brez nje, ki določajo, kaj se zgodi z deleži ob smrti članov;
- i) likvidacijo, izbris in združitve družb in drugih subjektov, s pravno osebnostjo ali brez nje;
- j) ustanovitev, upravljanje in likvidacijo skladov (*trusts*);¹⁸

---

¹⁵ V uradnem prevodu Uredbe v hrvaški jezik je pojem »legal capacity« preveden kot (samo) „pravna sposobnost“. Tukaj ne gre za „pravno“, ampak „poslovno“ sposobnost. Glej Aras Kramar 2018: 189.

¹⁶ Tako se Uredba uporabi za dedno sposobnost (čl. 23(2c) Uredbe), sposobnost osebe, ki razpolaga za primer smrti, za takšno razpolaganje in posebni razlogi, zaradi katerih oseba, ki razpolaga, ne more razpolagati v korist določenih oseb ali zaradi katerih določena oseba ne more dobiti zapuščine od osebe, ki razpolaga (čl. 26(1a) in (1b) Uredbe) (glej čl. 1(2b) Uredbe).

¹⁷ Uredba vsebuje določbe o pravu, ki se uporablja, za formalno veljavnost razpolaganja v primeru smrti. Vendar to velja samo za tista razpolaganja, ki so narejena v pisni obliki (glej čl. 27 Uredbe).

¹⁸ V točki 13 Preambule Uredbe je naveden primer v zvezi z ustanovitvijo sklada z oporoko ali na podlagi zakonskega dedovanja. Če je sklad ustanovljen z oporoko ali na podlagi zakona v primeru dedovanja na podlagi

- k) naravo stvarnih pravic in
- l) vpis pravic na nepremičnini ali premičnini v register, vključno s pravnimi zahtevami za takšen vpis in učinki vpisa ali nevpisa takšnih pravic v register (čl. 1 t. 2(l) Uredbe).

Kot je že omenjeno, so s področja uporabe Uredbe izključena vprašanja obstoja zakonske zveze ali drugih družinskih razmerij ali razmerij, ki imajo primerljive učinke po pravu, ki se uporablja za takšna razmerja. Če bi se v konkretnem primeru pri pristojnem organu države članice pojavilo katero od teh vprašanj, še zlasti v odnosu na prvi dedni red, bi jih pristojni organ reševal po pravilih o predhodnem vprašanju, pri čemer bi uporabil kolizijska pravila *lex fori*, če zadevna vprašanja še niso usklajena na območju EU (glej Dutta 2013: 19; Popescu 2014: 12; Köhler 2016: 172–175; Aras Kramar 2018: 189–190).¹⁹

Pri urejanju zapuščinskih zadev je lahko zanimivo razmerje Uredbe št. 650/2012 o dedovanju in drugih predpisov sekundarnega prava EU.

Primer: Če skrbnik/zastopnik mladoletne osebe za njen račun sklene sporazum o delitvi premoženja, veljavnost pa mora potrditi sodišče, ali se uporabijo določbe Uredbe EU št. 650/2012 o dedovanju ali gre za ukrep, ki se nanaša na izvrševanje starševske odgovornosti in je treba uporabiti Uredbo Sveta (ES) št. 2201/2003 z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1347/2000²⁰?

O tej problematiki so v raziskavi razpravljali sodniki in notarji na Hrvaškem. Rezultati raziskave navajajo, da noben sodelujoči v raziskavi nima izkušenj z uporabo Uredbe št. 2201/2003 o zakonskih sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo v okviru zapuščinskega postopka.

V Sloveniji je bilo vprašanje postavljeno sodnikom. Nihče od sodelujočih sodnikov v svoji praksi ni imel izkušenj s takšnim primerom oziroma uporabo Uredbe EU št. 2201/2003.

---

zakona, bi bilo treba za prehod premoženja in določitev upravičencev uporabljati pravo, ki se uporablja za dedovanje v skladu z Uredbo.

¹⁹ Za določitev prava, ki se uporablja, za razvezo zakonske skupnosti je sprejeta Uredba Sveta (EU) št. 1259/2010 z dne 20. decembra 2010 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju prava, ki se uporablja za razvezo zakonske zveze in prenehanje življenjske skupnosti, SL EU, L 343, 29. 12. 2010, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32010R1259&from=HR> (9. 9. 2019).

²⁰ Uredba Sveta (ES) št. 2201/2003 z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1347/2000, SL EU, L 338, 23. 12. 2003, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32003R2201&from=EN> (9. 9. 2019.) (v nadaljnjem besedilu: Uredba št. 2201/2003 o zakonskih sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo).

Nekateri od sodelujočih so podali svoje mnenje o tem, katero od navedenih Uredb bi bilo treba uporabiti: »Ne, takšnih izkušenj nimam... Ker to ni dedno vprašanje, ampak premoženjsko pravno vprašanje. Uredba pa ureja dedne zadeve, glede ostalih (zadev) se pa sklicuje na druge (uredbe), saj je v bistvu pravilno... gre za izključeno področje.« (S3_SI) ali »Uredba o dedovanju na začetku tudi izključuje, za katera vprašanja ne pride v poštev, če se prav spomnim, je bil to en tak primer.« (S1_SI). Poudarili so tudi, da je zapuščinski postopek nepravdni postopek, v katerem se o spornih vprašanjih ne odloča: »Torej lahko, da ni nepravden (postopek), (ta je) samo, če je nesporen obseg zapuščine in deleži. Torej obseg premoženja in deleži. Če je karkoli od tega spornega, se napoti na pravdo.« (S5_SI).

V zadevi C-404/14 je Sodišče EU zavzelo stališče, da je Uredbo št. 2201/2003 o zakonskih sporih in vprašanjih starševske odgovornosti treba razlagati na način, da je odobritev sporazuma o delitvi dediščine, ki ga za račun mladoletnih potomcev sklene skrbnik, ukrep, ki se nanaša na izvrševanje starševske odgovornosti v smislu prvega odstavka točke b) 1. člena te uredbe in zaradi tega spada v njeno področje uporabe, in ne ukrep, ki se nanaša na dedovanje v smislu tretjega odstavka točke f) 1. člena omenjene uredbe ...“ (Uredbe št. 650/2012 o dedovanju; dodali avtorji).²¹

Uredba št. 650/2012 o dedovanju se ne uporablja za vprašanja premoženjskih razmerij med zakoncema in premoženjskimi razmerji, ki imajo po pravu, ki se uporablja za takšna razmerja, primerljive učinke kot zakonska zveza. Z izrekom je določeno, da bi pristojni organ na podlagi Uredbe moral upoštevati prenehanje premoženjskih razmerij med zakoncema ali podobnih premoženjskih razmerij zapustnika pri ugotavljanju njegove zapuščine in ustreznih dednih deležev (12. točka preambule Uredbe). Vprašanja premoženjskih razmerij med zakoncema oziroma premoženjskih razmerij, ki imajo primerljive učinke kot zakonska zveza, bi se reševala kot predhodna vprašanja, in sicer po sprejetju Uredbe Sveta (EU) 2016/1103 z dne 24. junij 2016 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju pristojnosti, prava, ki se uporablja, ter priznavanja in izvrševanja odločb na področju premoženjskih razmerij med zakoncema²² na

---

²¹ Predmet C-404/14, *Matoušková*, ECLI:EU:C:2015:653, z dne 6. oktobra 2015, <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=169198&pageIndex=0&doclang=HR&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=12711558> (9. 9. 2019).

²² Uredba Sveta (EU) 2016/1103 z dne 24. junija 2016 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju pristojnosti, prava, ki se uporablja, ter priznavanja in izvrševanja odločb na področju premoženjskih razmerij med zakoncema, SL EU, L 183, 8. 7. 2016, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016R1103&from=HR> (9. 9. 2019) (v nadaljnjem besedilu: Uredba št. 2016/1103 o premoženjskih razmerjih med zakoncema).

podlagi kolizijskih pravil citirane Uredbe med državami članicami, ki sodelujejo v okrepljenem sodelovanju (glej Aras Kramar 2018: 190).²³

V zvezi z Uredbo št. 2016/1103 o premoženjskih razmerjih med zakoncema, ko je pred sodiščem države članice sprožen postopek v zadevi dedovanja po zakoncu na podlagi Uredbe št. 650/2012 o dedovanju, so sodišča te države pristojna za odločanje o premoženjskih razmerjih med zakoncema, povezanih s to dedno zadevo (čl. 4 Uredbe št. 2016/1103 o premoženjskih razmerjih med zakoncema). Zato je v dednih zadevah zanimivo razmerje med Uredbo št. 650/2012 o dedovanju in Uredbo št. 2016/1103 o premoženjskih razmerjih med zakoncema.

Primer: Če je hrvaški notar pristojen za odločanje o dedovanju v skladu z Uredbo EU št. 650/2012 o dedovanju, ali lahko hrvaški notar odloča tudi o premoženjskih razmerjih preživelega zakonca v skladu z Uredbo EU št. 1103/2016 o premoženjskih razmerjih med zakoncema? Glede na vaše izkušnje, ali je mogoče, da je takšen sklep o dedovanju, ki ga je sprejel notar, podlaga za vpis v zemljiško knjigo?

O tej problematiki so v raziskavi razpravljali sodniki in notarji na Hrvaškem. Rezultati raziskave kažejo, da so redki primeri notarjev s tovrstno izkušnjo. V nadaljevanju navajamo rezultate in opisane izkušnje – *»Na podlagi tega bodo notarji morali reševati dedovanje preživelega zakonca, če odločajo o zapuščini oziroma o dedovanju po zapustniku. Šele sedaj sem izvedela, da smo po novem pristojni za ta vprašanja. Kar zadeva izkušenj, ali sem med zapuščinskim postopkom odločala o premoženju preživelega zakonca, moram povedati, da sem. Imam tri primere in tri sklepe o dedovanju, najpogosteje pa gre za vdove. Najpogosteje je šlo za premoženje, nepremičnino, hišo. Nepremičnine so v vseh primerih bile v lastništvu moža. Vdove so v postopkih zahtevale polovico hiše, nepremičnine, ki je osnova skupnega premoženja zakoncev, ki sta jo pridobila s skupnim delom. Imam tri sklepe o dedovanju, ko je nepremičnina vpisana v zemljiško knjigo v Sesvetah. Polovica te hiše ni uvrščena v zapuščino, ampak sem jo kasneje dodelila kot premoženje preživelemu zakoncu in je bila vpisana v zemljiško knjigo v Sesvetah. Imam informacije, da se sodišče v Zagrebu strinja z odločitvijo, sodišče v Veliki Gorici pa se ne strinja, saj menijo, da notarji na podlagi Zakona o dedovanju nimajo pravice*

---

²³ Države članice z okrepljenim sodelovanjem, glej Sklep Sveta (EU) 2016/954 z dne 9. junija 2016 o odobritvi okrepljenega sodelovanja na področju pristojnosti, prava, ki se uporablja, ter priznavanja in izvrševanja odločb na področju premoženjskih razmerij mednarodnih parov, ki zajema tako področje premoženjskih razmerij med zakoncema kot premoženjskopravne posledice registriranih partnerskih skupnosti, SL EU, L 159, 16. 6. 2016, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016D0954&from=HR> (9. 9. 2019).

odločati o premoženjskih razmerjih preživelega zakonca in takšne odločitve niso hoteli sprejeti. Čeprav smo na podlagi Uredbe pristojni za izvrševanje tovrstnih zadev, se zastavlja vprašanje kako bodo naša sodišča in praksa to upoštevali. Uredbo je treba uporabljati neposredno, vpis v zemljiške knjige pa poteka po nacionalnem pravu, zato v tem primeru obstajajo posamezne težave. Pri tem bi dodala, da Zakon o zemljiških knjigah navaja, da so listine na podlagi katerih se opravi vpis v zemljiško knjigo javne ali zasebne listine, Evropsko potrdilo o dedovanju pa ni nič od tega. Gre za nekakšen nov inštitut mednarodnega prava, nekakšen sui generis. Zdi se mi, da ga tako imenujejo teoretiki. Tako nekatera sodišča menijo, da se ta dokument, oziroma se na podlagi tega dokumenta, naj ne bi izvajal neposredni vpis.» (JB1_RH)

V skupini sodnikov noben sodelujoči v raziskavi ne navaja, da bi imel izkušnje s to problematiko.

V Sloveniji je bilo vprašanje ('Če je slovensko sodišče pristojno za odločanje o dedovanju v skladu z Uredbo EU št. 650/2012, ali lahko slovensko sodišče odloči tudi o zadevah premoženjskih razmerij preživelega zakonca v skladu z Uredbo EU št. 1103/2016 o premoženjskih razmerjih med zakoncema?') postavljeno sodnikom. Podobno kot v zgoraj opisanem primeru skrbnika mladoletne osebe, so sodniki navajali predvsem, da o spornih vprašanjih ne odločajo: »Skupno premoženje nastane tekom trajanja zakonske zveze. Če pa je med strankami nekaj nesporno, da je nekaj skupno premoženje, potem tega mi ne posebej ugotavljamo. Nespornih dejstev jaz posebej ne presojam. Če se vsi strinjajo, ki bi bili upravičeni do dedovanja, da je pa res to stanovanje vpisano samo na mamo...[...] Če pride do sporov, potem je to napotitev na pravdo. Če je spor, ali je sploh premoženje ali ne in v kakšnem deležu je, je potem tako ali tako napotitev... In se s tem ukvarja pravdno sodišče.« (S5_SI) in »Torej zapuščinsko sodišče ugotovi obseg zapuščine, kot izhaja iz listin in kar med strankama ni sporno. Če so glede obsega zapuščine sporna dejstva ali spor o uporabi prava, ne odloča o obsegu zapuščine oz. o izločitvi dela premoženja iz zapuščine, temveč napoti eno izmed strank na pravdni postopek. Mislim, da bi se za odločanje (o tem) v pravdnem postopku upošteva ta uredba o premoženjskih razmerjih med zakoncema.« (S6_SI).

Tudi Sodišče EU je razpravljalo o razlagi vprašanja ali lahko organ, ki je pristojen za odločanje o dedovanju na podlagi Uredbe št. 650/2012 o dedovanju odloča tudi o vključevanju premoženja, ki sta ga ustvarila zakonca v zapuščino preživelega zakonca. V zadevi C-558/16 je Sodišče zavzelo naslednje stališče: »Čl. 1(1) Uredbe (EU) št. 650/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2012 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in

izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju je treba razlagati tako, da na področje uporabe navedene uredbe spada nacionalna določba, kot je ta v postopku v glavni stvari, ki ob smrti enega od zakoncev določa pavšalno izravnavo skupnega premoženja s povečanjem dednega deleža preživelega zakonca.«²⁴ Iz citirane razlage sodišča med drugim izhaja, da bi tudi notarji na Hrvaškem, državi, ki je pristala na okrepljeno sodelovanje med državami članicami EU v zadevah premoženjskopравnega razmerja med zakoncema, morali upoštevati premoženje med zakoncema in pravico preživelega zakonca na ustrezen delež v zapuščinskih postopkih v skladu z Uredbo ter sklepom o dedovanju povečati dedni delež zakonca za določeni delež, ki izhaja iz skupnega premoženja, kar pa se seveda morajo strinjati vsi dediči (glej Vodopija Čengić 2019: 11–12).

Zahteve za vpis pravice na nepremičnini ali premičnini v register so izključene iz materialnega področja uporabe Uredbe št. 650/2012 o dedovanju. V skladu s t. 18 Preambule Uredbe je pravo države članice, v kateri se nahaja register, pristojno za določanje pristojnih organov in predpostavk ter postopkov vpisa. Vpis pravic v register, ki imajo na primer deklaratorni ali konstitutivni učinek, je izključen iz področja uporabe Uredbe št. 650/2012 o dedovanju (t. 19 Preambule Uredbe). Uredba ne posega niti na omejeno število (*numerus clausus*) stvarnih pravic, ki jih pozna nacionalno pravo nekaterih držav članic. Državi članici ni treba priznati stvarne pravice na premoženju na njenem ozemlju, če njeno pravo takšne stvarne pravice ne pozna (t. 15 Preambule Uredbe, čl. 1 2(j) Uredbe). Da pa bi lahko upravičenci uživali pravice, ki so nanje prešle z dedovanjem, v drugi državi članici, bi bilo treba v tej uredbi določiti, da se neznana stvarna pravica prilagodi najbolj enakovredni stvarni pravici po pravu te druge države. (t. 16 Preambule Uredbe, čl. 31 Uredbe; glej i Köhler 2016: 180–182; Aras Kramar 2018: 189).

V zadevi C-218/16 je Sodišče predstavilo svojo razlago čl. 1 t. 2(k)(l) in čl. 31 Uredbe o naravi stvarnih pravic, njihovi prilagoditvi in vpisu v ustrezne registre. Na podlagi stališča Sodišča „Člen 1(2)(k) in (l) ter člen 31 Uredbe (EU) št. 650/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2012 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju je treba razlagati tako, da nasprotujeta temu, da organ države članice zavrne

---

²⁴ Zadeva C-558/16, *Mahnkopf*, ECLI:EU:C:2018:138, z dne 1. marca 2018, h <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=2A4D4467D7282E035290A04676BCF05E?text=&docid=199805&pageIndex=0&doclang=SL&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=8038719> (9. 9. 2019.).

priznanje stvarnopравnih učinkov vindikacijskega volila, ki ga pozna pravo, ki se uporablja za dedovanje in za katero se je v skladu s členom 22(1) te uredbe odločil oporočitelj, kadar je ta zavrnitev utemeljena z razlogom, da se to volilo nanaša na lastninsko pravico na nepremičnini, ki je v tej državi članici, katere zakonodaja ne pozna instituta volila z neposrednim stvarnopравnim učinkom ob uvedbi dedovanja.²⁵ Če bi se v zadevi pojavila stvarna pravica, ki bi po svoji naravi in vsebini bila neznana pristojnemu organu, so informacije na voljo tudi na Evropskem portalu e-pravosodje,²⁶ in sicer z namenom prilagajanja zadevne stvarne pravice najbolj enakovredni stvarni pravici.

2. Teritorialno področje uporabe

Uredba št. 650/2012 o dedovanju se uporablja v vseh državah članicah z izjemo Danske,²⁷ Združenega kraljestva in Irske (t. 82 in 83 Preambule Uredbe).²⁸

3. Časovna veljavnost

Uredba št. 650/2012 o dedovanju se uporablja za dedovanje po osebah, ki so umrle na ali po 17. avgustu 2015 (čl. 83(1) Uredbe). Uredba posebej predpisuje primere izbire prava, ki se uporablja, in sicer za dedovanje in razpolaganje s premoženjem v primeru smrti pred 17. avgustom 2015.²⁹

Prav tako je izbira prava, ki se uporablja za dedovanje, veljavna, če ga je zapustnik izbral na ali po 17. avgustu 2015. Če pa ga je zapustnik izbral pred navedenim datumom, je v skladu z drugim odstavkom 83. člena Uredbe izbira veljavna, če izpolnjuje pogoje iz poglavja III (pravo, ki se uporablja) ali če je veljavna po pravilih mednarodnega zasebnega prava, ki so veljala v času izbire v državi, v kateri je imel zapustnik običajno prebivališče, ali v kateri koli drugi državi, katere državljanstvo je imel. Podobno velja glede veljavnosti razpolaganja za primer smrti (čl. 83(3) Uredbe).

---

²⁵ Zadeva C-218/16, *Kubicka*, ECLI:EU:C:2017:755, z dne 12. oktobra 2017, h <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=195430&pageIndex=0&doclang=SL&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=8040759> (9. 9. 2019).

²⁶ Evropski portal e-pravosodje, https://e-justice.europa.eu/content_adapting_rights_in_rem-486-hr.do (9. 9. 2019).

²⁷ Prečiščena različica Pogodbe o delovanju Evropske unije, Protokol (št. 22) o stališču Danske, SL EU, C 326, 26. 10. 2012., <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A12012E%2FPRO%2F22> (9. 9. 2019).

²⁸ Prečiščena različica Pogodbe o delovanju Evropske unije, Protokol (št. 21) o stališču Združenega kraljestva in Irske glede območja svobode, varnosti in pravice, S, SL EU, C 202, 7. 6. 2016, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A12016E%2FPRO%2F21> (9. 9. 2019).

²⁹ Glej čl. 83(2)(3)(4) Uredbe.

Razpolaganje za primer smrti, napravljeno pred 17. avgustom 2015, je materialno in formalno dopustno ter veljavno, če izpolnjuje pogoje iz poglavja III ali če je materialno in formalno dopustno ter veljavno po pravilih mednarodnega zasebnega prava, ki so veljala v času, ko je bilo razpolaganje napravljeno, in sicer v državi, v kateri je imel zapustnik običajno prebivališče, ali v kateri koli drugi državi, katere državljanstvo je imel, ali v kateri koli drugi državi članici, kjer se nahaja organ, ki obravnava dedovanje. Če je bilo razpolaganje za primer smrti napravljeno pred 17. avgustom 2015 v skladu s pravom, ki bi ga zapustnik lahko izbral v skladu s to uredbo, se šteje, da je bilo to pravo izbrano kot pravo, ki se uporablja za dedovanje (čl. 83(4) Uredbe).

C. PRISTOJNOST

1. „Sodišče“ v smislu čl. 3(2) Uredbe o dedovanju in notarji

Uredba št. 650/2012 o dedovanju upošteva, da so različni organi v posameznih državah članicah pristojni za dedne zadeve in pojmu „sodišče“ pripisuje širok pomen, ki ne obsega samo sodišč v pravnem pomenu besede, ampak tudi notarje ali registracijske pisarne, oziroma vse druge organe ter pravne strokovnjake, ki so pristojni v dednih zadevah, ki izvajajo sodno funkcijo ali delujejo na podlagi pooblastil, ki jih nanje prenese sodni organ, ali pod nadzorom sodnega organa, če ti drugi organi in pravni strokovnjaki zagotavljajo jamstva glede svoje nepristranskosti in pravice strank do zaslišanja ter so odločbe, ki jih izdajo, po pravu države članice, v kateri delujejo: (a) lahko predmet pritožbe, naslovljene na sodni organ, ali predmet ponovne preučitve s strani tega organa ter (b) imajo podobno veljavo in učinek kot odločba sodnega organa glede iste zadeve (t. 20 Preambule Uredbe, čl. 3(2) Uredbe).

Ta uredba bi morala vsem notarjem, ki so pristojni za obravnavanje dednih zadev v državah članicah, omogočiti izvajanje te pristojnosti. Veljavnost pravil o pristojnosti iz te uredbe za notarje v določeni državi bi morala biti odvisna od tega, ali spadajo v opredelitev sodišča iz te uredbe. Listine, ki jih notarji izdajo v dednih zadevah v državah članicah, bi morale biti v obtoku v skladu s to uredbo. Kadar notarji izvajajo sodno funkcijo, zanje veljajo pravila o pristojnosti, odločbe, ki jih izdajo, pa bi morale biti v obtoku v skladu z določbami o priznavanju, izvršljivosti in izvrševanju sodnih odločb.³⁰ Kadar notarji ne izvajajo sodne funkcije, zanje ne

---

³⁰ O priznavanju in izvrševanju sklepov o dedovanju glej *infra ad* II. E.

veljajo pravila o pristojnosti, javne listine, ki jih izdajo, pa bi morale biti v obtoku v skladu z določbami o javnih listinah³¹ (t. 21 in 22. Preambule Uredbe).

Države članice so imele obveznost oziroma imajo obveznost obvestiti Evropsko komisijo o notarjih, drugih organih in pravnih strokovnjakih, ki veljajo za „sodišče“ v smislu Uredbe št. 650/2012 o dedovanju (čl. 79 in 78 Uredbe). Seznam organov oziroma pravnih strokovnjakov, ki veljajo za „sodišče“ posameznih držav članic glej: https://e-justice.europa.eu/content_succession-380-si-sl.do?init=true&member=1 (11. 9. 2019).

2. Splošna pristojnost

Drugo poglavje Uredbe št. 650/2012 ureja področje pristojnosti kot enega najpomembnejših institutov mednarodnega zasebnega prava. Uredba kot splošno pristojna za odločanje o celotnem dedovanju določa sodišča države članice, v kateri je imel zapustnik ob smrti običajno prebivališče (čl. 4 Uredbe). Cilj navedene določbe je preprečiti več zapuščinskih postopkov pred pristojnimi organi v več različnih državah članicah (Popescu 2014: 30). Pristojno sodišče bo v skladu z Uredbo odločalo v zapuščinskem postopku, tako glede premoženja kot tudi glede nepremičnega premoženja zapustnika, ne glede na to, kje se nahaja (Ivanc 2014: 22).

Navezna okoliščina za določanje splošne pristojnosti je običajno prebivališče, ki se v evropski zakonodaji pogosto uporablja, saj naj bi zagotavljala obstoj resnične povezave med posameznikom in državo, v kateri se izvaja pristojnost (t. 23 Preambule Uredbe). Za razliko od nekaterih evropskih instrumentov s področja pravosodnega sodelovanja, Uredba vsebuje tudi kriterije na podlagi katerih je treba upoštevati „običajno prebivališče“ v okviru prakse Sodišča Evropske unije glede tega vprašanja.³² V skladu s 23. točko Preambule Uredbe, bi moral organ, ki obravnava dedovanje, oceniti vse okoliščine življenja zapustnika v letih pred njegovo smrtjo in ob njegovi smrti, pri čemer bi moral upoštevati vsa pomembna dejstva, zlasti kako dolgo ter kako pogosto je zapustnik bival v zadevni državi, pa tudi pod kakšnimi pogoji in zakaj je tam bival. Tako določeno običajno prebivališče bi moralo izkazovati posebej tesno in trdno povezavo z zadevno državo, upoštevajoč posebne cilje te Uredbe (t. 23 Preambule Uredbe).

---

³¹ O sprejetju in izvajanju javnih listin glej *infra ad II. F.*

³² Glej na primer zadevo C-523/07, A, ECLI:EU:C:2009:225, z dne 2. aprila 2009, <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=73639&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=814531> (11. 9. 2019); zadeva C-497/10 PPU, *Mercredi v. Chaffea*, ECLI:EU:C:2010:829, z dne 22. decembra 2010, <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=83470&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=814531> (11. 9. 2019).

Običajno prebivališče je pravzaprav dokaj nedoločen pravni pojem sodiščem pravzaprav omogoča znaten prostor za diskrecijo pri odločanju (Dutta 2013: 14).

Da bi določanje običajnega prebivališča kot splošne navezne okoliščine (za določanje pristojnosti in merodajnega prava) v posameznih zadevah lahko bilo zapleteno, opozarja tudi 24. točka Preambule Uredbe. Kot primer, v katerem bi bila določitev običajnega prebivališča zapletena, navaja situacijo, ko bi zapustnik iz poklicnih ali ekonomskih razlogov odšel delat v tujino, lahko tudi za dalj časa, vendar bi ohranil tesno in trdno povezavo z državo izvora: „V takšnem primeru se glede na okoliščine lahko šteje, da ima zapustnik še vedno običajno prebivališče v svoji državi izvora, ki je še vedno središče interesov njegove družine in kjer se je odvijalo njegovo družabno življenje“ (t. 24 Preambule Uredbe).

Izvedena empirična raziskava v sklopu projekta CISUR kaže na dejstva, da ugotavljanje, ali je zapustnik imel običajno prebivališče v trenutku smrti v določeni državi članici, predstavlja izziv za pristojne organe.

Vprašanje, kako ugotavljajo običajno prebivališče, je bilo zastavljeno tudi notarjem in odvetnikom na Hrvaškem. Moramo omeniti, da se njihove izkušnje *razlikujejo* v smislu izkušenj različnih skupin sodelujočih v raziskavi ter udeležencev v pravnem redu RH. Moramo omeniti nekatera, ki poudarjajo ključne elemente vsebine raziskave.

Izkušnje notarjev so sledeče: *»Jaz vedno upoštevam običajno prebivališče v trenutku smrti, oziroma preverim življenjske okoliščine v zadnjih letih življenja zapustnika. Enako bi naredila. Pristojnost ugotovim iz razgovora z dediči. Se pravi, da jih vprašam o življenjskih okoliščinah, in sicer kje je gospod delal, kje se je srečeval s prijatelji, če žena in otroci živijo na Hrvaškem je zagotovo imel tesno zvezo s Hrvaško.«* (JB1_RH) ali *»Se pravi, dejansko vprašanje se mora od primera do primera vedno ugotoviti, v tem predmetnem primeru, ki ste ga opisali, pa se t. i. ekonomski migranti ne uvrščajo v kategorijo oseb, ki imajo običajno prebivališče v državi v kateri delajo, saj gre za tesnejšo in stabilno vezo z državo njihovega izvora oziroma državo njihovega državljanstva.«* (JB2_RH)

Zanimiv, aktualen primer problematiziranja te teme predstavi udeleženec raziskave, ki pove – *»V takšnih okoliščinah ni nujno, da bi si razlagal, da je običajno prebivališče v tej državi članici, kamor je hrvaški državljan odšel iz poklicnih razlogov. Kot primer lahko navedem hrvaške poslance v Evropskem parlamentu. Se pravi, izbrani so bili za poslanca v Evropskem parlamentu, na Hrvaškem pa imajo svojo družino, kjer so do zdaj delali, kjer so imeli nedvomno*

običajno prebivališče. Ko postanejo poslanci, gredo na delo v Bruselj oziroma Strasbourg. Okoliščina, da bodo pet let delali kot poslanci v dveh evropskih mestih, oziroma dveh evropskih državah, je dolgo obdobje, vendar to ne pomeni, da je njihovo običajno prebivališče Francija oziroma Belgija. Jaz bi si tukaj razlagal, da je njihovo običajno prebivališče še naprej Hrvaška, saj imajo tam družino, zagotovo večino premoženja in so ostale vse družinske ter druge vezi, ki opredeljujejo pojem običajnega prebivališča.» (JB4_RH)

Skupina sodnikov kot udeležencev raziskave ni imela osebnih izkušenj z razlago te določbe in so v glavnem navajali definicije pojma običajnega prebivališča s posameznimi primeri podrobne razlage iz prakse – *»To dejansko pomeni, da je zapustnik ob smrti živel v državi, kjer je potekalo njegovo življenje, kjer je delal, ker mu je to dopuščalo pravo države, ni tako? Oseba lahko dela v posamezni državi, vendar se ne rabi počutiti, da tja pripada, kot nekateri drugi ... ne vem ... mi živimo na obmejnem območju, veliko ljudi dela v sosednji državi, vendar se vsak dan vračajo in živijo tukaj. Če pa je nekdo odšel v Nemčijo z namenom, da tam živi dlje časa, si ustvari življenje, gre po mojem mnenju za običajno prebivališče. Prav tako sem se srečala s primerom, ko je otrok star šest let in že tri leta živi v Sloveniji, kjer je obiskoval vrtec, zdaj obiskuje šolo, se je nekako integriral v okolje. Po mojem mnenju gre za običajno prebivališče, vendar je županijsko sodišče reklo, da ni (smeh). Jaz si to tako razlagam.» (S4_RH)*

V Sloveniji je bilo vprašanje postavljeno sodnikom.

Sodniki so večinoma navajali, da pri odločanju o pristojnosti izhajajo iz podatkov, ki so navedeni v smrtovnici, ter kraja, kjer je imel zapustnik prijavljeno stalno oziroma začasno prebivališče. Če obstajajo indici, da so v zapustnikovem primeru pomembne tudi druge okoliščine, jih dodatno preverjajo: *»Običajno bivališče [...] je glavna navezna okoliščina... običajno bivališče ob smrti. Mi pridobimo smrtovnico [...] od upravne enote, tudi tam pogledamo, kje je imel zadnje stalno bivališče, začasno bivališče in če je kaj takega spornega, da nismo sigurni, potem kar razpišemo obravnavo ali pa pisno pozovemo dediče, da razčistimo to vprašanje običajnega bivališča.» (S3_SI)* in *»Najprej na podlagi neke smrtovnice, pogledamo zadnje prebivališče ali tudi začasno prebivališče ... že iz tega približno vidimo, pač ugotovljamo pristojnost. Če se nam pa zdi kaj, da moremo še razčistiti, imamo zato zapuščinsko obravnavo, kjer vprašamo dediče, kje je bil center tega socialnega življenja zapustnika. Nismo imeli po pravici povedano nekih problemov s tem, razen v enem primeru, ko je bila gospa zadnja leta (pred smrtjo) v domu za ostarele, celotno premoženje pa je imela v Italiji, bila je Italijanska državljanica. A mi smo šteli, da je običajno bivališče v Sloveniji, ker tukaj že veliko let stanovala,*

tudi imela socialno življenje... v Italijo se ni več vračala, tudi obiski so bili tukaj. Odločili smo se, da smo mi pristojni za to zadevo.» (S3_SI)

V razmišljanjih o omenjenem primeru zapustnika, ki je odšel v tujino iz ekonomskih razlogov, z državo izvora pa ohranil tesno vez, so sodniki večjo težo pripisali središču družinskih in socialnih vezi: *»V tem konkretnem primeru bi se jaz odločila za pristojnost sodišča, kjer ima oseba še vedno svojo družino, prijatelje... Okoliščina, da dela v tujini, mislim, da je podrejenega značaja v tem primeru... Mi govorimo o središču življenjskih odnosov. Glede na družino, družabno življenje zapustnika [...]. Enako velja morda tudi pri izobraževanju v tujini. Se pa dogaja, da se sčasoma prenese, najprej služba, sledi ji pa tudi družabno življenje, tako da se je s tem momentom treba pač ukvarjati. Tudi državljanstvo se upošteva, mogoče bolj postrani, potem, kje je premoženje... To so vse bolj postranske (okoliščine)... Veliko stvari je potrebno upoštevati v teh primerih.« (S4_SI) ali »Dosti je tudi oseb, ki iz takšnega ali drugačnega, predvsem ekonomskega razloga gredo v tujino in so prisiljeni tam ostati. Preveril bi, koliko časa so v tujini, zakaj so dejansko odšli, njihov socialni krog [...]. Morate vedeti, da je naše področje tukaj zelo prepleteno, če govorim samo za Republiko Hrvaško, kaj se zgodi? Oseba je celo življenje živela tu, potem pa se je postarala, obnemogla, hčerka recimo živi v Republiki Hrvaški, seveda jo je vzela zaradi lažje oskrbe k sebi na Hrvaško, prijavila tam stalno prebivališče, jo tudi negovala in vse ... in zdaj bomo pa rekli, da je Hrvaška tista, ki je pristojna. Ampak ta oseba je pač morala oditi iz teh razlogov.. Skratka okoliščine je treba preveriti. Vsekakor pa tudi dediči v večini primerov sami povedo kako in kaj.« (S2_SI).*

O vprašanju določanja običajnega prebivališča so odvetniki omenili nekaj primerov iz prakse: *»Jaz imam eno tako izkušnjo, kjer je bilo jasno, da je bilo običajno prebivališče v Sloveniji, ampak dediči med seboj niso bili vsi usklajeni, ampak so (nekateri) želeli, da bi bil postopek v Nemčiji, tako da je en dedič vztrajno vztrajal, da je bilo običajno prebivališče v Nemčiji, ostali so povedali, da je tukaj. Sodišče je potem naredilo obravnavo, jih vprašalo glede relevantnih dejstev in je ugotovilo, da je tu živel, v Nemčiji je imel stalno prebivališče, svoje življenje pa že deset let tukaj, tako da se je potem (slovensko sodišče) izreklo za pristojno.« (FSO_SI) in »Imeli smo pa en drug primer, kjer je bilo stalno prebivališče še vedno prijavljeno v Sloveniji, čeprav je bilo dejansko v Ameriki, pa tudi tam je imel prijavljeno stalno prebivališče, a si ga tukaj nikoli ni odjavil. Mi smo potem rekli, da je pristojnost subsidiarna, na podlagi državljanstva, ker je bil (slovenski) državljan. Premoženje je bilo v Nemčiji, ampak tam ni imel običajnega prebivališča. Žal pa iz samega sklepa ni razvidno, na podlagi česa je sodišče določilo svojo*

pristojnost, niti ni obrazložilo v sklepu. Obrazec pa je tudi tako izdalo, da ni (izpolnilo) tistega dela, ko obkljukaš, kateri člen uredbe je bil podlaga za pristojnost.» (FSO_SI).

Kot drugi primer zapletenih okoliščin se omenja izmenično življenje zapustnika v več državah, ne da bi se v kateri stalno naselil. V tem primeru bi bilo potrebno presojati okoliščine konkretnega primera, na primer, ali je imel zapustnik državljanstvo ene od teh držav ali pa se je v eni izmed njih nahajalo njegovo glavno premoženje (t. 24 Preambule Uredbe).

V primeru razlage tega primera notarji na Hrvaškem navajajo sledeče – *»Potem pa je treba uporabiti druge kriterije. Mogoče je treba ugotoviti kje se nahaja večina premoženja zapustnika. To bi po mojem mnenju bil mogoče najboljši kriterij za ugotavljanje pristojnosti. Če pa ima premoženje v več državah, bi kot drugi kriterij navedla prebivališče dedičev.« (JB2_RH) »Morali bi ugotoviti kje je najpogosteje uveljavljal svoje pravice, običaje ... kako je potekalo njegovo vsakdanje življenje ... Ali po pristojnosti, kje se nahaja nepremičnina ...« (JB3_RH) ali bolj natančno na naslednji način – »Tukaj moramo ugotoviti nekatera dodatna dejstva. Na primer, kje je ta oseba imela večino svojega premoženja, kje so bančni računi, kje so nepremičnine ... precej bi se zapletlo, če bi ugotovili, da je v vseh teh državah imel tudi račun, avtomobil ali celo najeto stanovanje. Takrat bi res obviseli v zraku. Potem bi resnično morali na eleganten način ugotoviti kje je preživel največ časa oziroma kje ima največ premoženja, pri tem pa so v veliko pomoč tudi družinski člani. Če je poročen, kje je žena, kje so otroci in podobno. In na ta način bi, upoštevajoč vsa dejstva in kriterije iz Uredbe, ugotovili in opredelili običajno prebivališče.« (JB4_RH)*

Sodniki na Hrvaškem na podoben način kvalitativno razmišljajo o možnih rešitvah v takšnih primerih – *»... zagotovo bi na razpravi zahtevala podatke od dedičev o njegovem življenju, saj je nekje moral imeti prijavljeno stalno ali začasno prebivališče. Mogoče bi preverila kako dolgo je bil prijavljen, kje je imel stanovanje, hišo, nepremičnino, kje je obiskoval zdravnika, če je bil poročen in je živel z ženo ter otroki, kje so otroci obiskovali vrtec, šolo ... Menim, da obstaja dovolj elementov, vendar je treba preučiti kateri bi prišli v tem primeru v poštev.« (S1_RH); »Če ni imel prijavljenega prebivališča, bi uporabila njegovo zadnje prijavljeno prebivališče. Jaz bi se odločila na ta način, saj se zapuščina ugotavlja z dnevom smrti zapustnika, zato bi za povezavo uporabila državo v kateri je bival.« (S2_RH). Prav tako obstajajo izjeme z dejanskimi primeri morebitnih rešitev v smislu *»Če gre resnično za primer, da ni bil vezan za nobeno državo, bi uporabila državljanstvo.« (S4_RH)**

Sodniki, ki so sodelovali v raziskavi v Sloveniji, se s takšnim primerom še niso srečali. V svojih hipotetičnih razmišljanjih so povedali, da bi v tem primeru preverjali druge okoliščine, ki bi zapustnika z eno od držav bolj povezovala: »V tem primeru bi pač preveril tudi druge navezne okoliščine, torej državljanstvo. Če je imel več državljanstev, potem bi tudi to pač upoštevali. Pa predvsem, kje je tisto, kje so tisti stiki, skratka te okoliščine bi preveril in se potem odločil [...], ampak takega primera še nismo imeli.« (S2_SI) in »Ampak potem bi nekako to šlo po osnovnem državljanstvu. Tu je tako. V dilemi začasno ali stalno prebivališče, mislim, da ima stalno prednost. Če prebivališča ni, ne začasnega, ne stalnega, potem mislim, da gremo na državljanstvo. V končni fazi bi šli tudi na premoženje (kje se nahaja).« (S5_SI) ter »Preverili bi, kje je koga imel, osebne okoliščine, sorodnike, morda brate in sestre. Če ne bi bilo nikogar, bi naredili oklic neznanim dedičem in tako poskušali najti dediče«. (S7_SI).

Omenjen je bil primer, ki je deloma podoben primeru iz vprašanja: »Zapustnik je imel v Sloveniji ženo, s katero bi se naj razvezal, ampak sta živela v isti hiši. Tukaj ima dva otroka. Na Hrvaškem je imel vikend, ampak je tja redno zahajal. Ena stran trdi, da je tam dejansko bival oziroma je bilo celo tako, da je šest mesecev živel tukaj, šest mesecev na Hrvaškem, oziroma nekaj časa. Tako da so lahko mejni primeri, sploh, ko se ljudje upokojijo. Ker vemo, da imajo Slovenci nepremičnine na Hrvaškem in so več mesecev tam. Potem se to oteži, ko je spor med dediči (glede pristojnosti) [...]. Ozadja so lahko različna, da potem uveljavljajo to pristojnost... Je potem sporna. Ena stran se zavzema za slovensko sodišče, drugo za hrvaško. V tisti zadevi je kar sporno, tako da je bila odločitev že razveljavljena, in je (odločanje) še vedno pri vprašanju pristojnosti. Vse stranke bo treba zaslišati in skrbno določiti, kje bo pristojnost, čeprav so taki primeri bolj redki [...]. Mislim, da je bil na Hrvaškem postopek prekinjen, dokler ne bomo mi odločili.« (FSS_SI).

Določitev običajnega prebivališča torej lahko v praksi povzroči nemalo težav. Da bi slednje olajšala, je Evropska komisija pripravila smernice za uporabo „merila običajnega prebivališča“, ki se sicer nanašajo na določanje upravičenosti do socialne varnosti, vendar so merila zagotovo koristna tudi za področje dedovanja.³³ Kot navajajo smernice, je treba pri določanju običajnega prebivališča posameznika upoštevati posebna merila, na primer: družinski položaj in družinske vezi, trajanje in neprekinjenost prisotnosti v zadevni državi članici, zaposlitveni položaj (predvsem kraj, kjer se delo običajno opravlja), trajnost stanovanjskega položaja, država v

---

³³ Smernice Evropske komisije za uporabo „običajnega prebivališča“, 13. januarja 2014, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-13_sl.htm (11. 9. 2019).

kateri posameznik plačuje davke, razlogi za selitev, in seveda druga merila, ki izrazito kažejo na dejstva, povezana z bivanjem v določeni državi članici.

Uredba št. 650/2012 poleg pravila o splošni pristojnosti predvideva pravilo o prorogaciji pristojnosti (čl. 5 Uredbe), subsidiarni pristojnosti (čl. 10 Uredbe) ter določbo o *forum necessitatis* (čl. 11 Uredbe).

Razlaga uporabe 4. člena Uredbe (splošna pristojnost) se je pojavila v praksi Sodišča EU v zadevi izdaje nacionalnih potrdil o dedovanju, ki jih v posameznih državah članicah ne nadomešča evropsko potrdilo o dedovanju, kot je bil v tej zadevi (C-20/17) primer z nemškim pravom.³⁴ Predhodno vprašanje se je glasilo: »Ali je treba čl. 4 Uredbe št. 650/2012 razlagati tako, da določa tudi izključno mednarodno pristojnost za izdajo nacionalnih potrdil o dedovanju v posamezni državi članici, ki jih evropsko potrdilo o dedovanju ne nadomešča (glej člen 62(3) Uredbe št. 650/2012), česar posledica je, da se določbe nacionalnega prava glede mednarodne pristojnosti za izdajo nacionalnih potrdil o dedovanju, ki od tega odstopajo – kot na primer v Nemčiji člen 105 [FamFG] – kot nezdržljive s pravom Unije, katerega uporaba ima prednost, ne uporabljajo?« (t. 28 citirane Sodbe Sodišča EU). Sodišče EU je zavzelo stališče na podlagi katerega je treba čl. 4 Uredbe (splošna pristojnost) razlagati tako, da nasprotuje ureditvi države članice, kakršna je ta iz postopka v glavni stvari, ki določa, da so njena sodišča, tudi če zapustnik ob smrti ni imel svojega običajnega prebivališča v tej državi članici, v okviru dedovanja s čezmejnimi posledicami še naprej pristojna za izdajo nacionalnih potrdil o dedovanju, kadar je zapuščinsko premoženje na ozemlju navedene države članice ali če je imel zapustnik ob smrti državljanstvo te države članice (t. 60 citirane Sodbe Sodišča EU). Zato bi se naj določbe o pristojnosti iz poglavja II. Uredbe nanašale na vprašanje vodenja zapuščinskih postopkov s čezmejnimi elementom, kakor tudi na izdajo nacionalnih potrdil o dedovanju, ki v posameznih državah članicah niso nadomeščene z evropskim potrdilom o dedovanju, treba pa je upoštevati tudi vprašanja pristojnosti za izdajanje samega Potrdila.³⁵

3. Dogovor o izbiri sodišča (prorogacija pristojnosti)

Pravila Uredbe št. 650/2012 so zasnovana tako, da bo organ, ki obravnava dedovanje, v večini primerov uporabil svoje pravo (*lex fori*) (t. 27 Preambule Uredbe). Ker pa ima v skladu z 22.

---

³⁴ Zadeva C-20/17, *Oberle*, ECLI:EU:C:2018:485, z dne 21. junija 2018, <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=203223&pageIndex=0&doclang=SL&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=8049174> (11. 9. 2019).

³⁵ O Potrdilu glej *infra ad* II. G.

členom Uredbe zapustnik možnost, da za urejanje celotnega dedovanja izbere pravo države, katere državljan je bil, Uredba predvideva mehanizme tudi za takšne primere, in sicer na podlagi dogovora o izbiri sodišča (čl. 5–9 Uredbe).

Če je pravo, ki ga je zapustnik izbral, pravo države članice, katere državljanstvo ima v času izbire ali ob smrti, se zadevne stranke lahko dogovorijo, da je za odločanje o vseh vprašanjih, povezanih z dedno zadevo, izključno pristojno sodišče oziroma sodišča te države članice (čl. 5 (1) Uredbe). Uredba torej poleg pravila o splošni pristojnosti predvideva pravilo o prorogaciji pristojnosti, predpogoj za njegovo uporabo pa je, da je zapustnik izbral pravo, ki se bo uporabljalo, v skladu z 22. členom Uredbe. Z drugimi besedami, uporaba določbe o prorogaciji ni odvisna le od dogovora vseh dedičev o izbiri sodišča, temveč tudi od predhodno izražene volje zapustnika o pravu, ki naj se uporabi (Popescu 2014: 33).

Pomembno je poudariti, da določba 5. člena Uredbe govori o „zadevnih strankah“, kar omogoča, da se za vsak primer posebej, glede na vprašanje, na katero se nanaša dogovor o izbiri sodišča, določi, ali morajo dogovor skleniti vse stranke dedovanja ali pa se lahko nekatere od njih dogovorijo, da pred izbranim sodiščem začnejo postopek glede točno določenega vprašanja, če odločitev sodišča o tem vprašanju ne bi vplivala na druge stranke dedovanja (t. 28 Preambule Uredbe).

Dogovor o izbiri sodišča se lahko sklene po uvedbi dedovanja, lahko pa tudi pred uvedbo, če je zapustnik izbral merodajno pravo (Popescu 2014: 34). Dogovor o izbiri sodišča je treba skleniti v pisni obliki, datirani in podpisani s strani zadevnih strank (čl. 5(2) Uredbe). Uredba določa, da so komunikacije po elektronskih medijih, ki zagotavljajo trajen zapis dogovora, enakovredne pisni obliki (čl. 5(2) Uredbe). Vendar morajo tudi elektronske komunikacije izpolnjevati predpisano formo oz. biti podpisane z elektronskim podpisom, da bi jih lahko upoštevali kot enakovredne (Popescu 2014: 34, 76).

Šesti člen Uredbe določa, kdaj se lahko sodišče, ki je že pričelo postopek na podlagi splošne pristojnosti ali subsidiarne pristojnosti, izreče za nepristojno, če je zapustnik v skladu z 22. členom Uredbe izbral pravo, ki bi se naj uporabljalo. Če je zapustnik izbral pravo v skladu z 22. členom Uredbe, lahko sodišče, pred katerim je bil sprožen postopek v skladu z določbo o splošni pristojnosti (čl. 4 Uredbe) ali določbo o subsidiarni pristojnosti (čl. 10 Uredbe)³⁶ :

---

³⁶ O subsidiarni pristojnosti glej *infra ad* II.C.4.

- a) Na zahtevo ene od strank postopka lahko izreče za nepristojno, če meni, da so sodišča države članice, katere pravo je bilo izbrano, primernejša za odločanje o dedovanju glede na dejanske okoliščine dedovanja, na primer glede na to, kje imajo stranke običajno prebivališče in kje se nahaja premoženje. Gre za diskrecijo sodišča, ki je bližje anglo-ameriškim pravnim tradicijam, ki omogoča prilagajanje okoliščinam posameznega primera (Max Planck Institute 2010: 40).
- b) Izreče za nepristojno, če so se stranke v postopku v skladu s 5. členom dogovorile, da bodo pristojnost prenesle na sodišče ali sodišča države članice, katere pravo je bilo izbrano. V tem primeru gre za obligatorno zavrnitev pristojnosti v korist sodišč države članice, katere pravo je izbral zapustnik, če so se stranke dogovorile o izbiri sodišča te države članice.

Uredba v 7. členu določa, kdaj so sodišča države članice, katere pravo je izbral zapustnik v skladu z 22. členom, pristojna za odločanje:

- a) je sodišče, ki je že začelo postopek, v skladu s 6. členom Uredbe izreklo za nepristojno v isti zadevi;
- b) so se stranke postopka v skladu s 5. členom dogovorile, da bodo prenesle pristojnost na sodišče ali sodišča te države članice;
- c) so stranke postopka izrecno sprejele pristojnost sodišča, ki je začelo postopek ali
- d) se stranke v postopku, ki dogovora niso sklenile, spustijo v postopek, ne da bi ugovarjale pristojnosti sodišča. Z izrecnim sprejetjem pristojnosti sodišča, ki je začelo postopek (čl. 7(c) Uredbe). Uredba določa tudi primer tihega sprejetja pristojnosti na podlagi spustitve v postopek (čl. 9 Uredbe). Če se v postopku pred sodiščem države članice, ki je pristojno v skladu s 7. členom, izkaže, da dogovora o izbiri sodišča niso sklenile vse stranke v postopku, ostane sodišče še naprej pristojno, če se stranke v postopku, ki dogovora niso sklenile, spustijo v postopek, ne da bi ugovarjale pristojnosti sodišča (čl. 9(1) Uredbe). Če stranke v postopku, ki dogovora niso sklenile, ugovarjajo pristojnosti sodišča iz prvega odstavka, se sodišče izreče za nepristojno (čl. 9(2) Uredbe). V tem primeru so za odločanje o dedovanju pristojna sodišča, ki imajo splošno (čl. 4 Uredbe) oziroma subsidiarno pristojnost (čl. 10 Uredbe).

O rezultatih empirične raziskave v okviru projekta CISUR glede na izbiro prava, ki se uporablja, glej *infra ad II. D.*

4. Subsidiarna pristojnost

Poleg splošne pristojnosti (čl. 4 Uredbe), ki je vezana na običajno prebivališče zapustnika, Uredba predvideva tudi subsidiarno pristojnost sodišč držav članic, kadar običajno prebivališče zapustnika ob smrti ni v nobeni od držav članic, temveč v tretji državi.

Člen 10 Uredbe določa: *»(1) Če zapustnik ob smrti nima običajnega prebivališča v državi članici, vseeno pa je o za odločanje o celotnem dedovanju vseeno pristojna sodišča države članice, v kateri je zapuščina, če: (a) je bil zapustnik ob smrti državljan te države članice ali, če tega ni, (b) je imel zapustnik prejšnje običajno prebivališče v navedeni državi članici, pod pogojem, da od spremembe običajnega prebivališča do začetka postopka pred sodiščem ni preteklo več kot pet let. (2) Če ni pristojno nobeno sodišče v državi članici v skladu s prvim odstavkom, so sodišča države članice, v kateri se nahaja zapuščina, vseeno pristojna za odločanje o tem premoženju.«*

Navedena določba odstopa od splošne navezne okoliščine običajnega prebivališča, vendar pa se mora za uveljavitev subsidiarne pristojnosti v državi članici nahajati zapuščina. V skladu s 30. uvodno določbo Uredbe so kriteriji za subsidiarno pristojnost v členu 10 Uredbe taksativno naštet in razen teh, drugi razlogi za izvajanje subsidiarne pristojnosti niso možni. Kriteriji iz člena 10 tudi nimajo alternativne narave, temveč so navedeni po pomembnosti oz. hierarhiji: prednost imajo sodišča države članice, katere državljan je bil zapustnik ob smrti, šele če takšna navezna okoliščina ne obstaja, pridejo v poštev sodišča države članice prejšnjega običajnega prebivališča (t. 30 Preambule Uredbe) (čl. 10(1) Uredbe; Popescu 2014: 36–37).

Subsidiarna pristojnost je subsidiarna v odnosu do preostalih jurisdikcij, ki jih določa Uredba, vključno s splošno pristojnostjo: subsidiarna pristojnost pride v poštev šele, če se splošna pristojnost ne more uveljaviti v nobeni od držav članic in je zadnje običajno prebivališče v državi, ki ni članica EU.

Med navezno okoliščino za uveljavljanje subsidiarne pristojnosti obstaja razlika tudi glede zapuščine, za katero obstaja takšna pristojnost sodišča države članice:

- a) Ko se na podlagi 10. člena Uredbe vzpostavi pristojnost sodišč države članice, ta velja za celotno dedovanje in ne le zapuščino, ki se nahaja v pristojni državi članici. Tako vzpostavljena pristojnost velja tudi za zapuščino, ki se nahaja na teritoriju druge države članice ali teritoriju t. i. tretje države (Popescu 2014: 37).

- b) Če zapustnik ni bil državljani države članice ali ni imel predhodno običajnega prebivališča v državi članici, vendar se v državi članici nahaja premoženje zapuščine, subsidiarna pristojnost sodišča države članice se nanaša samo na tiso premoženje zapuščine, ki se nahaja v zadevni državi članici (čl. 10(2) Uredbe; Popescu 2014: 37). To pomeni, da se v praksi lahko zgodi, da pred organi držav članic lahko tečejo ločeni zapuščinski postopki za premoženje, ki se nahaja na njihovem teritoriju.

5. *Forum necessitatis*

Uredba v členu 11 predpisuje *forum necessitatis*, da bi preprečili primere odrekanja sodnega varstva, tako da lahko sodišče države članice izjemoma odloča o dedovanju, ki je tesno povezano s tretjo državo. V skladu z Uredbo se to zgodi, če ni pristojno nobeno sodišče države članice v skladu z drugimi določbami Uredbe, če v tretji državi, s katero je zadeva tesno povezana, postopka ni mogoče začeti ali izvesti v razumnih okvirih ali če postopek tam ni mogoč (čl. 11(1) Uredbe). Drugi odstavek 11. člena določa, da mora biti zadeva v zadostni meri povezana z državo članico, v kateri je sodišče, ki je začelo postopek.

Forum necessitatis se uporabi v izjemnih primerih – ko postopek absolutno ni mogoč (naravne katastrofe, epidemije, vojne ali oboroženi spopadi) ali pa gre za relativne okoliščine, ko postopka ni mogoče začeti ali izvesti v razumnih okvirih (t. 31 Preambule Uredbe). Pogoju zadostne povezave z državo članico, kjer sodišče začne postopek (čl. 11(2) Uredbe), bi lahko zadostilo državljanstvo zapustnika ali prejšnje običajno prebivališče (a ne gre za situacijo subsidiarne pristojnosti iz 10. člena Uredbe, saj ni zapuščine v državi članici) (Popescu 2014: 38).

6. Ostala pravila

6.1. Omejitev postopka

Na zahtevo ene od strank sodišče lahko odloči, da ne bo odločalo o enem ali več delih premoženja, ki se nahaja v tretji državi, če je mogoče pričakovati, da njegova odločitev o tem premoženju ne bo priznana in, kjer je primerno, razglašena za izvršljivo v tej tretji državi (čl. 12(1) Uredbe). O načelu enotnosti zapuščine glej *infra ad* II.D.1.

6.2. Sprejem ali odpoved dediščini, volilu ali nujnemu deležu

Eden izmed ciljev Uredbe je olajšanje položaja dedičev in volilojemnikov, ki ne živijo v državi članici, v kateri poteka postopek (t. 32 Preambule Uredbe). Uredba jim omogoča, da v skladu s

pravom, ki se uporablja za dedovanje, podajo različne izjave, npr. o sprejemu dediščine, volila ali nujnega deleža ali o odpovedi dediščini, volilu ali nujnemu deležu ali izjavo o omejitvi njihove odgovornosti za obveznosti, ki izhajajo iz zapuščine pred sodiščem njihovega običajnega prebivališča. Sodišče mora sprejeti takšno izjavo, če pravni red te države članice omogoča dajanje takih izjav pred sodiščem (čl. 13 Uredbe).

O pravu, ki se uporablja, na podlagi katerega je treba upoštevati veljavnost oblik izjav o sprejetju ali odpovedi dediščini, volilu ali nujnemu deležu ali izjave s katero se želi omejiti odgovornost osebe, ki poda izjavo, glej *infra ad* II.D.5.2.

6.3. Začetek postopka

Cilj Uredbe je preprečiti izdajanju nezdržljivih odločb v različnih državah članicah. K temu cilju prispevajo tudi določbe 14. člena Uredbe, ki določajo trenutek, ko se šteje, da je sodišče pričelo postopek:

- a) ko je pisanje o začetku postopka ali enakovredno pisanje vloženo na sodišču, če tožeča stranka po tem ni opustila dejanj, ki bi jih morala opraviti v zvezi z vročitvijo pisanja toženi stranki;
- b) če je treba vročiti pisanje še pred vložitvijo na sodišče, v trenutku, ko ga prejme organ, ki je odgovoren za vročitev, če tožeča stranka po tem ni opustila dejanj, ki bi jih morala opraviti v zvezi z vložitvijo pisanja na sodišče ali
- c) če se postopek začne po uradni dolžnosti, v trenutku, ko sodišče sprejme sklep o začetku postopka, ali, če takšen sklep ni potreben, v trenutku, ko je zadeva vpisana pri sodišču.

6.4. Preizkus pristojnosti

Če se pred sodiščem države članice začne postopek v dedni zadevi, za katero to sodišče po tej uredbi ni pristojno, se mora sodišče po uradni dolžnosti izreči za nepristojno (čl. 15 Uredbe).

6.5. Preizkus dopustnosti

Uredba zagotavlja možnost sodelovanja v postopku toženi stranki, ki nima običajnega prebivališča v državi članici, kjer poteka postopek zoper njo. Treba je omeniti, da so določbe 16. člena Uredbe koncipirane tako, da upoštevajo pravi postopek, oziroma ne upoštevajo, da gre v primeru dednega postopka za nepravni postopek v katerem je običajno vključenih več strank. Namesto „tožena stranka“ bi bilo bolj pravilno govoriti „zainteresirana stranka“.

Če se zainteresirana stranka (z običajnim prebivališčem v državi, ki ni država članica v kateri poteka postopek) ne spusti v postopek, pristojno sodišče prekine postopek, dokler se ne ugotovi, da je lahko zainteresirana stranka pisanje o začetku postopka ali enakovredno pisanje prejela pravočasno, da je lahko pripravila svojo obrambo, ali da je bilo za to storjeno vse potrebno (čl. 16(1) Uredbe).

Kadar je treba v skladu z navedeno Uredbo pisanje o začetku postopka ali drugo enakovredno pisanje poslati iz ene države članice v drugo, se namesto čl. 16(1) uporabi člen 19 Uredbe (ES) št. 1393/2007 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. novembra 2007 o vročanju sodnih in izvensodnih pisanj v civilnih ali gospodarskih zadevah v državah članicah.³⁷ Če postopanje po tej uredbi ni mogoče, se uporabi 15. člen Haaške konvencije z dne 15. novembra 1965 o vročitvi sodnih in izvensodnih listin v civilnih ali gospodarskih zadevah v tujini.³⁸

6.6. Litispendenca

Izogibanju nezdružljivih odločb je namenjena tudi določba člena 17 Uredbe o litispendenci, ki se uporabi, če je isti primer dedovanja predložen različnim sodiščem v različnih državah članicah. Na podlagi tega pravila se bo nato določilo, katero sodišče bo dejansko obravnavalo dedovanje (t. 35 Preambule Uredbe).

Kadar pred sodišči različnih držav članic tečejo postopki z istim zahtevkom med istima strankama, vsa sodišča razen tistega, ki je prvo začelo postopek, po uradni dolžnosti prekinejo postopke, vse dokler se ne ugotovi pristojnost sodišča, ki je prvo začelo postopek (čl. 17(1) Uredbe). Ko se ugotovi pristojnost sodišča, ki je prvo začelo postopek, se vsa sodišča razen tistega, ki je prvo začelo postopek, izrečejo za nepristojna v korist tega sodišča (čl. 17(2) Uredbe).

Ker lahko v nekaterih državah dedne zadeve obravnavajo izvensodni organi - kot so notarji v posameznih državah članicah, ki ne izpolnjujejo kriterijev, ki jih je Uredba predpisala za razumevanje pojma »sodišče« v okviru njene uporabe - za katere zato ne veljajo pravila o

---

³⁷ Uredba (ES) št. 1393/2007 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. novembra 2007 o vročanju sodnih in izvensodnih pisanj v civilnih ali gospodarskih zadevah v državah članicah (vročanje pisanj) in razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1348/2000, SL EU, L 324, 10. 12. 2007, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32007R1393&from=hr> (11. 9. 2019.) (v nadaljnjem besedilu: Uredba (ES) št. 1393/2007 o vročanju pisanj).

³⁸ Haaška konvencija z dne 15. novembra 1965 o vročitvi sodnih in zunajsodnih listin v civilnih ali gospodarskih zadevah v tujini, <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=17> (11. 9. 2019) (v nadaljnjem besedilu: HK iz 1965 o dostavi v tujino).

pristojnosti iz te Uredbe,³⁹ ni mogoče izključiti, da se lahko v zvezi z istim dedovanjem v različnih državah članicah vzporedno začeta postopek za sporazumno ureditev zunaj sodišča in sodni postopek ali dva postopka za sporazumno ureditev zunaj sodišča. V takšnem primeru bi se morali stranki postopka, ko ugotovita, da potekata vzporedna postopka, dogovoriti o nadaljnjem postopku. Če se ne moreta dogovoriti, bi morala dedovanje obravnavati in o njem odločati sodišča, ki so pristojna v skladu s to uredbo (t. 36 Preambule Uredbe).

6.7. Sorodne pravde

Sorodne pravde so tiste, ki so tako tesno povezane med seboj, da se zdita njihova skupna obravnava in odločanje o njih smiselni, da bi se s tem izognili nevarnosti nezdržljivih odločb, ki bi izhajale iz ločenih postopkov (čl. 18(3) Uredbe).

Če pred sodišči različnih držav članic tečejo sorodne pravde, lahko vsa sodišča, razen tistega, pred ki je prvo začelo postopek, prekinejo postopke (čl. 18(1) Uredbe).

6.8. Začasni ukrepi, vključno z ukrepi zavarovanja

Sodišča lahko uvedejočasne ukrepe na podlagi *lex fori*, vključno z ukrepi zavarovanja, ki jih predvideva pravo te države članice, tudi če so po tej uredbi za odločanje o glavni stvari pristojna sodišča druge države članice (čl. 19 Uredbe).

D. PRAVO, KI SE UPORABLJA

1. Načelo enotnosti zapuščine

Ob upoštevanju dejstva, da v kolizijskem pravu držav članic ni enotnih stališč glede premoženja in nepremičnega premoženja, je načelo enotnosti dediščine najpomembnejši dosežek evropskega zakonodajalca (Popescu 2014: 39; Dutta 2013: 14). Točka 37 Preambule Uredbe pravi, da bi moralo pravo, ki je z dedovanjem tesno povezano, »urejati celotno dedovanje, torej vse premoženje, ki sestavlja zapuščino, ne glede na to, za kakšno premoženje gre, in ne glede na to, ali se premoženje nahaja v drugi državi članici ali v tretji državi«, in sicer »zaradi pravne varnosti in da bi preprečili razdrobljenost zapuščine«. Hkrati 27. točka Preambule Uredbe

---

³⁹ O pojmu „sodišče“ v okviru Uredbe glej *supra ad* II.C.1.

navaja, da so »pravila te uredbe zasnovana tako, da bo organ, ki obravnava dedovanje, v večini primerov uporabil svoje pravo« (*lex fori*).

V Uredbo je torej vključen dvojni vidik »enotnosti zapuščine: uporaba enega prava, ne glede na naravo premoženja, ki sestavlja zapuščino in ne glede na lokacijo premoženja, hkrati pa tudi povezanost med pravom, ki ureja dedovanje, in sodiščem (oz. organom), ki je pristojno za odločanje o dedovanju. V skladu s členom 4 in 21(1) Uredbe, ta enotnost sloni na običajnem prebivališču umrlega v času smrti.

Poleg načela enotnosti zapuščine, uporabe prava, ki se uporablja v skladu z Uredbo, in razpravljanja o premoženju, ki se nahaja v tretji državi, je treba omeniti 12. člen Uredbe. Na podlagi citirane določbe lahko sodišče na zahtevo ene od strank odloči, da ne bo odločalo o enem ali več delih tega premoženja, če je mogoče pričakovati, da njegova odločitev o tem premoženju ne bo priznana in, kjer je primerno, razglašena za izvršljivo v tej tretji državi (čl. 12(1) Uredbe). Treba je upoštevati, da se uporaba citiranega pravila o omejevanju postopka oziroma izvzemu premoženja, ki se nahaja v tretji državi, nanaša na predpisano predpostavko nezmožnosti priznanja in, po potrebi, izvršljivosti odločbe, ki je bila sprejeta v skladu z Uredbo, v zadevni tretji državi. Po drugi strani je osnovno načelo, da se v zapuščinskem postopku v skladu z Uredbo ureja celotna dediščina, tudi tista, ki se nahaja v tretji državi, in sicer na podlagi prava, ki se uporablja v skladu z Uredbo.

Izvedena empirična raziskava v okviru projekta CISUR kaže na okoliščine, da uporaba načela enotnosti zapuščine glede premoženja, ki se nahaja v tretji državi, ter ocena predpostavk za omejitve postopka, lahko predstavlja izziv na pristojne organe.

Primer: *»Gre za zapustnika, ki je hrvaški državljan s prebivališčem v Zagrebu, tudi dediči živijo v Zagrebu, vendar je obstajalo premoženje tudi v Bosni in Hercegovini. Jaz sam trdila, da se mora uporabiti Uredba o dedovanju, ker je v njej govora o dedovanju v celoti, tako da se celotna zapuščina razdeli, pri tem pa se upošteva, da je v tistem trenutku Bosna in Hercegovina imela sklenjen sporazum o stabilizaciji in pridružitvi, zato sem namreč na zapuščinski razpravi zahtevala, da se razdeli premoženje (premično in nepremično) tudi v Bosni in Hercegovini ... gledali so me čudno, kot da sem predlagala nekaj ... kaj sploh jaz zdaj tu hočem ... želela sem le, da ta Uredba da pravico ljudem, ne notarjem, sodiščem in komu drugemu, ampak da dejanskim ljudem olajša življenje v smislu uživanja vseh prednosti, ki jih omogoča ta notranji trg, se pravi vse kar omogoča Evropska unija. Vendar je bil moj predlog zavrnjen prav zaradi področja uporabe, in sicer s sklicevanjem na Zakon o reševanju konfliktov zakonov itd. Na*

podlagi tega zakona je za nepremičnine v Bosni in Hercegovini izključno pristojno sodišče v Bosni in Hercegovini, prav tako za premično premoženje, se pravi sploh niso hoteli slišati za Uredbo. Meni so glede na področje uporabe očitali, da kaj jaz sploh tu hočem ... samo so omenili, mislim da je bil čl. 12(1) Uredbe (to vidim zdaj tukaj) ... čeprav so od mene vsi dediči zahtevali, da se pred hrvaškim notarjem, kot pooblaščenec hrvaškega sodišča, odloči o tem ... jaz seveda kaj takšnega ne bi predlagala, če ne bi vedela za prakso v Bosni, saj sem tudi tam kontaktirala kolege, da njihova sodišča brez težav uveljavljajo sklepe naših notarjev in tukaj sem zavrnjena.» (O2_RH)

V Sloveniji so vprašanje odločanja o premoženju zapustnika, ki se nahaja v tretji državi, problematizirali sodelujoči sodniki: *»In problematičen je tisti del s tretjimi državami. Če stranke ne izključijo (zahtevajo, da sodišče o premoženju v tretji državi ne odloči), potem kako bodo speljali to, da smo mi odločali o nepremičnini v Srbiji. Tako da mi stranke, ki povedo, da je premoženje v tretji državi, opozorimo, da jaz lahko odločam o tem na podlagi uredbe, ampak jim ne garantiram, da bo na podlagi tega lahko tudi uredili. Ker če bo pravni sistem tretje države zavrnil to moje odločanje, ali pa ne bo priznal odločbe ali pa sklepa... Večina se jih odloči, da ne želijo (da o tem odločamo mi), tako da to urejajo posebej. Ta pristojnost do tretje države ... ta je malo nenavadna. [...] Ni pa tako malo premoženja v tretjih državah... sploh v državah bivše Jugoslavije.» (S5_SI) in »Imamo primere, ko je del premoženja v Bosni in Hercegovini pa tudi v drugih državah bivše Jugoslavije, [...] v ZDA in v teh primerih, mislim, da se uporabi, [...] Uredba o dedovanju. Ker seveda potem izdamo evropsko potrdilo o dedovanju samo glede držav članic, glede na to, da 62. člen uredbe pravi, da se izda potrdilo za uporabo v drugi državi članici. [...]. Strankam je bilo povedano, da bodo tam morale sprožiti postopek za priznanje in izvršitev našega sklepa o dedovanju, v kolikor ne bi bile uspešne, bi potem tam moral biti zapuščinski postopek... Po vsej verjetnosti. Kako se je tam razrešilo nimam podatkov.» (S6_SI).*

Treba je omeniti, da načelo odločanja o celotni zapuščini v posameznih primerih ne bo obveljalo tudi v primeru, če se v skladu z Uredbo za dedovanje uporabi pravo tretje države (čl. 20 Uredbe), katerega kolizijska pravila v delu premoženja, ki tvori zapuščino, napotujejo na pravo druge države. Poleg tega je treba omeniti 30. člen Uredbe, ki predpisuje uporabo posebnih pravil *lex rei sitae* za dedovanje določenih kategorij premoženja, ki tvori zapuščino, in sicer če pravo države, v kateri se nahajajo določene nepremičnine, podjetja ali druge posebne kategorije premoženja, vsebuje posebna pravila, ki iz gospodarskih, družinskih ali socialnih razlogov določajo omejitve, ki se nanašajo na dedovanje tega premoženja ali nanj vplivajo, se ta posebna

pravila uporabljajo za dedovanje pod pogojem, da se po pravu te države uporabljajo ne glede na pravo, ki se uporablja za dedovanje (čl. 30 Uredbe).⁴⁰

2. Področje uporabe prava, ki se uporablja

V skladu z načelom enotnosti zapuščine člen 23(1) Uredbe določa, da pravo, ki je določeno v skladu s členom 21 (splošno pravilo) ali členom 22 (pravo, ki ga zapustnik izbere), ureja celotno dedovanje po osebi. To pravo bo določilo tudi upravičence v posamezni dedni zadevi – dediče, volilnojemnike in osebe, upravičene do nujnega deleža (t. 47 Preambule Uredbe).

Uredba ne postavlja v ospredje prava držav članic, saj v členu 20 določa, da se uporabi vsako pravo, na katerega napotujejo pravila Uredbe, ne glede na to, ali gre za pravo ene od držav članic. Lahko gre torej tudi za pravo tretje države, če je glede na pravila Uredbe to tesneje povezano z dedno zadevo.

Drugi odstavek člena 23 Uredbe pove, na katera vprašanja bo odgovorilo pravo, ki se bo uporabilo. Pravo, ki se uporablja za dedovanje, bi moralo urejati dedovanje od začetka postopka do prehoda lastništva premoženja, ki sestavlja zapuščino, na upravičence, kot jih določa zakon. Urejati bi moralo tudi vprašanja v zvezi z upravljanjem zapuščine in odgovornostjo za zapustnikove dolgove (t. 42 Preambule Uredbe). Seznam je obsežen, a ne taksativen, kar pomeni da v poštev lahko pridejo tudi druga pravna vprašanja, ki jih pravo, določeno v skladu z Uredbo, ureja.

Na podlagi člena 23(2) Uredbe, pravo, ki se uporablja, ureja zlasti:

- (a) vzroke, čas in kraj uvedbe dedovanja;
- (b) določitev upravičencev, njihovih deležev in obveznosti, ki jim jih je morda naložil zapustnik, ter določitev drugih dednih pravic, vključno z dednimi pravicami preživelega zakonca ali partnerja;
- (c) dedno sposobnost;
- (d) razdedinjenje in dedno nevrednost;

---

⁴⁰ Glede na pravo, ki se uporablja, o posebnih pravilih Uredbe glej *infra ad* II.D.3., II.D.4. in II.D.5.4.

- (e) prehod premoženja, pravic in obveznosti, ki sestavljajo zapuščino, na dediče in, če je ustrezno, volilojemnike, skupaj s pogoji in učinki sprejema dediščine ali volila ali odpovedi dediščini ali volilu;
- (f) pooblastila dedičev, izvršiteljev oporoke in drugih upraviteljev zapuščine, zlasti za prodajo premoženja in poplačilo upnikov, brez poseganja v pooblastila iz člena 29(2) in (3);
- (g) odgovornost za zapustnikove dolgove;
- (h) razpoložljivi del zapuščine, nujne deleže in druge omejitve svobode razpolaganja za primer smrti ter terjatve, ki bi jih osebe, ki so bile blizu zapustniku, lahko uveljavljale iz zapuščine ali proti dedičem;
- (i) vrnitev in zmanjšanje daril, predujmov na račun dednega deleža ali volil pri določanju dednih deležev posameznih upravičencev, in
- (j) delitev zapuščine.

3. Splošno pravilo in možnost odstopanja od splošnega pravila

Zadnje običajno prebivališče je, tako kot glede določanja pristojnosti, tudi v odnosu do določitve prava, ki se uporabi, splošna navezna okoliščina: „Če v tej uredbi ni določeno drugače, je pravo, ki se uporablja za celotno dedovanje, pravo države, v kateri je imel zapustnik ob smrti običajno prebivališče“ (čl. 21(1) Uredbe). Kot je bilo navedeno v poglavju C tega poročila (Pristojnost), pojem običajnega prebivališča v posameznem primeru organom dopušča precej diskrecije, v praksi pa je določitev običajnega prebivališča zapustnika lahko dokaj zapletena.

Uredba določa klavzulo, ki omogoča odstopanje od splošnega pravila, in jo je možno izjemoma uporabiti v posameznih primerih, kadar je bil zapustnik ob smrti „očitno tesneje povezan“ z državo, ki ni država, katere pravo bi se uporabljalo v skladu s členom 21(1). V takšnih primerih je pravo, ki se uporablja za dedovanje, pravo te druge države čl. 21(2) Uredbe. Klavzulo je torej mogoče izjemoma uporabiti v posameznem primeru, če je zapustnik v trenutku smrti bil „očitno tesneje povezan“ z državo, ki ni država, v kateri je imel običajno prebivališče ob smrti. V takšnem primeru je pravo, ki se uporabi pri dedovanju, pravo druge države s katero je bil zapustnik ob smrti očitno tesneje povezan. Citirana določba med ostalim dopušča organu da

uporabi tuje pravo s katerim je zapustnik tesneje povezan, hkrati pa ne posega v pristojnost, ki se nanaša na zadnje običajno prebivališče zapustnika (Dutta 2013: 14).

Določba člena 21(2) ne vsebuje podrobnosti o tem, katere okoliščine naj bi sprožile odstopanje od splošnega pravila. Vendar pa iz uvodnih določb Uredbe izhaja, da je imel evropski zakonodajalec v mislih situacije, ko se vsi z dedovanjem povezani elementi nahajajo v določeni državi (premoženje, zapustnikovi dediči, morda je imel zapustnik celo državljanstvo te države), hkrati s preteklim običajnim prebivališčem zapustnika, do zadnjega običajnega prebivališča pa je prišlo le nekoliko pred smrtjo (t. 25 Preambule Uredbe; Popescu 2014: 43). Kot pravi 25. uvodna določba Uredbe, „lahko organ, ki obravnava dedovanje, v izjemnih primerih, če se je zapustnik na primer razmeroma nedavno pred smrtjo preselil v državo, v kateri je imel običajno prebivališče, in je iz vseh okoliščin zadeve jasno, da je bil očitno tesneje povezan z neko drugo državo, zaključi, da bi moralo biti pravo, ki se uporablja za dedovanje, pravo države, s katero je bil zapustnik očitno tesneje povezan, ne pa pravo države, v kateri je imel običajno prebivališče“. Hkrati 25. točka Preambule opozarja, da se očitno najtesnejša povezava ne bi smela uporabljati vsakič, ko bi se določanje običajnega prebivališča zapustnika ob njegovi smrti izkazalo za težavno. Poleg tega, tesnejša povezanost z državo, ki ni država zadnjega običajnega prebivališča izhaja iz prav „vseh okoliščin zadeve“ hkrati pa mora tesnejša povezava obstajati z eno (drugo) državo in ne z več (drugimi) državami (Popescu 2014: 41).

4. Izbira prava

Možnost izbire prava, ki se uporablja za dedovanje, v celoti ureja člen 22 Uredbe. Na podlagi citiranega člena zapustnik lahko izbere pravo države, katere državljanstvo ima v času izbire, ali ob smrti, ki bo urejalo njegovo celotno dedovanje (čl. 22(1) ods. 1 Uredbe). Če ima več državljanstev, lahko izbere pravo katere koli od držav, katerih državljanstvo ima v času izbire ali ob smrti. (čl. 22(1) ods. 2 Uredbe). Avtonomija izbire je omejena na pravo države, katere državljan je zapustnik v času izbire ali ob smrti. Tako se zagotovi povezava med zapustnikom in izbranim pravom, hkrati pa ta omejitev preprečuje, da bi bila izbira prava namenjena zgolj temu, da se prepreči legitimna pričakovanja oseb, ki so upravičene do nujnega deleža (t. 38 Preambule Uredbe).

Zapustnik lahko izbere le eno pravo, to pa potem ureja celotno dedovanje po njem in z njim povezana vprašanja, vključno s tem, kdo so dediči in upravičenci do nujnega deleža (čl. 23(1) Uredbe). Z izbiro je izključena tudi vsakršna možnost za uporabo prava države, v kateri je imel zadnje običajno prebivališče (splošno pravilo). Tudi v primeru izbire prava velja načelo

univerzalne uporabe iz člena 20 Uredbe v skladu s katerim lahko zapustnik, ki je državljan t.i. tretje države, lahko izbere pravo te države (Vassilakakis 2016: 223–224).

Izbira prava lahko privede do disociacije med pristojnostjo in pravom, ki se uporabi. Uredba stremi k temu, da bo organ, ki obravnava dedovanje, v večini primerov uporabil svoje pravo (*lex fori*). Zato vsebuje vrsto mehanizmov, ki bi se uporabili v primerih, ko bi zapustnik izbral pravo države članice, katere državljan je bil (t. 27 Preambule Uredbe). Povezava med pravom in pristojnostjo se lahko ponovno vzpostavi – pod pogojem, da je zapustnik izbral pravo države članice. V tem primeru se namreč stranke (dediči) lahko dogovorijo, da je za odločanje o vseh vprašanjih, povezanih z dedno zadevo, izključno pristojno sodišče države članice, katere pravo je zapustnik izbral (čl. 5 Uredbe). Uredba določa tudi možnost, da stranke postopka izrecno ali tiho sprejmejo pristojnost sodišča, ki je začelo postopek. (čl. 7(c) in čl. 9 Uredbe). Kadar zapustnik izbere pravo t. i. tretje države, povezava prava in pristojnosti ni možna, saj Uredba ne more vplivati na mednarodno pristojnost t. i. tretjih držav, ki jih vežejo lastna pravila. O prorogaciji pristojnosti v okviru Uredbe glej *supra ad II.C.3*.

Zapustnik mora izbira prava izrecno navesti v izjavi, ki je podana v obliki razpolaganja za primer smrti, oziroma mora izbira jasno in nedvomno izhajati iz določil takšnega razpolaganja (čl. 22(2) Uredbe). Po pravu, ki ga izbere zapustnik, se presoja materialna veljavnost listine. Sprememba ali preklic izbire prava izpolnjuje zahteve glede oblike spremembe ali preklica razpolaganja za primer smrti (čl. 22(4) Uredbe).

V okviru projekta CISUR smo preverili prakso glede sporazumov o izbiri prava, ki se uporablja, v kontekstu uporabe Uredbe.

Na podlagi rezultatov izvedene empirične raziskave smo prišli do spoznanja, da vse skupine sodelujočih v raziskavi na Hrvaškem nimajo skoraj nič izkušenj s sporazumom o izbiri prava, ki se uporablja v kontekstu uporabe Uredbe, kar je zelo zanimiv in indikativen pokazatelj stanja v neposredni praksi. Treba je omeniti zanimivo, tudi za laično populacijo, izobraževalno dimenzijo pogleda sodelujočih na to temo, in sicer – »...menim, da je vprašanje glede prava, ki se uporablja, mogoče eno od najpomembnejših vprašanj Uredbe, saj je izbira prava, ki se uporablja ... oziroma, s tem ko zapustnik izbere pravo, ki se uporablja, omogoči dedičem, da izberejo tudi pristojnost ... ko govorimo z ljudmi, ki imajo težavo z odhodom v drugo državo zaradi dela, jim vedno povem, da je pametno, da podpišejo izjavo pri notarju, da za zapuščino določijo pristojno pravo Republike Hrvaške, saj s tem olajšajo celotno dedovanje, sploh če

želijo, da zapuščinska razprava poteka na Hrvaškem. Osebnih izkušenj s tem nisem imela.» (S5_RH).

Večina sodnikov, ki so v raziskavi sodelovali v Sloveniji, izkušenj s primeri izbire prava, ki se uporablja, prav tako ni imela. So pa nekateri sodniki izrazili zaskrbljenost v zvezi z uporabo tujega prava: *»Kako tako pravo sploh ugotoviti, na koga se obrniti [...] Že v slovenskem pravu, kjer sodna praksa ni uradni pravni vir, je veliko rešenega s sodno prakso. V kakšnih pravnih sistemih, kjer je to še bolj poudarjeno, imaš problem, če ti posredujejo na zaprosilo samo zakon. [...] Kdo je tisti, ki ponudi to pravo, ko ga jaz iščem in koliko se jaz sploh zanašam, da je bilo to, kar so mi ponudili in posredovali, res tisto, kar jaz iščem. Tako da tega se malo bojim, čisto iskreno. [...] Za tuje pravo smo že zaprosili in so nam ga z Ministrstva za pravosodje posredovali. Ampak prva ovira je tako ali tako jezikovna. Originalno besedilo je v jeziku države, ki je prepis izdala. Če meni pošljejo v poljščini, mi ne pomaga veliko. Razen prevod. Nekih uradnih prevodov teh zakonov praviloma ni.« (S5_SI).*

Ena od sodelujočih sodnic pa se je srečala s primerom, ko je bila oporoka sklenjena pred datumom pričetka veljavnosti Uredbe o dedovanju: *»Oporoka je bila sestavljena v tujem jeziku v Nemčiji, pred veljavnostjo uredbe, kar pomeni, glede na prehodno določilo, da se v tem primeru šteje, da je zapustnik izbral pravo Nemčije. In posledično to potegne za seboj, da stranka v postopku dobi pravico ugovarjati oziroma zahtevati prenos pristojnosti v tujino iz načela ekonomičnosti. In to stranka (sedaj) tudi zahteva, tako da bom zdaj odločala o pristojnosti.[...] Če stranke uspejo (z zahtevo)... Se bomo pač izrekli za nepristojne. [...] Običajno prebivališče je v Sloveniji, vsaj po moji oceni, [...], ampak, če se bo postopek izpeljal v Sloveniji, bo potrebno uporabljati nemško pravo [...] Relevantna bo uporaba nemškega prava tudi v pravnih postopkih, ki se že nakazujejo, da bodo v teku. [...] V konkretno tej zadevi imam zunajzakonsko partnerko, ki v Sloveniji ima dedno pravico, v Nemčiji je nima.« (S4_SI).*

Ena od odvetnic se je z vprašanjem izbire prava srečala v okviru svetovanja v zvezi z oporočnimi razpolaganji in sestavljanja oporok: *»Sem imela nekaj primerov, ko sem strankam svetovala [...] pri tem, kako najbolj racionalno sestaviti oporoko [...], katero pravo bodo uporabili in katero sodišče bo pristojno za izpeljavo zapuščinskega postopka kako optimizirati stroške, davke v zvezi z njihovimi željami, in kako bo s prenosom premoženja na dediče.« (O2_SI).*

Prav tako notarji: »Mi imamo izkušnje samo z oporokami, ki so jih pri nas delali slovenski državljani, ki živijo v tujini in nihče ni izbral tujega prava.« (N2_SI) in »Jaz sem že imela primer, ko je pravo izbirala stranka s slovenskim in nemškim državljanstvom, odločila se je za slovensko pravo«. (N5_SI). Tudi s strani notarjev je bila izražena zaskrbljenost glede uporabe tujega prava: »Slovenski državljan živi v Franciji, naredil je oporoko, zapustil vse ženi in želi, da se uporablja francosko pravo. Tu gotovo bo problem. Kako se bo to pravzaprav, ko bo to prišlo do sodnika, pred notarja, kako bo na to reagiral, oziroma kako bo to izpeljal? Ampak to je stvar, o kateri se je treba pogovarjati, ki jo je treba še doreči.« (N3_SI).

5. Posebna kolizijska pravila

Splošno kolizijsko pravilo, ki je v skladu z Uredbo zadnje običajno prebivališče zapustnika (če ni izbral prava), ne more odgovoriti na vsa vprašanja dedovanja. Potrebne so posebne navezne okoliščine, ki odgovorijo na posamezne aspekte dednega prava (Dutta 2013: 15).

5.1. Razpolaganje za primer smrti in dedne pogodbe

Zaradi zagotavljanja pravne varnosti oseb, ki imajo željo vnaprej urediti svoje dedovanje, Uredba določa posebna kolizijska pravila v zvezi z dopustnostjo in materialno veljavnostjo razpolaganj za primer smrti (t. 48 Preambule Uredbe). Da bi se dedne pravice, pridobljene z dedno pogodbo, lažje priznale v državah članicah, bi bilo treba v tej uredbi določiti, katero pravo ureja dopustnost takšnih pogodb, njihovo materialno veljavnost in njihove zavezujoče učinke za stranke, vključno s pogoji njene razveze. Dopustnost in uveljavljanje dedne pogodbe se namreč razlikuje med državami članicami (t. 49 Preambule Uredbe).

Dopustnost in materialno veljavnost razpolaganja za primer smrti, ki ni dedna pogodba, ureja pravo, ki bi se v skladu s to uredbo uporabljalo za dedovanje po osebi, ki je razpolagala, če bi umrla na dan, ko je bilo razpolaganje napravljeno (čl. 24(1) Uredbe). V primeru dednih pogodb navedeno pravo ureja tudi zavezujoče učinke za stranke dedne pogodbe, vključno s pogoji njene razveze (čl. 25(1) Uredbe). Tudi v primeru razpolaganj za primer smrti Uredba štiti avtonomijo razpolagatelja oz. strank dedne pogodbe, saj lahko izberejo pravo, ki bi ga lahko izbrali v skladu z 22. členom Uredbe (čl. 24 (2) in 25 (3) Uredbe).⁴¹

---

⁴¹ O izbiri prava, ki se uporablja, glej *supra ad* II.D.5.

Da bi zagotovili enotno uporabo posebnih pravil, so z uredbo predpisani elementi, ki se nanašajo na materialno veljavnost razpolaganj za primer smrti, vključno z dedno pogodbo (čl. 26 Uredbe).

Preverjanje materialne veljavnosti razpolaganja za primer smrti bi lahko pokazalo, da je razpolaganje za primer smrti neveljavno (t. 48 Preambule Uredbe). Ti elementi so:

- a) sposobnost osebe, ki razpolaga za primer smrti, za takšno razpolaganje;
- b) posebni razlogi, zaradi katerih oseba, ki razpolaga, ne more razpolagati v korist določenih oseb ali zaradi katerih določena oseba ne more dobiti zapuščine od osebe, ki razpolaga;
- c) dopustnost zastopanja pri razpolaganju za primer smrti;
- d) razlaga razpolaganja;
- e) prevara, grožnja, zmeta in vsako drugo vprašanje, povezano s soglasjem ali voljo osebe, ki razpolaga.

Člen 27 določa pravila glede oblike pisnega razpolaganja za primer smrti. Pisno razpolaganje za primer smrti je veljavno glede oblike, če je njegova oblika skladna s pravom:

- a) države, v kateri je bilo napravljeno razpolaganje ali sklenjena dedna pogodba;
- b) države, katere državljanstvo je imel oporočitelj ali vsaj ena od oseb, katere dedovanje zadeva dedna pogodba, bodisi takrat, ko je bilo napravljeno razpolaganje ali sklenjena pogodba, bodisi ob smrti;
- c) države, v kateri je imel oporočitelj ali vsaj ena od oseb, katere dedovanje zadeva dedna pogodba, stalno prebivališče, bodisi takrat, ko je bilo napravljeno razpolaganje ali sklenjena pogodba, bodisi ob smrti;
- d) države, v kateri je imel oporočitelj ali vsaj ena od oseb, katere dedovanje zadeva dedna pogodba, običajno prebivališče, bodisi takrat, ko je bilo napravljeno razpolaganje ali sklenjena pogodba, bodisi ob smrti, ali
- e) v primeru nepremičnin, države, v kateri je nepremičnina.

5.2. Veljavnost glede oblike izjave o sprejemu dediščine ali odpovedi dediščini, volila ali nujnega deleža

Uredba določa pravo, ki se uporablja za upoštevanje veljavnosti izjav o sprejemu dediščine, volila ali nujnega deleža oziroma odpovedi dediščini, volilu ali nujnemu deležu oziroma izjava

o omejitvi odgovornosti osebe, ki da izjavo (čl. 28 Uredbe). Te izjave so veljavne, če je njihova oblika v skladu z zahtevami:

- a) prava, ki se uporablja za dedovanje v skladu s členom 21 Uredbe (Splošno pravilo) ali pravom, ki ga je zapustnik izbral (čl. 22 Uredbe) ali
- b) prava države, v kateri ima oseba, ki da izjavo, običajno prebivališče.

O pristojnosti sodišča za dajanje izjav o sprejetju ali odpovedi dediščine, volila ali nujnega deleža glej *supra ad II.C.6.2.*

5.3. Posebna pravila o imenovanju in pooblastilih upravitelja zapuščine v nekaterih primerih

Člen 29 Uredbe določa pravila o imenovanju upravitelja, ko je le-to obvezno ali obvezno na podlagi zahteve po pravu države članice, katere sodišča so pristojna za odločanje o dedovanju na podlagi te Uredbe in je pravo, ki se uporablja za dedovanje, tuje pravo. Sodišča države članice, ki začnejo postopek, lahko v skladu s svojim pravom in pod pogoji iz tega člena imenujejo enega ali več upraviteljev.

Če pravo, ki se uporablja za dedovanje, ne določa zadostne pristojnosti upravitelja, lahko pristojno sodišče določi dodatne ukrepe na podlagi svojega prava (*lex fori*), če je to potrebno za doseganje cilja. Ta dodatna pooblastila lahko vključujejo na primer sestavo seznama premoženja in dolgov, ki so predmet dedovanja, seznanitev upnikov o uvedbi dedovanja in povabilo, naj uveljavljajo svoje zahteve, ter sprejetje začasnih ukrepov, vključno z ukrepi zavarovanja, katerih namen je zaščita zapuščine (t. 44 Preambule Uredbe).

5.4. Posebna pravila o omejitvah, ki se nanašajo na dedovanje določenega premoženja ali nanj vplivajo

Če pravo države, v kateri se nahajajo določene nepremičnine, podjetja ali druge posebne kategorije premoženja, vsebuje posebna pravila, ki iz gospodarskih, družinskih ali socialnih razlogov določajo omejitve, ki se nanašajo na dedovanje tega premoženja ali nanj vplivajo, se ta posebna pravila uporabljajo za dedovanje pod pogojem, da se po pravu te države (*lex rei sitae*) uporabljajo ne glede na pravo, ki se uporablja za dedovanje (čl. 30 Uredbe).

Uredba upošteva posebna pravila *lex rei sitae*, vendar je treba omeniti točko 54 Preambule Uredbe, kjer je navedeno, da odstopanje od uporabe prava, ki se uporablja za dedovanje razlagati strogo, da ne bi bila v nasprotju s splošnim ciljem te uredbe. Zato niti kolizijska

pravila, v skladu s katerimi za nepremičnine velja drugačno pravo kot za premičnine, niti določbe o nujnem deležu zapuščine, ki določajo večji delež, kot ga določa pravo, ki se uporablja za dedovanje v skladu s to uredbo, ne veljajo za posebna pravila o omejitvah, ki zadevajo dedovanje določenega premoženja ali nanj vplivajo (t. 54 Preambule Uredbe).

5.5. Prilagoditev stvarnih pravic

Uredba ne želi premočno posegati v pravila stvarnega prava posameznih držav članic. Točka 15 Preambule namreč določa, da Uredba ne sme „posegati v omejeno število („*numerus clausus*“) stvarnih pravic, ki jih pozna nacionalno pravo nekaterih držav članic.“ Če torej „oseba uveljavlja stvarno pravico, do katere je upravičena po pravu, ki se uporablja za dedovanje, pravo države članice, v kateri to pravico uveljavlja, pa takšne stvarne pravice ne pozna, se ta stvarna pravica po potrebi in v možnem obsegu prilagodi najbolj enakovredni stvarni pravici po pravu te države, pri tem pa se upoštevajo nameni in interesi zadevne stvarne pravice ter z njo povezani učinki“ (čl. 31 Uredbe).

O prilagoditvi stvarnih pravic v kontekstu Sodbe Sodišča EU glej *supra ad II.B.1.*

5.6. Komorienti

Države članice komorienčno, kadar dve ali več oseb, ki bi medsebojno dedovale, umre v okoliščinah, v katerih ni gotovo, v kakšen zaporedju so umrle, različno urejajo. V čezmejnih situacijah, ko dedovanje teh oseb urejajo različna prava in ta prava urejajo ta položaj različno ali ga sploh ne urejajo, nobena od teh umrlih oseb nima pravice do dedovanja po drugi ali drugih osebah (čl. 32 Uredbe).

5.7. Zapuščina brez dediča

V primerih, ko ni ne dediča ne voliljemnika, 33. člen Uredbe dopušča državi članici ali subjektu, ki ga za ta namen imenuje država članica, prilastitev zapuščine, ki se nahaja na njenem ozemlju, če pravo, ki se uporabi (*lex fori*) tega ne izključuje. Vendar, pod pogojem da lahko upniki zahtevajo pobotanje svojih terjatev iz celote premoženja, ki tvori zapuščino.

5.8. Zavračanje (*renvoi*)

Uporaba prava katere koli tretje države, določenega s to Uredbo, pomeni uporabo v tej državi veljavnih pravil, vključno s pravili mednarodnega zasebnega prava te države. Če je v teh pravilih določena napotitev na pravo države članice ali pravo tretje države, ki bi za dedovanje

uporabila svoje pravo, bi bilo treba zaradi mednarodne skladnosti takšno napotitev sprejeti. Zavračanje pa bi moralo biti izključeno, če je zapustnik za dedovanje izbral pravo tretje države (t. 57 Preambule Uredbe; čl. 34 Uredbe). V takem primeru bi namreč uporaba kolizijskih pravil ogrozila predhodno odločitev strank in bi pomenila tudi kršitev načela predvidljivosti (Vassilakakis 2016: 229).

5.9. Javni red (*ordre public*)

V skladu s členom 35 Uredbe se uporaba določbe prava katere koli države, določenega s to uredbo „lahko zavrne le, če je taka uporaba očitno nezdružljiva z javnim redom države članice sodišča“. Sodišča ali drugi pristojni organi ne bi smeli imeti možnosti uporabe izjeme javnega reda, da bi zavrnili pravo druge države članice ali priznanje ali morda izvršitev odločbe, javne listine ali sodne poravnave, izdanih v drugi državi članici, kadar bi bilo to v nasprotju z Listino Evropske unije o temeljnih pravicah, zlasti s členom 21 Listine, ki prepoveduje vsakršno diskriminacijo. (t. 58. Preambule Uredbe).

5.10. Države z več kot enim pravnim sistemom

Kadar pravila Uredbe napotujejo na uporabo prava države z več kot enim pravnim sistemom, 36. člen določa, da se ustrezno pravo določi na podlagi notranjih kolizijskih norm te države. Kadar take notranje norme ne obstajajo, odstavek 2 člena 36 Uredbe vsebuje pravila, kako se razlaga napotilo na pravo takšne države.

V primeru, da pravo, ki naj se uporabi za dedovanje, pozna kolizije, povezane s kategorijami oseb, se vsako napotilo na pravo te države razlaga kot napotilo na pravni sistem ali sklop pravil, ki ga določajo veljavna pravila te države. Če teh pravil ni, se uporablja pravni sistem ali sklop pravil, s katerim je bil zapustnik najtesneje povezan (člen 37 Uredbe).

Državi članici, ki obsega več ozemeljskih enot, od katerih ima vsaka svoja pravna pravila za dedovanje, te uredbe ni treba uporabljati za kolizijo zakonov, ki nastane samo med temi ozemeljskimi enotami (člen 38 Uredbe).

E. PRIZNAVANJE IN IZVRŠEVANJE ODLOČB O DEDOVANJU

1. Priznavanje odločb o dedovanju

Za razliko od nekaterih evropskih instrumentov, ki so odpravili sistem eksekvature, Uredba št. 650/2012 o dedovanju ureja poenostavljeni postopek za eksekvaturu in razlikuje med priznavanjem in izvrševanjem odločbe o dedovanju. Odločba o dedovanju, sprejeta v eni državi članici, se prizna v drugi državi članici brez izvedbe kakršnega koli posebnega postopka (čl. 39 odst. 1 Uredbe).

Kot "odločbo" Uredba šteje vsako odločbo o dedovanju, ki jo je izdalo sodišče države članice, ne glede na to, kako je odločba poimenovana in ali je bila sprejeta v pravnem ali nepravdnem postopku (t. 59 Preambule Uredbe), vključno s sklepom sodnega uradnika o odmeri stroškov sodnega postopka (čl. 3 ods. 1 g) Uredbe). Prvič, odločitev mora biti sprejeta v zvezi z (materialnim) področjem uporabe Uredbe (čl. 1 Uredbe). Drugič, odločitev mora biti sprejeta s strani „sodišča“ države članice (čl. 3 ods. 2 Uredbe). Države članice vključujejo vse države članice Evropske unije, razen Danske, Združenega kraljestva ter Irske. V primeru, da je odločba zunaj področja uporabe Uredbe o dedovanju ali odločba sodišča države, v kateri Uredba o dedovanju ni zavezujoča, bi se potencialno uporabile druge uredbe (če obstajajo na tem področju) ali nacionalno zakonodajo zadevne države članice.⁴²

O pojmu „sodišče“ v smislu člena 3 odstavka 2 Uredbe o dedovanju ter pristojnostih, ki jih ima notar v. *supra ad* II.C.1.

2. Država članica izvora

„Država članica izvora“ pomeni državo članico, v kateri je bila izdana odločba, potrjena ali sklenjena sodna poravnava, sestavljena javna listina ali izdano evropsko potrdilo o dedovanju (čl. 3 ods. 1 (e) Uredbe).

3. Država članica izvršitve

„Država članica izvršitve“ pomeni državo članico, v kateri se zahteva razglasitev izvršljivosti ali izvršitev odločbe, sodne poravnave ali javne listine (čl. 3 ods. 1 (f) Uredbe).

---

⁴² O področju uporabe Uredbe v. *supra ad* II.B.

4. Razlogi za nepriznanje odločbe o dedovanju

Odločba o dedovanju se ne prizna, če obstaja kakršen koli razlog za zavrnitev priznanja, kot je določeno v določbah člena 40 Uredbe o dedovanju:

(a) če je priznanje odločbe v očitnem nasprotju z javnim redom (*ordre public*) v državi članici, v kateri se zahteva priznanje:

Posebno pozornost kot razlog za zavrnitev priznanja odločbe o dedovanju zasluži določba o javnem redu (čl. 40. a) Uredbe). Čeprav se pojem javnega reda oziroma vrednot, ki jih zajema, razlikuje od države članice do države članice, bi ta vključeval skupno osnovo za temeljne človekove pravice in načela evropskega prava. V skladu s točko 58 Preambule Uredbe, sodišča ali drugi pristojni organi ne bi smeli uporabljati izjeme javnega reda, da bi zavrnili priznanje ali sprejemanje ali izvrševanje odločbe o dedovanju, javno listino ali sodno poravnavo v zapuščinskih zadevah druge države članice, če bi bilo takšno ravnanje v nasprotju z Listino EU-e o temeljnih pravicah, in zlasti z določbo čl. 21 o prepovedi vseh oblik diskriminacije.⁴³ Po drugi strani je treba opozoriti, da je prepovedano preverjati glede vsebine odločbo, ki je sprejeta v (drugi) državi članici (čl. 41 Uredbe) tudi takrat kadar se njen izrek bistveno razlikuje od tistega, ki bi bil v skladu s pravom države članice priznanja ali sprejemanja. Sodišče EU-e je izrecno obdržalo možnost nadzora nad mejami uporabe mehanizma javnega reda s strani držav članic (čeprav je lahko vprašljivo, do kakšne mere lahko Sodišče nadzoruje uporabo tega mehanizma) (zadeva C-7/98: *Dieter Krombach v André Bamberski*: t. 23 in 37;⁴⁴ predmet C-38/98: *Renault SA v Maxicar SpA i Orazio Formento*: t. 27 *et seq.*;⁴⁵ usp. Köhler 2016: 187; usp. Popescu 2014: 98.).

Še posebej so lahko problematične odločbe, ki določajo neenakosti med dediči na podlagi spola, rojstva ali veroizpovedi glede velikosti dednega dela, ali odločbe, ki določajo dedno pravico zakoncev / partnerjev istospolne zakonske zveze / partnerstva, ali žensk v primeru poligamije (Köhler 2016: 186-188; g. Popescu 2014: 98; g. Aras Kramar 2018: 192-193.).

---

⁴³ Prepovedana je vsakršna diskriminacija na podlagi spola, rase, barve kože, etničnega ali socialnega porekla, genetskih značilnosti, jezika, vere ali prepričanja, političnega ali drugega mnenja, pripadnosti narodnosti manjšini, premoženja, rojstva, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti (čl. 21 st. 1 Listine EU-e o temeljnih pravicah). Na področju uporabe Listine in brez poseganja v katero koli njeno posebno določbo je vsaka diskriminacija na podlagi državljanstva prepovedana. (čl. 21. st. 2. Listine EU o temeljnih pravicah).

⁴⁴ Zadeva C-7/98, *Dieter Krombach v André Bamberski*, ECLI:EU:C:2000:164, z dne 28. marca 2000, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX%3A61998CJ0007> (12. 9. 2019).

⁴⁵ Zadeva C-38/98, *Renault SA v Maxicar SpA i Orazio Formento*, ECLI:EU:C:2000:225, z dne 11. maja 2000, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/ALL/?uri=CELEX%3A61998CJ0038_SUM (12. 9. 2019).

V okviru projekta CISUR je bila opravljena empirična raziskava v zvezi z uporabo javnega reda kot razloga za nepriznanje odločbe o dedovanju.

Navedeno se je posebej razpravljalo s sodniki na Hrvaškem, vendar so rezultati raziskave pokazali, da v praksi ni bilo tovrstnih izkušenj ter, da se udeleženci raziskave doslej pri svojem delu niso srečali s takšnimi primeri. Seveda so o tem razpravljali na hipotetični ravni, najpogosteje pa so se v takih primerih sklicevali na določbe Ustave RH, ali v širšem kontekstu na načela evropskega prava.

Tudi sodniki, ki so v Sloveniji sodelovali v raziskavi, se v praksi niso srečali z nasprotjem z javnim redom kot razlogom za nepriznanje odločbe, izdane v drugi državi članici. V intervjujih so predvsem razmišljali o primerih, v katerih bi vprašanje nasprotovanja javnemu redu lahko prišel v poštev, vendar se ti primeri niso nanašali na priznanje tujih odločb (predvsem v zvezi s poligamijo oziroma vprašanjem nastanka zunajzakonske skupnosti v času, ko predhodno sklenjena zakonska zveza ni bila razvezana).

(b) če je bila odločba izdana v odsotnosti tožene stranke, in toženi stranki, ki se ni spustila v postopek, ni bilo vročeno pisanje o začetku postopka ali enakovredno pisanje pravočasno in na primeren način, da bi lahko pripravila obrambo, ob upoštevanju določb Uredbe (ES) št. 1393/2007 o dostavi pisanj in Haške konvencije iz 1965. o vročitvi listin v tujino, razen če tožena stranka ni začela postopka za izpodbijanje odločbe, ko je imela to možnost:

Upoštevajoč zlasti "odsotnost tožene stranke" kot razlog za zavrnitev priznanja, je treba opozoriti, da so razlogi za zavrnitev priznanja, in tudi postopka za razglasitev izvršljivosti koncipirani z vidika pravnega postopka oz. spora, oziroma brez upoštevanja dejstva, da gre v primeru dednega postopka za nepravdni postopek v katerem običajno sodeluje več strank. Namesto o "toženi stranki" bi bilo bolj pravilno govoriti o "zainteresirani stranki" (usp. Dutta 2013: 19-20; g. Aras Kramar 2018: 193.).

"Odsotnost tožene stranke" je treba razlagati v okviru prakse Sodišča EU, predvsem pri uporabi Bruseljske konvencije / Uredbe Sveta (EU) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti, priznavanju in izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah⁴⁶ (g. zadeva C-474/93, *Hengst Import BV v Anna Maria Campese*⁴⁷).

---

⁴⁶ SL EU, L 12, 16. 1. 2001., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=celex%3A32001R0044> (12. 9. 2019).

⁴⁷ Zadeva C-474/93, *Hengst Import BV v Anna Maria Campese*, ECLI:EU:C:1995:243, 13. julija 1995, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A61993CJ0474> (12. 9. 2019).

(c) če odločba ni združljiva z odločbo, ki je bila sprejeta v okviru spora med istima strankama v državi članici, v kateri se zahteva priznanje:

Uredba št. 650/2012 o dedovanju vsebuje določbe o "nezdružljivosti odločb" kot razlogu za zavrnitev priznanja, ki se zgleduje po načelu *res iudicata*. Pojem "nezdružljive odločbe" je treba razlagati v luči prakse Sodišča EU, kot odločbe, ki zajemajo pravne posledice, ki se medsebojno izključujejo (zadeva C-145/86: *Horst Ludwig Martin Hoffmann v Adelheid Krieg*: t. 22.;⁴⁸ predmet C-80/00: *Italian Leather SpA v WECO Polstermöbel GmbH & Co.*: t. 40⁴⁹). Ob upoštevanju člena 17 Uredbe o načelu litispence, oziroma obveznosti začasne prekinitve postopka *ex officio* dokler se ne ugotovi pristojnost sodišča države članice, ki je prvo začelo postopek, je zelo majhna verjetnost obstoja dveh (nezdružljivih) odločb držav članic med istimi strankami. Če bi se to vendarle zgodilo, Uredba o dedovanju določa prednost odločbe o dedovanju države članice priznanja, ne glede na to, ali je bila ta odločba sprejeta pred odločitvijo druge države članice, katere priznanje se zahteva (*arg ex* čl. 40 odst. 1 (c) Uredbe) (g. Popescu 2014: 99.).

(d) če odločba ni združljiva s predhodno odločbo, sprejeto v drugi državi članici, ali v tretji državi v postopku glede istega zahtevka med istima strankama, in sicer, pod pogojem, da predhodna odločba izpolnjuje predpisane pogoje za priznanje v državi članici, v kateri se zahteva priznanje:

V takem primeru "nezdružljivosti" dveh odločb gre se za to, da je odločba, katere priznanje se zahteva, nezdružljiva s predhodno sprejeto odločbo v drugi državi članici (ne tisti, v kateri se zahteva priznanje) ali v tretji državi, in vključuje isti predmet in iste stranke. V tem primeru Uredba o dedovanju uporablja načelo prednosti prejšnje odločbe, če ta prejšnja odločba izpolnjuje predpisane pogoje za priznanje v državi članici, v kateri se zahteva priznanje. Ni torej nujno, da je tudi ta predhodna odločba (že) priznana v državi članici, v kateri se zahteva priznanje (g. Popescu 2014: 99.).

Sodišče po uradni dolžnosti ne skrbi za navedene razloge za zavrnitev priznanja odločbe o dedovanju (*arg ex*: čl. 48, čl. 50, čl. 51 Uredbe). Drugi razlogi, kot je pristojnost sodišča države izvora odločbe, se ne upoštevajo.

---

⁴⁸ Zadeva C-145/86, *Horst Ludwig Martin Hoffmann v Adelheid Krieg*, ECLI:EU:C:1988:61, z dne 4. februarja 1988, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A61986CJ0145> (12. 9. 2019).

⁴⁹ Zadeva C-80/00, *Italian Leather SpA v WECO Polstermöbel GmbH & Co.*, ECLI:EU:C:2002:342, z dne 6. junija 2002, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/GA/TXT/?uri=CELEX:62000CJ0080> (12. 9. 2019).

5. Prekinitev postopka za priznanje odločbe o dedovanju

Sodišče države članice, v kateri se zahteva priznanje odločbe, podane v drugi državi članici, lahko začasno ustavi postopek, če je bilo v državi članici izvora zoper odločbo vloženo redno pravno sredstvo (čl. 42 Uredbe). Sodišče države članice, v kateri se zahteva priznanje odločbe, ima torej določeno diskrecijsko pravico („*may stay*“) pri presoji primernosti tega ukrepa, za razliko od primera, ko poteka postopek razglasitve izvršljivosti odločbe o dedovanju (g. čl. 53 Uredbe).

6. Postopek za razglasitev izvršljivosti odločbe o dedovanju

Odločba, sprejeta v državi članici in izvršljiva v tej državi članici, je izvršljiva tudi v drugi državi članici, če je na zahtevo ene od zainteresiranih strank v drugi državi članici razglašena za izvršljivo (čl. 43 Uredbe). Treba je opozoriti, da Uredba o dedovanju vsebuje zahtevo po izvršljivosti odločbe o dedovanju, ne pa zahtevo po pravnomočnosti (*final*) (Popescu 2014: 114.). Postopek razglasitve izvršljivosti odločbe o dedovanju ureja pravo države članice izvršitve (čl. 46 odst. 1 Uredbe). Če je treba v več državah članicah izvršiti odločbo o dedovanju, je treba v vsaki od njih opraviti ustrezen postopek za razglasitev izvršljivosti. Pri tem se od vlagatelja ne zahteva, da ima poštni naslov ali pooblaščenega predstavnika v državi članici, v kateri se zahteva izvršitev (čl. 46 odst. 2 Uredbe).

7. Krajevna pristojnost sodišč

Zahteva za razglasitev izvršljivosti odločbe se vloži pri sodišču ali pristojnemu organu države članice izvršitve, o čemer država članica poroča Komisiji v skladu s členom 78 Uredbe o dedovanju (čl. 45 odst. 1 Uredbe). Krajevna pristojnost se določi glede na stalno prebivališče stranke, zoper katero se zahteva izvršitev, ali glede na kraj izvršitve (čl. 45 odst. 2 Uredbe). Pri tem sodišče države članice izvršitve, pred katerim se začne postopek, uporablja nacionalno pravo te države članice, da preveri, ali ima stranka stalno prebivališče v državi članici za namene postopka za razglasitev izvršljivosti odločbe (čl. 45 – čl. 58 Uredbe) (čl. 44 Uredbe).

V skladu z hrvaškim Zakonom o izvajanju Uredbe, o zahtevi za priznanje ali razglasitev izvršljivosti (izvršljivost) odločbe o dedovanju (kot tudi javnih listin in sodnih poravnav) odloča občinsko sodišče (čl. 4 odst. 1 in 2 Zakona o izvajanju Uredbe).

V skladu s slovenskim Zakonom o dedovanju, se zahteva za razglasitev izvršljivosti odločbe, javne listine in sodne poravnave, izdane, sestavljene oziroma sklenjene v drugi državi članici

in izvršljive v tej državi, vloži pri okrožnem sodišču, ki je krajevno pristojno v skladu s 45. členom Uredbe (čl. 227.h odst. 1 Zakona o dedovanju).

8. Zahteva za razglasitev izvršljivosti odločbe o dedovanju

Zahtevi za razglasitev izvršljivosti odločbe o dedovanju mora biti priložena kopija odločbe, ki izpolnjuje pogoje, potrebne za ugotavljanje njene verodostojnosti, in potrdilo, ki ga je izdalo sodišče ali pristojni organ države članice izvora na obrazcu, ki je sestavni del Izvedbene uredbe št. 1329/2014 (čl. 46 odst. 3 Uredbe).⁵⁰ Če sodišče ali pristojni organ tako zahteva, se priloži prevod teh listin, ki ga mora opraviti oseba, ki je pooblaščen za prevajanje v eni od držav članic (čl. 47 odst. 2 Uredbe).

V skladu z hrvaškim Zakonom o izvajanju Uredbe, so pristojni organi Republike Hrvaške za izdajo odločbe o dedovanju občinsko sodišče, ki je odločalo na prvi stopnji, ali notar, ki je sprejel odločitev, na katero se nanaša predlog za izdajo potrdila (čl. 5 odst. 1 Zakona o izvajanju Uredbe). Če notar ugotovi, da predpostavke za izdajo potrdila niso izpolnjene, mora predlog skupaj z javno listino in spise predmeta posredovati v odločanje občinskemu sodišču, na območju katerega notar ima sedež. Pri tem mora notar v pisni obliki utemeljiti, zakaj meni, da predpostavke za izdajo potrdila niso izpolnjene ter obvestiti vlagatelja, da je bila zadeva naslovljena na sodišče (čl. 5 odst. 3. Zakona o izvajanju Uredbe). Zoper odločbo občinskega sodišča s katero se zavrne ali zavrže predlog za izdajo potrdila se lahko vloži pritožba pri okrožnem sodišču (čl. 5 odst. 4. Zakona o izvajanju Uredbe).

V skladu s slovenskim Zakonom o dedovanju, je za izdajo potrdila iz (b) točke, 3. odstavka 46. člena Uredbe za namen priznanja ali razglasitve izvršljivosti sklepa o dedovanju v drugi državi članici pristojno zapuščinsko sodišče (čl. 227.k Zakona o dedovanju). Stvarne pristojnosti Zakon o dedovanju ne določa neposredno, določa pa jo 99. člen Zakona o sodiščih,⁵¹ v skladu s katerim so za zapuščinske zadeve pristojna okrajna sodišča (*okrajna sodišča*).

Uredba posebej ureja primere, v katerih potrditev odločbe o dedovanju ni bila predložena (čl. 47 odst. 1 Uredbe). Zato je predložitev potrdila na evropskem obrazcu neobvezna (Aras Kramar 2018: 193.). Če odločitev o dedovanju na obrazcu, ki je sestavni del Izvedbene uredbe št.

---

⁵⁰ v. Priloga 1 k Izvedbeni uredbi št. 1329/2014.

⁵¹ Zakon o sodiščih, Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS, 33/11, 75/12 – ZSPDLS-A, 63/13, 17/15, 23/17 – ZSSve in 22/18 – ZSICT (u daljnem tekstu: Zakon o dedovanju).

1329/2014 ni bila predložena, lahko pristojno sodišče ali pristojni organ določi rok za njegovo predložitev ali sprejme enakovredne pisne dokaze ali, če meni, da razpolaga z zadostnimi podatki, stranko oprosti predložitve (čl. 47 odst. 1 Uredbe).

9. Odločba o zahtevi za razglasitev izvršljivosti odločbe o dedovanju

Odločba o dedovanju se razglasi za izvršljivo brez odlašanja, takoj po izpolnitvi formalnosti, predpisanih z Uredbo (čl. 46, čl. 48 Uredbe). Prvi del postopka je torej nekontradiktoren. V tem postopku razglasitve izvršljivosti odločbe se ne preverijo razlogi za zavrnitev priznanja, prav tako stranka, zoper katero se zahteva izvršitev odločbe, v tej fazi postopka nima možnosti dati kakršnih koli ugovorov ali izjav (čl. 48 Uredbe).

Uredba vsebuje tudi določbe o delni razglasitvi izvršljivosti odločbe o dedovanju (čl. 55 Uredbe). Torej, če je z odločbo o dedovanju odločeno o več zahtevkih, pa izvršljivosti ni mogoče razglasiti glede vseh zahtevkov, pristojno sodišče ali pristojni organ razglasi izvršljivost odločbe o dedovanju za enega ali več teh zahtevkov (čl. 55 odst. 1 Uredbe). Poleg tega lahko vlagatelj zahteve za razglasitev izvršljivosti odločbe o dedovanju zahteva, da se določitev izvršljivosti omeji na dele odločbe o dedovanju (čl. 55 odst. 2 Uredbe).

Vlagatelj zahteve je nemudoma obveščen o odločbi o vlogi za razglasitev izvršljivosti v skladu s postopkom, predpisanim po pravu države članice izvršitve (čl. 49 odst. 1 Uredbe). Odločba o izvršljivosti se vroči stranki, zoper katero se zahteva izvršitev, skupaj z priloženo odločbo o dedovanju, če ji ta ni bila vročena že prej (čl. 49 odst. 2 Uredbe). Na tej stopnji proces razglasitve izvršljivosti postane kontradiktoren.

10. Pritožba zoper odločbo o zahtevi za razglasitev izvršljivosti odločbe o dedovanju

Potem ko se strankam izda odločba o razglasitvi izvršljivosti odločbe, se lahko vsaka stranka zoper to odločbo pritoži (čl. 50 odst. 1 Uredbe). Pravno sredstvo se vloži pri sodišču, ki ga je zadevna država članica sporočila Komisiji v skladu s členom 78 Uredbe (čl. 50 odst. 2. Uredbe).

V skladu z hrvaškim Zakonom o izvajanju Uredbe, je zoper odločbo o zavrnitvi ali zavrnjenju zahteve dovoljena pritožba vlagatelja zahteve, o kateri odloča županijsko sodišče (čl. 4 odst. 3 Zakona o izvajanju Uredbe), medtem ko je ugovor zoper odločbo o razglasitvi izvršljivosti dopusten v 30 oziroma 60 dneh v skladu s členom 50 odst. 5 Uredbe. O ugovoru odloča občinsko sodišče, ki je izdalo odločbo (čl. 4 odst. 4. Zakona o izvajanju Uredbe). Pred odločitvijo o ugovoru je treba zaslišati nasprotno stranke in vlagatelja zahteve.

Poleg vabila na narok se vlagatelju vroči tudi ugovor nasprotne stranke (čl. 4 odst. 5 Zakona o izvajanju Uredbe). Zoper odločbo o pritožbi nasprotne stranke je dovoljena pritožba o kateri odloči županijsko sodišče (čl. 4 odst. 6. Zakona o izvajanju Uredbe).

V skladu s slovenskim Zakonom o dedovanju, o ugovoru zoper sklep o razglasitvi izvršljivosti po 50. členu Uredbe odloča sodišče, ki je izdalo sklep o razglasitvi izvršljivosti (krajevno pristojno okrožno sodišče), v senatu treh sodnikov (čl. 227.i st. 1. Zakona o dedovanju). Roka za vložitev pritožbe zoper razglasitev izvršljivosti slovenski Zakon o dedovanju ne navaja izrecno, se pa izrecno sklicuje na 50. člen Uredbe, kjer je rok določen. Po drugi strani, slovenski Zakon o dedovanju določa rok za odgovor na ugovor, ki je 30 dni od vročitve ugovora. V tretjem odstavku člena 227.i zakon o dedovanju določa, da če je odločitev o ugovoru odvisna od spornih dejstev, odloči sodišče o ugovoru po opravljenem naroku.

Uredba o dedovanju določa rok za pritožbo zoper razglasitev izvršljivosti, in sicer 30 dni od njene vročitve; in, če stranka, zoper katero se zahteva izvršitev, nima stalnega prebivališča v državi članici, v kateri je razglašena izvršljivost odločbe, temveč v drugi državi članici, je rok za vložitev pritožbe 60 dni, teči pa začne z dnem, ko je stranki odločba vročena osebno ali na njenem prebivališču. Tega roka ni mogoče podaljšati zaradi oddaljenosti (čl. 50 odst. 5 Uredbe). Rok za vložitev pritožbe zadrži izvršitev, kar pomeni da, dokler ta rok ne poteče in vse do odločitve o tem pravnem sredstvu zoper lastnino stranke, zoper katero se zahteva izvršitev, ni dovoljeno sprejeti nobenega ukrepa izvršbe, razen ukrepov zavarovanja. (čl. 54 odst. 3 Uredbe).

Pritožba se obravnava po pravilih kontradiktornega postopka (čl. 50 odst. 3 Uredbe). Če se stranka, zoper katero se zahteva izvršitev, ne pojavi pred sodiščem, ki odloča o pravnem sredstvu, ki ga vloži vlagatelj, se uporabljajo določbe člena 16 Uredbe, tudi v primerih, ko stranka, zoper katero se zahteva izvršitev, nima stalnega prebivališča v nobeni od držav članic (čl. 50 odst. 4 Uredbe). V skladu s členom 16 odstavek 1 Uredbe, če se tožena stranka, ki običajno prebiva v državi, ki ni država članica, v kateri je bil sprožen postopek, ne spusti v postopek pred sodiščem, pristojno sodišče prekine postopek, dokler se ne ugotovi, da je lahko tožena stranka pisanje o začetku postopka ali enakovredno pisanje prejela pravočasno, da je lahko pripravila svojo obrambo, ali da so bili v zvezi s tem sprejeti vsi potrebni ukrepi. Navedene določbe Uredbe se ne uporabljajo, če je treba pisanje o začetku postopka ali drugo enakovredno pisanje poslati iz ene države članice v drugo. V slednjem primeru veljajo določbe člena 19 Uredbe (ES) št. 1393/2007 o vročanju pisanj (čl. 16 odst. 2 Uredbe). Če se določbe Uredbe (ES) št. 1393/2007 o vročitvi dokumentov ne morejo uporabiti, in je potrebno pisanje

o začetku postopka ali enakovredno pisanje poslati v tujino, se uporabi člen 15 Haške konvencije iz 1965. o vročitvi listin v tujino (čl. 16 odst. 3 Uredbe).

V primeru pravnega sredstva lahko sodišče zahtevo zavrne ali prekliče razglasitev izvršljivosti le iz razlogov, navedenih v členu 40 Uredbe (razlogi za nepriznanje; čl. 52 Uredbe). Odločitev o pravnem sredstvu sodišče izda nemudoma (čl. 52 Uredbe). Odločitev o pritožbi se lahko izpodbija samo v postopku o katerem je država članica obvestila Komisijo v skladu s členom 78 Uredbe (čl. 51 Uredbe).

Izvršitev odločbe o dedovanju se izvaja v skladu z nacionalnimi predpisi države članice izvršitve.

11. Prekinitev postopka za izvršitev odločbe o dedovanju

Sodišče države članice, pred katerim poteka pritožba zoper odločbo o zahtevi za razglasitev izvršljivosti odločbe o dedovanju (čl. 50 Uredbe) ali postopek, v katerem se izpodbija odločba o tej pritožbi (čl. 51 Uredbe), na zahtevo stranke, zoper katero se zahteva izvršitev odločbe, prekine postopek, če je bila izvršljivost odločbe v državi članici izvora zaradi vložitve pravnega sredstva zadržana (čl. 53 Uredbe).

12. Začasni ukrepi in ukrepi zavarovanja

Za namene zavarovanja terjatev lahko vlagatelj vedno zahtevačasne ukrepe, vključno z ukrepi zavarovanja, v skladu z zakonodajo države članice izvršitve, tudi če ni zahteval razglasitve izvršljivosti odločbe o dedovanju (čl. 54 odst. 1 Uredbe). Poleg tega razglasitev izvršljivosti odločbe o dedovanju vključuje *ex lege* tudi pooblastilo za uvedbo ukrepov zavarovanja (čl. 54 odst. 2 Uredbe). Zaščitni ukrepi na premoženju stranke, zoper katero se zahteva izvršitev (čl. 54. st. 3. Uredbe), pa se lahko izrečejo tudi tekom roka za pravno sredstvo in vse do sprejetja odločbe o tem pravnem sredstvu (čl. 50 odst. 5 Uredbe).

13. Stroški postopka in brezplačna pravna pomoč

Uredba o dedovanju vsebuje določbe o prepovedi, da se od stranke, ki v eni od držav članic vloži zahtevo za priznanje, izvršljivost ali izvršitev odločbe, izdane v drugi državi članici, zahteva kakršna koli varščina, jamstvo ali polog iz razloga, da je ta stranka tuj državljan ali, da nima stalnega prebivališča oziroma ne prebiva v državi članici izvršitve. (čl. 57 Uredbe).

Vlagatelj zahteve za razglasitev izvršljivosti odločbe o dedovanju, ki mu je bila v državi članici izvora odobrena popolna ali delna brezplačna pravna pomoč ali oprostitve stroškov postopka, je tudi v postopku za razglasitev izvršljivosti upravičen do kar najširšega možnega obsega pravne pomoči ali oprostitve stroškov, ki jih določa pravo države članice izvršitve (čl. 56 Uredbe). Pravica do brezplačne pravne pomoči je eno od splošnih načel zagotovljenih v členu 47 Listine EU o temeljnih pravicah. V skladu z Uredbo o dedovanju je treba razlikovati med primeri, v katerih je bila vlagatelju zahteve odobrena brezplačna pravna pomoč v državi članici izvora in primerih, ko pomoč ni bila odobrena (*arg. ex* čl. 56 Uredbe). V prvem primeru je v literaturi poudarjeno, da se načelo priznanja ne nanaša le na tujo odločbo, ampak tudi na brezplačno pravno pomoč, tako da sodišče države članice izvršitve nima možnosti, da ponovno preuči premoženjske in druge pogoje za pridobitev brezplačne pravne pomoči (Popescu 2014: 117.). Ker se obseg pravne pomoči med državami članicami razlikuje, se vlagatelju zahteve zajamči "najširši možni obseg" brezplačne pravne pomoči. Po drugi strani se pa navaja tudi, da je sodišče države članice izvršitve v okviru načela učinkovitega pravnega varstva pooblaščen, da opravi skupno oceno potrebe po brezplačni pravni pomoči (Popescu 2014: 117.). Okoliščina, da vlagatelju zahteve v državi članici izvora brezplačna pravna pomoč ni bila odobrena, ni ovira za to, da stranka zahteva pravno pomoč v državi članici izvršitve v skladu z njenim nacionalnim pravom (*arg. ex* čl. 56 Uredbe).

V skladu s členom 58 Uredbe, v državi članici izvršitve v postopku razglasitve izvršljivosti odločbe o dedovanju, ni dovoljeno zahtevati nobene takse, pristojbine ali dajatve, izračunane glede na vrednost spornega predmeta (čl. 58 Uredbe).

F. SPREJEMANJE IN IZVRŠEVANJE JAVNIH LISTIN IN SODNIH PORAVNAV V ZAPUŠČINSKIH ZADEVAH

1. Sprejemljivost javnih listin v zapuščinskih zadevah

Da bi se upoštevali različni sistemi reševanja dednih zadev v državah članicah EU-e, Uredba št. 650/2012 o dedovanju upošteva javne listine (kot so, npr. pogodba med strankama o delitvi zapuščine, oporoka in pogodba o dedovanju, izjava o sprejemu ali opustitvi dediščine). Posebna je, namreč, vrednost Uredbe pri izenačevanju javnih listin, sestavljenih v drugi državi članici, z javnimi listinami države članice foruma.

2. Javna listina v zapuščinskih zadevah

Uredba št. 650/2012 o dedovanju vsebuje avtonomno opredelitev pojma javne listine. Po čl. 3 odst. 1 i) Uredbe, „javna listina” pomeni listino v dedni zadevi, ki je bila uradno sestavljena ali overjena kot javna listina v državi članici in katere avtentičnost⁵² se nanaša na podpis in vsebino javne listine, ter, ki jo je ugotovil državni organ ali drug organ, ki ga je za ta namen pooblastila država članica izvora. Avtentičnost javne listine se ne sme zamenjevati z materialno veljavnostjo akta kot pravnega posla.

3. Dokazna moč javne listine v dednih zadevah

Javna listina, sestavljena v eni državi članici, ima enako dokazno moč v drugi državi članici, kot jo ima v državi članici izvora, ali učinek, ki je temu najbližji, pod pogojem, da to ni v očitnem nasprotju z javnim redom države članice v kateri se zahteva sprejemanje te listine (čl. 59 odst. 1 reč. 1 Uredbe). V skladu s slovensko zakonodajo listina v fizični in elektronski obliki, ki jo v predpisani obliki izda državni organ v mejah svoje pristojnosti, in listina, ki jo izda v taki obliki samoupravna lokalna skupnost, družba ter druga organizacija ali posameznik pri izvrševanju javnega pooblastila, ki ji je poverjeno z zakonom (javna listina), dokazujeta resničnost tistega, kar se v njiju potrjuje ali določa. Pri tem je dovoljeno dokazovati, da so v javni listini dejstva neresnično ugotovljena ali da je sama listina nepravilno sestavljena (čl. 224 Zakona o pravnem postopku⁵³). Podobno določa hrvaška zakonodaja (čl. 230 Zakona o pravnem postopku⁵⁴). Opisana dokazna moč javne listine se v skladu s členom 59 odstavek 1 Uredbe razteza na druge države članice in se lahko njena vsebina opiše ali dokaže z uporabo predpisanih obrazcev.

Pri ugotavljanju dokazne moči javne listine v drugi državi članici je treba upoštevati naravo in obseg dokazne moči te javne listine v državi članici izvora (t. 61 Preambule Uredbe). Če pravo države članice izvora določa dokazno moč javne listine, ki ni v skladu z zakonodajo države članice sprejema, in glede na to, da čl. 59 odst. 1 stavek 1 alternativno napotuje na "najbolj

---

⁵² V uradnem prevodu Uredbe št. 650/2012 o dedovanju v slovenskem jeziku se uporablja izraz "verodostojnost" javne listine (v. t. 62. Preambule Uredbe, čl. 3. odst. 1. (i), čl. 59. odst. 2. stav. 1. Uredbe). V. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX%3A32012R0650> (5. 9. 2019).

⁵³ Zakon o pravnem postopku (Uradni list RS, št. 73/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08 – ZArbit, 45/08, 111/08 – odl. US, 57/09 – odl. US, 12/10 – odl. US, 50/10 – odl. US, 107/10 – odl. US, 75/12 – odl. US, 40/13 – odl. US, 92/13 – odl. US, 10/14 – odl. US, 48/15 – odl. US, 6/17 – odl. US, 10/17 in 16/19 – ZNP-1).

⁵⁴ Zakon o pravnem postopku Republike Hrvaške, Uradni list SFRJ, št. 4/77 – 35/91; Uradni list RH št. 26/91, 53/91, 91/92, 112/99, 88/01 – v. čl. 50. Zakona o arbitraži, 117/03, 88/05 – v. čl. 129. Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o izvrševanju, 2/07 – v. Odločbo USRH z dne 20. decembra 2006, 84/08, 96/08 – v. Odločbo USRH z dne 9. julija 2008, 23/08 – popravek, 57/11, 148/11 – prečiščeno besedilo, 25/13, 89/14 – v. Odločbo USRH z dne 11. julija 2014, 70/19.

primerljiv učinek", ki ga lahko ima ta dokument v državi članici izvora, je potrebno ugotoviti, da se listini ne more priznati večja dokazna moč od tiste, ki jo določa zakonodaja države članice, v kateri se zahteva njeno sprejetje (usp. Dutta 2013: 20.).

Oseba, ki želi uporabljati javno listino v drugi državi članici, lahko zaprosi organ, ki je sestavil javno listino v državi članici izvora, naj izpolni obrazec, ki opisuje dokazno moč, ki jo javna listina ima v državi članici izvora in, ki je sestavni del Izvedbene uredbe št. 1329/2014 (čl. 59 odst. 1 stavek 2 Uredbe).⁵⁵

Podatke o določitvi učinkov javne listine, zlasti o " najbolj primerljivem učinku " v kontekstu dokazne moči javne listine, smo zbirali z empirično raziskavo glede izkušenj pravnih strokovnjakov, ki uporabljajo Uredbo.

Pri razpravi o tem segmentu raziskave so strokovni delavci na Hrvaškem, predvsem notarji in sodniki, v veliki meri elaborirali v smeri potrebnega praktičnega ocenjevanja «najbolj primerljivega učinka». Ker se nihče od udeležencev raziskave v svoji neposredni praksi ni srečal s konkretnim primerom, je iz pridobljenih ugotovitev deloma razvidno tudi pomanjkanje znanja o tem učinku med udeleženci raziskave. Vendar pa nekateri udeleženci raziskave v svojih odgovorih pojasnjujejo naslednje: „*Torej, mislim, da v skladu s pravom države izvora. Če pa bi se pojavil tak verodostojen dokument ali javna listina, bi lahko pristojni organ zahteval preverjanje pristnosti dokumenta, torej, da se pridobi primeren obrazec. Obrazec iz Izvedbene uredbe poleg Uredbe o dedovanju, s tem bo organ izdajatelj odgovoril na določena vprašanja in iz tega potrdila bo mogoče razbrati kakšen je namen in učinek v državi izvora.*“ (JB2_RH); „...*če imajo listine enako pravno veljavo med državami članicami EU, potem imajo tudi na Hrvaškem enako pravno veljavo. Prav tako je to teoretično vprašanje, najbolj primerljivega učinka. Torej, če bi dvomila, bi uporabila uredbo Evropske unije, ta je nad nacionalnim pravom. Če bi dvomila.*“ (S2_RH).

Tudi v Sloveniji nihče od sodnikov, notarjev in odvetnikov ni imel izkušenj z zadevami, v katerih bi bilo potrebno določiti »najbolj primerljiv učinek« javnih listin. Po mnenju udeležencev, takšni primeri niso pogosti: »*Evropski kontinentalni sistemi so tako primerljivi, da se še nisem srečala z javnimi listinami, kjer bi se pojavil tak problem. Na področju zemljiške knjige in dedovanja sploh ne, morda včasih dvom pri listinah v registrskih postopkih, pravo družb, kar pa ni povezano z dedovanjem.*« (N2_SI). Vseeno so sodelujoči večinoma menili, da

---

⁵⁵ v. Priloga 2 k Izvedbeni uredbi št.1329/2014, posebej t. 4. Obrazec II (Priloga 2.) Izvedbene uredbe št. 1329/2014.

je potrebno vsebino tega učinka določati s pomočjo prava države, kjer se listina izvršuje: »Naloga slovenskega sodišča (v zvezi s tujo listino) bi bila, da bi preučilo pravice in dopolnilo odločbo tako, da poišče možnost izvedbe v slovenskem prostoru, recimo v zemljiški knjigi. Da se poišče neka primerljiva pravica.« (N5_SI), pa tudi »Obe (državi) morata paziti. Država, ki sprejema oziroma izdaja to listino, mora paziti, ali bo lahko sploh izvršljiva.[...] Seveda se mi pa zdi, da mora vsaka država izvršiteljica potem prevzeti to breme in nekako poskušati uresničiti odločbo... Čeprav so tukaj težave, v določenih postopkih bi šlo to čez, v določenih, ki pa so pri nas bolj formalizirani, pa ne. Konkretno zemljiška knjiga je zelo formalizirana.« (S4_SI).

4. Izpodbijanje verodostojnosti javne listine v dednih zadevah

Verodostojnost javne listine se lahko izpodbija samo pred sodišči države članice izvora v skladu s pravom te države (čl. 59 odst. 2 reč. 1 Uredbe). Pri tem je pojem "verodostojnost" samostojen pojem, ki zajema elemente, kot so pristnost listine, zahteve glede obličnosti za listino, pooblastila organa, ki sestavi listino, in postopek, po katerem se listino sestavi (t. 62 Preambule Uredbe). Prav tako bi ta pojem vključeval tudi dejanske elemente, ki jih je v listino zabeležil zadevni organ, kot je dejstvo, da sta se navedeni stranki določenega dne sestali v prisotnosti tega organa in dali navedene izjave (t. 62 Preambule Uredbe). Javna lista, ki se izpodbija v državi članici izvora, v drugi državi članici nima dokazne moči, dokler je postopek izpodbijanja pred pristojnim sodiščem v teku (čl. 59 odst. 2 stavek 2 Uredbe). Javna lista, ki je bila zaradi izpodbijanja razglašena za neveljavno, ne bi smela imeti nobene dokazne moči več (t. 65 Preambule Uredbe).

5. Izpodbijanje pravnih aktov ali pravnih razmerij, ki so vzpostavljeni z javno listino v zapuščinskih zadevah

Izpodbijanje verodostojnosti javne listine je treba razlikovati od izpodbijanja pravnih poslov (kot so npr., sporazum o delitvi zapuščine, oporoke ali dednopravna pogodba) ali pravnih razmerij (kot so npr. določitev dedičev ter njihovih deležev ali drugih elementov, določenih v pravu, ki se uporablja, za dedovanje) določenih v javni listini (t. 63 Preambule Uredbe, čl. 59 odst. 3. Uredbe). Pravni posli ali pravna razmerja, opredeljeni v javni listini, se izpodbijajo pred pristojnimi sodišči ali organi v skladu z Uredbo in po pravu, ki se uporablja v skladu s poglavjem III. Uredbe (čl. 59 odst. 3 stav. 1 Uredbe). Če se vprašanje v zvezi s pravnimi posli ali pravnimi razmerji v zapuščinskih zadevah, določenih v javni listini, postavi kot predhodno vprašanje v postopku pred sodiščem (druge) države članice, potem je to sodišče pristojno za

odločanje o tem vprašanju (t. 64 Preambule Uredbe, čl. 59 odst. 4 Uredbe). Izpodbijana javna listina glede predmeta izpodbijanja (pravnega posla ali pravnega razmerja) nima nobene dokazne moči v drugi državi članici, dokler je postopek izpodbijanja pred pristojnim sodiščem v teku (čl. 59 odst. 3. sta. 2 Uredbe).

6. Razglasitev izvršljivosti javne listine v zapuščinskih zadevah

V zvezi s sistemom izvršitve ali razglasitve izvršljivosti javne listine Uredba št. 650/2012 o dedovanju predpisuje uporabo istega sistema, vzpostavljenega za odločbe o dedovanju (čl. 60, čl. 45 – čl. 58 Uredbe). Posebnosti obstajajo v zvezi z razlogi za izpodbijanje odločbe o zahtevi za razglasitev izvršljivosti javne listine in se nanašajo na to, da je izpodbijanje mogoče le, če je izvršitev javne listine v očitnem nasprotju z javnim redom (*ordre public*) države članice izvršitve (čl. 60 odst. 3 Uredbe).

Zahtevi za razglasitev izvršljivosti javne listine o dedovanju mora biti priložena kopija javne listine, ki izpolnjuje pogoje, potrebne za ugotavljanje njene verodostojnosti in dokazilo, ki ga je izdal pristojni organ države članice izvora in je sestavni del javne listine, na zahtevo katere koli zainteresirane stranke, na obrazcu, ki je sestavni del Izvedbene uredbe št. 1329/2014 (čl. 60 odst. 2 v zvezi z čl. 46 odst. 3 Uredbe).⁵⁶

Za namen priznanja ali razglasitve izvršljivosti javne listine v drugi državi članici, so **v skladu s hrvaškim Zakonom o izvajanju Uredbe**, v Republiki Hrvaški pristojni za izdajo potrdil sodišče ali notar, ki je izdal javno listino, za katero se predlaga izdaja potrdila (čl. 5 odst. 1 Zakona o izvajanju Uredbe). V primeru, ko notar ugotovi, da pogoji za izdajo potrdila niso izpolnjeni, predlog skupaj z javno listino in spisom zadeve predloži v odločanje občinskemu sodišču na področju katerega se nahaja njegov sedež. Pri tem mora notar v pisni obliki utemeljiti, zakaj meni, da predpostavke za izdajo potrdila niso izpolnjene, in vlagatelja obvesti, da je bila zadeva naslovljena na sodišče (čl. 5 odst. 3 Zakona o izvajanju Uredbe). Zoper odločbo občinskega sodišča, ki zavrne ali zavrže predlog za izdajo potrdila, je dovoljena pritožba, ki se lahko vloži pri županijskem sodišču. (čl. 5 ods. 4 Zakona o izvajanju Uredbe).

V skladu s slovenskim Zakonom o dedovanju, je za izdajo potrdila iz (b) točke tretjega odstavka 46. člena Uredbe za namen priznanja ali razglasitve izvršljivosti sklepa o dedovanju v drugi državi članici pristojno zapuščinsko sodišče (čl. 227.k Zakona o dedovanju).

---

⁵⁶ V. Priloga 2 k Izvedbeni uredbi št. 1329/2014.

7. Sodna poravnava v zapuščinskih zadevah

Za namene Uredbe št. 650/2012 o dedovanju, "sodna poravnava" pomeni poravnavo v dedni zadevi, ki jo je potrdilo sodišče, ali je bila med postopkom sklenjena pred sodiščem (čl. 3 odst. 1 h) Uredbe). Uredba o dedovanju torej vsebuje avtonomno opredelitev sodne poravnave v zapuščinskih zadevah.

8. Razglasitev izvršljivosti sodne poravnave v zapuščinskih zadevah

Uredba št. 650/2012 o dedovanju za razglasitev izvršljivosti sodnih poravnav v zapuščinskih zadevah določa uporabo sistema, vzpostavljenega za odločbe o dedovanju (čl. 61, čl. 45 – čl. 58 Uredbe). Posebnosti obstajajo v zvezi z razlogi za izpodbijanje odločbe o zahtevi za razglasitev izvršljivosti sodne poravnave in se nanašajo na to, da je izpodbijanje mogoče le, če je izvršitev sodne poravnave v očitnem nasprotju z javnim redom (*ordre public*) države članice izvršitve (čl. 61 odst. 3 Uredbe).

Zahtevi za razglasitev izvršljivosti sodne poravnave v zapuščinskih zadevah mora biti priložena kopija sodne poravnave, ki izpolnjuje pogoje, potrebne za ugotavljanje njene verodostojnosti in potrdilo, ki ga je izdalo sodišče države članice izvora, ki je sprejelo poravnavo ali pred katerim je poravnava sklenjena na zahtevo katere koli zainteresirane stranke, na obrazcu, ki je sestavni del Izvedbene uredbe št. 1329/2014 (čl. 61 odst. 2 v zvezi z čl. 46 odst. 3 Uredbe).⁵⁷

V skladu z hrvaškim Zakonom o izvajanju Uredbe, je pristojni organ Republike Hrvaške za izdajo potrdila o sodni poravnavi sodišče, pred katerim je bila sklenjena sodna poravnava (čl. 5 ods. 1 Zakona o izvajanju Uredbe). Zoper odločbo občinskega sodišča, ki zavrača ali zavrne predlog za izdajo potrdila, se pritožba lahko vloži pri okrožnem sodišču. (čl. 5 st. 4 Zakona o provedbi Uredbe).

V skladu s slovenskim Zakonom o dedovanju, je za izdajo potrdila iz (b) točke tretjega odstavka 46. člena Uredbe za namen priznanja ali razglasitve izvršljivosti sklepa o dedovanju v drugi državi članici pristojno zapuščinsko sodišče (čl. 227.k Zakona o dedovanju).

9. Nezdržljivost javnih listin, sodnih poravnav in odločb o dedovanju

Posebno vprašanje je, kako ravnati, če se pristojnemu organu predložita dve javni listini, ki sta nezdržljivi ali če je javna listina nezdržljiva z odločitvijo o dedovanju. Če se pri uporabi

---

⁵⁷ V. Priloga 3 k Izvedbeni uredbi št. 1329/2014.

Uredbe št. 650/2012 o dedovanju predloži organu dve nezdružljivi javni listini, bi moral organ rešiti vprašanje kateri javni listini (če sploh) bi bilo treba dati prednost ob upoštevanju okoliščin posameznega primera. Če iz teh okoliščin ni razvidno, katera javna listina (če sploh) bi morala imeti prednost, potem o zadevi odločajo pristojna sodišča v skladu z Uredbo, ali, če se to vprašanje pojavi kot predhodno vprašanje med postopkom, sodišče, pred katerim je bil ta postopek sprožen. V primeru nezdružljivosti javne listine in odločbe o dedovanju bi bilo treba upoštevati razloge za nepriznavanje odločbe v skladu z Uredbo (t. 66 Preambule Uredbe; *arg ex* čl. 40 odst. 1 (c) in (d) Uredbe). Prav tako je treba upoštevati, da bi to veljalo tudi v primeru nezdružljivosti sodne poravnave in odločitve o dedovanju (*arg. ex:* čl. 40 odst. 1 (c) in (d) v zvezi z čl. 61 odst. 1 Uredbe).

Podatke v zvezi z nezdružljivostjo javnih listin, sodnih poravnav in odločb o dedovanju, smo zbirali z empirično raziskavo glede izkušenj pravnih strokovnjakov, ki uporabljajo Uredbo.

Udeleženci raziskav na Hrvaškem razpravljajo o nezdružljivosti javnih listin najpogosteje na hipotetični osnovi in na naslednji način v skupini notarjev: „*V praksi se lahko zgodi, da imamo dva javna dokumenta, ki sta na prvi pogled protislovna. Ko eden izključuje drugega. Seveda potem, moramo biti pozorni ne le na obliko teh listin, temveč tudi na vsebino. Prvo, kar bi poskušal storiti, je, da se seznanim s vsebino vsake od teh listin in dejansko ugotovim, kakšen je njihov namen, kakšen je pomen te sodne poravnave in kako naj se izvaja, oziroma kako naj se izvrši odločitev o dedovanju. Naslednja je predstavitev teh dokumentov dedičem, potem bi jih vprašal, če imajo kakršen koli sporazumen pristop do teh nasprotujočih si listin ter, ali želijo opredeliti, kako urediti in regulirati njihov medsebojni odnos v okviru postopka, kjer imamo na mizi dve nasprotujoče si listine. Ko in če bi dediči izrazili soglasno voljo za spoštovanje ene od teh listin potem bi za me ta listina bila veljavna. Če obstaja spor o tem, katera listina je ustrezna, katera je veljavna, katera je ta prava, potem ne bi imel druge izbire, kot da bi vpletene v postopku napotil na sodišče; sodišče bi nato razpravljalo o verodostojnosti teh nasprotujočih si javnih listin in s sodbo opredelilo na kakšen način bi se dejansko uredilo to sporno razmerje.*“ (JB4_RH) ali, v skupini sodnikov: „*Če javna listina ni združljiva z odločbo o dedovanju, sicer nisem imela takega primera, bi pa vendar uporabila odločbo o dedovanju. Jaz bi vsekakor dala prednost odločbi o dedovanju, uporabila bi jo, ker je bila odločba o dedovanju sprejeta po končanem zapuščinskem postopku. To pomeni, da je bil zapuščinski postopek izveden in v tem postopku so bila ugotovljena vsa potrebna dejstva. To bi, po mojem mnenju, opozorilo na to rešitev. In zdaj, jaz nisem imela take situacije, to je tisti praktični del, ampak bi zagotovo uporabila odločbo o dedovanju.*“ (S2_RH).

Sodniki, notarji in odvetniki, ki so v Sloveniji sodelovali v raziskavi, praktičnih izkušenj z nezdržljivostjo javnih listin, sodnih poravnav in dednih odločb niso imeli. O problemu so razmišljali hipotetično: »Problem je potrebno reševati pri organu, ki se s tem sreča. Kako to rešiti... Ne vem, menim, da je potrebno najprej pogledati, ali je kakšen zadržek za izvršitev, če ni zadržka... [...] Ali pa sprožiti kakšno predhodno vprašanje, tudi to je morda pot, če je dilema na evropski ravni oziroma vprašanje uporabe evropskega prava... Nekako se poslužiti možnosti tudi te poti.« (S4_SI) ali »Dokazni postopek bi najbrž izvedli in katero dejstvo je verjetnejše. Če gre za takšno dejstvo, ki ga lahko ugotavljamo v nepravdnem postopku, bi ga izpeljali mi, če pa gre za pravdno (sporno) zadevo, pa bi napotili na pravdo.« (S7_SI). Sodelujoči sodniki so omenili tudi možnost, da nezdržljive listine ali odločbe organu ne bi bile predočene sočasno, temveč bi bil pred tem eden od dokumentov že izvršen: »Jaz se bolj bojim, da bo tudi pri izvrševanju prišlo do tega, da bo prvi vpisan, drugi, ki bo prišel kasneje, bo moral uporabiti te institute, ki mu bodo pač na voljo. V zemljiški knjigi je to izbris. Izbrisna tožba. Tako, da bi bila dejanska presoja te nezdržljivosti... Vprašanje je, če ne bi slej ali prej prišlo do pravde. Težko si predstavljam, da bi obe listini prišli naenkrat, da bi že zemljiška knjiga, kot tisti, ki vpisuje pravico o nepremičnini, zaznala koga pa naj zdaj (vpišemo). Prvega bo. Drugi bo pa pač moral z nekim pravnim sredstvom doseči, kar mu pripada.« (S5_SI).

Tako s strani odvetnikov kot notarjev je bilo izraženo mnenje, da se bi bilo treba obrniti k izvoru listine ali sodne odločbe: »Definitivno potrebuješ pojasnilo od organa, ki je listino izdal in od tam dobiti najprej kopijo originalne listine, ki jo organ potrdi, da je enaka izvorniku. To bi bil prvi korak.« (O2_SI) in »Gotovo se je najlažje obrniti tja, kjer so bile izdane. Če zagovarjam tudi v tej situaciji to, kar sicer govorim, da je treba narediti za ljudi prav. Recimo kot notar vprašati (tujega) notarja kaj se da narediti.« (N3_SI). Menili so tudi, da morajo posamezniki uporabiti ustrezna pravna sredstva: »Postopek je v rokah dedičev in imajo pravno varstvo. Tisti, ki izvrši, ne more nositi odgovornost. Lahko prosi stranke za dopolnitev. Sem prepričana, da bi stranke opremil z informacij in napotil na pravna sredstva.« (N5_SI).

G. EVROPSKO POTRDILO O DEDOVANJU

1. Vzpostavitev in namen evropskega potrdila o dedovanju

Uvedba evropskega potrdila o dedovanju je kvalitativni preboj na področju mednarodnega zasebnega in procesnega prava. Namen uvedbe Potrdila je olajšati pravni položaj dediča, volilnojemnika, izvršitelja oporoke ali skrbnika zapuščine. Lahko ga namreč uporabljajo dediči, volilnojemniki, izvršitelji oporoke ali upravitelji premoženja, ki se morajo v drugi državi članici

sklicevati na svoj status ali uveljavljati svoje pravice kot dediči ali volilojemniki in/ali izvajati svoja pooblastila kot izvršitelji oporoke ali upravitelji zapuščine (čl. 63 odst. 1 Uredbe).

V skladu s členom 63 odstavek 2 Uredbe se lahko Potrdilo uporabi za dokazovanje ene ali več naslednjih stvari:

- a) status in/ali pravice vsakega dediča ali, odvisno od primera, vsakega volilojemnika, navedenega v Potrdilu, in njihovih zapuščinskih/dednih delov;
- b) dodelitev določene lastnine, ki je del dediščine dedičem, ali odvisno od primera, volilojemnikom, ki so navedeni v Potrdilu; in
- c) pooblastila osebe, navedene v Potrdilu za izvršitev volje ali upravljanje zapuščine.

Evropsko potrdilo o dedovanju ne nadomešča nacionalnih dokumentov, ki jih države članice uporabljajo za podobne namene (t. 67 Preambule Uredbe, čl. 62 odst. 3 stavek 1 Uredbe; g. Ivanc, Kraljić 2016: 256-257, Max Planckov inštitut za primerjalno in mednarodno zasebno pravo 2010: 118-119.). Zato uporaba Potrdila ni obvezna (čl. 62 odst. 2 Uredbe). Če pa je predloženo Potrdilo, izdano v drugi državi članici, organ, kateremu je predloženo, ne bi smel zahtevati predložitve odločbe o dedovanju, oziroma javnih listin ali sodne poravnave v dednih zadevah (t. 69. Preambule Uredbe). Problematični so torej lahko primeri, v katerih sta odločba o dedovanju in Potrdilo protislovni, ker Uredba ne predpisuje kateremu izmed dokumentov naj se da prednost, zlasti, ko bi (morebiti) Potrdilo imelo prednost pri uporabi (prim. Popescu 2014: 103.).

V okviru projekta CISUR smo od pravnih praktikov, ki uporabljajo Uredbo, skušali zbrati informacije o vprašanjih v zvezi z obveznostjo Potrdila ter odnosa med Potrdilom in odločbo o dedovanju.

Na podlagi rezultatov raziskave je očitno, da bistveno bolj izkušeno, glede izdaje in uporabe EPD, razpravljajo notarji kot sodniki na Hrvaškem. V zvezi s tem najdemo primere različnih izkušenj, od tistih notarjev, ki sploh niso imeli izkušenj s Potrdilom, do tistih, ki imajo izdelana izkustvena opažanja – „Načeloma je vedno, petkrat, zahtevo vložil dedič, eden od dedičev, bil pa je tudi nosilec nekaterih pravic.“ (JB1_RH); „...zaenkrat imam samo primer, da je dedič zaprosil za izdajo Evropskega potrdila o dedovanju, ker je podedoval stanovanje v Avstriji, in sem stranki pomagala tako, da sem jo napotila na vlogo za izdajo evropskega potrdila na predpisanem obrazcu v skladu z Izvedbeno uredbo, čeprav je tu pomembno omeniti, da je Sodišče Evropske unije sprejelo eno odločitev, v kateri je navedlo, da ta oblika zahteve

predpisana v Izvedbeni uredbi ni obvezna, pomembno je, kaj pravi sam člen Uredbe o vlogi za izdajo evropskega potrdila, vendar pa lahko obrazec olajša zadeve, ker je strukturiran in lažje prepoznaven.“ (JB2_RH); „*V vseh naših postopkih za izdajo evropskega potrdila o dedovanju so bili le dediči in to potrdilo so potrebovali za uveljavitev dednih pravic v drugi državi članici EU. Torej nismo imeli, da bi upniki ali morebiti druge osebe zaprosili za potrdilo.*“ (JB4_RH).

Velja poudariti, da imajo sodniki na Hrvaškem na splošno malo izkušenj z vlogo, še posebej zanimivo pa je izpostaviti primere neskladnosti v praksi – „*Imela sem en spis, razen tiste odločbe, kjer je dedič zahteval evropsko potrdilo o dedovanju. Izkušnje? Ko je takšna zahteva prišla na sodišče, smo napotili, da potrdilo izda notar.*“ (S2_RH); „*Do zdaj sem izdala samo eno, eno evropsko potrdilo o dedovanju. In če sem iskrena, ko se je stranka pojavila, da bi nas prosila, smo bili tu začudeni. Kaj pa zdaj? Kje naj to išče? Pri nam? Pri notarju? Kako se bo dokument oblikoval? Kdo bo vodil to evidenco? Ta seznam izdanih potrdil? Časovna veljavnost, teh šest mesecev? Tukaj smo, en ali dva, tri dni, pustili stranko na čakanju, dokler vsi ne prodebatiramo, kako bo to potrdilo izdano. In to je bilo edino potrdilo, ki ga je izdalo sodišče. In to je bil dedič, seveda.*“ (S1_RH).

Sodelujoči v slovenski raziskavi so imeli vsi izkušnje, povezane z izdajo oziroma uporabo EPD. Največ izkušenj so imeli sodniki, ki so v skladu z Zakonom o dedovanju pristojni za izdajo potrdila. Pričakovano so imeli sodniki večjih sodišč več izkušenj. Sodniki so se vsi strinjali, da EPD ni obvezno za vpis v ustrezne registre: »*Jasno (strankam) tudi povemo, da po uredbi zadostuje naš pravnomočen sklep o dedovanju preveden po stalnem sodnem tolmaču. [...] Samo ena stranka doslej, ki se ji je pač mudilo, je rekla 'v redu ne želim, bomo pač rajši šli v to in poravnali stroške, izdajte nam evropsko potrdilo o dedovanju in smo ga izdali*« (S2_SI); in »*V bistvu jih mi potem že na obravnavi, če se obravnava tuje premoženje, opozorimo, da imajo možnost uveljavljati pravice na podlagi našega sklepa na dva načina; ali s priznanjem tuje odločbe v tujini, da ni neposredne izvršljivost našega sklepa ali pa z Evropskim potrdilom o dedovanju. In praviloma že na obravnavi stranke podajo na zapisnik predlog, da predlagajo izdajo Evropskega potrdila. Ja, večinoma (se odločajo za EPD). Zelo malo jih gre v postopek priznanja*« (S5_SI). Citata tudi prikazujeta, kako način, kako sodišče poučuje o možnosti izdaje EPD, učinkuje na odločitev strank, kako se bodo lotile izvršitve pravic v drugih državah članicah.

Kljub temu, da EPD v skladu z Uredbo ni obvezno in da sodniki to vedo, pa imajo nekateri povratne informacije strank, da organi drugih držav članic zahtevajo EPD in da nacionalnih

odločb o dedovanju ne upoštevajo: »En primer, mislim, da je bil, ne vem ali iz Avstrije ali Nemčije, ko je stranka zahtevala, da potrebuje evropsko potrdilo o dedovanju, ampak ... Mi ga izdajamo vedno, odkar mi vodimo zapuščinske postopke, tako da... Seveda na njihovo zahtevo, ampak za nepremičnine, mislim, da je zdaj že kar praksa in tudi se jim zdi jasno, da sklep o dedovanju ne bo dovolj.« (S6_SI) in »Stranke se morajo prej pozanimati v izogib morebitnih zapletov na pristojni organ, kjer jim pa gladko in do zdaj v vseh primerih, kljub temu da bi morale biti zadeve jasne, še vedno povedo da če ne bodo predložili evropskega potrdila o dedovanju, ne bodo niti vzeli vloge kaj šele jo obravnavali. Zdaj, to so izjave strank. Jaz tega nisem preverjal.«(S2_SI).

Odvetniki so se bolj nagibali k obvezni naravi EPD, na kar pa so vplivale tudi izkušnje strank v drugih državah članicah, kjer so organi zahtevali potrdilo kot obvezno: »Saj je namenjen temu. S samim sklepom, ne vem... Če bodo prišli na nemško sodišče ali pa v banko s slovenskim sklepom o dedovanju, vam bodo rekli, da pojdite po evropsko potrdilo o dedovanju, tistega rabimo, ker je po uredbi to zdaj obrazec. [...] Uredba je uredba in so jo dolžni uporabljati vsi. In tukaj je namenjena temu, da je en obrazec za vse in da ga razumemo in vemo, čemu je namenjen ter da se ga izda.« (O1_SI) in »Ne, ne (če bi stranka prinesla sklep o dedovanju). Na zemljiški knjigi [...] na Hrvaškem so mi povedali, da je tako določeno v uredbi, da mora biti to potrdilo, obrazec, ampak preveden, overjen, originalno v hrvaški jezik.« (O2_SI).

Notarji so menili, da EPD ni obvezno in tudi potrdili, da za vpis v zemljiško knjigo v Sloveniji ni potreben: »Potrdilo zagotovo ni obvezno, nacionalni sklep je dovolj. Mislim, da to zemljiška knjiga ve in s tem ni težav.« (FSN_SI) ali »Mislim, da sem se srečala z enim ali dvema primeroma, kjer so sklepi o dedovanju imeli zadostne identifikacijske podatke, za neposredno uporabo. In so bile stvari tudi uspešno izvedene.« (N2_SI). V razpravi tekom fokusne skupine so notarji izpostavili eno od možnih okoliščin, ki vpliva na stališče organov o tem, kateremu od instrumentov bodo pri dali prednost, kadar odločajo v dednih zadevah, nacionalni odločbi o dedovanju ali EPD: »(Če je) pri nacionalnem sklepu o dedovanju tarifa vezana na vrednost premoženja, pri evropskem potrdilu o dedovanju pa je neka mala stalna. [...] Tarifa bi morala biti pri obeh instrumentih enaka, ker če se nekje veže na (vrednost) premoženja, nekje je pa stalna, potem bodo a priori začeli tisti, ki to izvajajo, hote ali nehote, napeljevati na dražjo rešitev. Zato bi se moral zakonodajalec tako lotiti, da bi imel potem enak sistem pristojbine za obe potrdili(instrumenta). Pa najbrž to tega ne bi prihajalo.« (FSN_SI).

Evropsko potrdilo o dedovanju se lahko izda, ko je zapuščinski postopek v teku ali po njegovem zaključku.

2. Pristojni organ

Potrdilo izdajajo sodišča v smislu Uredbe št. 650/2012 o dedovanju (čl. 3 ods. 2 Uredbe), ali drugi organi oziroma osebe, ki so pristojne za dedovanje (kot so notarji) v državi članici izdajateljici in, katerih pristojnost je določena z določbami Poglavja II. Uredbe (čl. 64 Uredbe). Zato je torej prepuščeno državi članici, da z nacionalno zakonodajo določi organe pristojne za izdajo Potrdila. Pri tem, ni treba, da so to sodišča v smislu določb člena 3 odstavka 2 Uredbe.

V skladu z hrvaškim Zakonom o izvajanju Uredbe, pristojni organi za izdajo evropskega potrdila o dedovanju so občinsko sodišče ali notar kot pooblaščenec sodišča (čl. 6 ods. 1 Zakona o izvajanju Uredbe). Sodišče prepusti vodenje postopka in odločitev o zahtevi za izdajo Potrdila notarju, pred katerim je zapuščinski postopek v teku, ali je bil zaključen. Izjemoma bo sodišče vodilo postopek in odločalo o zahtevi za izdajo Potrdila, če je sodni postopek v teku, ali je zapuščinski postopek pravnomočno zaključen (čl. 6 ods. 3. Zakona o izvajanju Uredbe).

V skladu s slovenskim Zakonom o dedovanju, se zahteva za izdajo evropskega potrdila o dedovanju iz 65. člena Uredbe 650/2012/EU vloži pri zapuščinskem sodišču (ki je v skladu z Zakonom o sodiščih krajevno pristojno okrajno sodišče), ki o zahtevi za izdajo evropskega potrdila o dedovanju tudi odloči (čl. 227.b odst. 1 in 2 Zakona o dedovanju).

Glede na to, da Uredba o dedovanju ne napotuje na uporabo člena 17 Uredbe o litispendenci, ostaja odprto vprašanje, kako ravnati, kadar je zahteva za izdajo evropskega potrdila o dedovanju vložena pri pristojnih organih različnih držav članic (prim. Popescu 2014: 103; prim. Max Planckov inštitut za primerjalno in mednarodno zasebno pravo 2010: 139-140.).

V okviru projekta CISUR smo želeli zbrati podatke od pravnih strokovnjakov, ki uporabljajo Uredbo, o tem, kako ravnati, če je bila vloga za izdajo Potrdila vložena v več državah članicah.

Notarji in sodniki na Hrvaškem imajo glede teh primerov delno različna mnenja. Ker se znotraj istih skupin udeležencev raziskave pojavljajo različna mnenja in interpretacije, predstavljamo več različnih mnenj: „*Če je v več državah članicah bila vložena vloga za izdajo Potrdila, npr. v Nemčiji in na Hrvaškem, ne vem, kako to v praksi dejansko deluje, ali začasno ustaviti postopek in počakati, dokler država, torej organ, ki je prvi prejel zahtevo, odloči o svoji pristojnosti. In če se bo odločil, ta prvi organ, da je pristojen, se bom jaz razglasila za*

nepristojno za odločanje. Ne vem, kako to narediti, s kakšno odločbo, toda, približno, bi moralo biti tako.“ (JB1_RH); „*Evropsko potrdilo o dedovanju se načeloma izda po zaključku zapuščinskega postopka in se ne bi smelo zgoditi, da se postopki v isti zadevi izvajajo v več kot eni državi članici. Toda organ, ki je prvi začel postopek, bi moral imeti prednost, tudi pri izdaji evropskega potrdila o dedovanju. Seveda bo položaj še bolj zapleten, če se bo organ, ki izvaja zapuščinski postopek, odločil le glede premoženja na ozemlju države, kjer se nahaja, ker potem v resnici ne vidim načina, kako se to lahko popravi.*“ (JB2_RH); „*...bi morali videti, kdo je prvi, kdo je prvi sprožil postopek.*“ (JB3_RH); „*No, moram reči, da se mi zdi malo nepredstavljivo, da se hkrati v več državah članicah zahteva evropsko potrdilo. Torej, začnimo na začetku. Najprej moramo opredeliti, kateri organ je odgovoren za izvajanje evropskega postopka. In tu je običajno prebivališče kriterij, ki nas opredeljuje, po ugotovitvi vseh potrebnih dejstev, torej določa pristojnost organa države članice, v kateri je pokojnik imel običajno prebivališče, in določa kateri organ bo izvedel zapuščinski postopek in zato bo tudi pristojen za izdajo evropskega potrdila o dedovanju. Torej, če smo natančno in dokončno določili običajno prebivališče pokojnika, s tem imamo tudi določen organ za izdajanje evropskega potrdila, zato se ne more zgoditi, da se hkrati zahteva to potrdilo v več kot eni državi članici. Eventualno, hipotetično, le v nekaterih nenavadnih okoliščinah, ko ne bi bilo jasno katero je resnično običajno bivališče ... običajno prebivališče, lahko bi se hipotetično zgodilo, da se zapuščinski postopek sproži v več državah članicah. Toda po mojem mnenju je to le hipotetična možnost. V praksi pa je skoraj nemogoče, da bi se to zgodilo. Navsezadnje moramo vedeti... upoštevati je treba tudi določbo Uredbe, v kateri je navedeno, da tudi če organ, ki po standardu običajnega prebivališča ne bi bil pristojen za izvajanje zapuščinskega postopka in izdajo potrdila, vseeno začne postopek in izda evropsko potrdilo, se potem ta pristojnost vzpostavlja *questio facti*, prav zaradi tega dejstva. Zato menim, da se v praksi ne bo dogajalo, da se zahteva za evropsko potrdilo vložijo v več državah članicah.*“ (JB4_RH).

Podobno je z mnenji in razlagami sodnikov na Hrvaškem, od tistih, ki predlagajo možne rešitve – „*Jaz bi izdala potrdilo o tem, kako smo se mi odločili.*“ (S1_RH); „*Stranko bi prosila, da mi predloži nekaj dokazov, dokument, da lahko vidim, če je bila zahteva vložena v drugi državi, in datum, ko je bila vložena. Prvi datum za nazaj, potem je treba zahtevo stranke rešiti. Torej, tisti, ki je prvi prejel zahtevo bi morala obravnavati to zahtevo.*“ (S2_RH); „*Mislim, da je mogoče prošnjo za izdajo potrdila vložiti le v državi članici, kjer je bila ta odločitev sprejeta, nikjer drugje. Potrditev izvršljivosti. Torej, če je bila odločba o dedovanju ali kakšna druga odločba, povezana z Uredbo, sprejeta v Republiki Hrvaški na našem sodišču, potem se lahko le*

pri nas zaprosi za to Potrdilo.“ (S3_RH), do tistih, ki na sploh dvomijo v takšno možnost v praksi - „Kako je sploh to mogoče; Potrdilo o dedovanju se izda v državi, v kateri je bila izdana odločba o dedovanju, in odločba o dedovanju se lahko izda le v eni državi. Torej, kako je sploh mogoče, da se vloži v več držav? Recimo, če kdo pride k nam, da mu izdamo potrdilo o dedovanju in je odločba sprejeta v Avstriji, mislim, da bi bilo treba prošnjo zavrni.“ (S5_RH).

V raziskavi v Sloveniji so o tem vprašanju razpravljali predvsem sodniki. Razmišljanja so predvsem potekala v smeri določb Uredbe o pristojnosti za odločanje o dedovanju in da samo sodišče, ki je odločalo o dedovanju, lahko izda EPD: »Jaz mislim, da je potrdilo posledica postopka. Torej, če meni nekdo samo vloži zahtevo za izdajo potrdila, ga bom poslala tja, kjer je bil postopek. Jaz ne morem potrjevati, če ne vem, kaj je bilo. [...] Ne predstavljam si, kako bi lahko nekdo dosegel izdajo potrdila drugje kot tam, kjer je bil voden postopek. Razen če je to neka posebnost česa drugega.« (S5_SI). Poudarjeno je bilo tudi razmišljanje, da bi v praksi do takšnega primera težko prišlo: »Ampak saj dejansko ne more (priti do tega). [...] se pravi za izdajo evropskega potrdila o dedovanju je pristojno sodišče, ki je odločalo o tej zadevi [...] ja dobro, razen če kakšna situacija, ko posamezni organi države ne bi vedeli za odločbe drugega sodišča in bi vsako izdalo svoj sklep o dedovanju [...] problem je, ker ni nekega enotnega portala, kjer bi sodišča preverjala ali je drugo sodišče že izdalo odločbo.« (S2_SI) in »Ne more priti do tega, da bi se oba postopka izvedla, ne da bi se za to vedelo, ker dediči so isti, morda če ne bi vedeli en za drugega. Zanesljivo bi bilo treba ugotoviti, kdo je bil pristojen in stranke ustrezno napotiti, da listino, ki je po naši presoji ni izdal pristojen organ, da se jo odpravi.« (S7_SI). Nekateri so menili, da pravilo 17. člena Uredbe o litispendenci velja za celoten postopek, torej tudi glede EPD: »Ta člen izrecno govori o zapuščinskih postopkih, medtem ko evropsko potrdilo o dedovanju je samo izvedba v smislu izdaje tega potrdila v nekem postopku, ki je že potekal. Smiselno pa bi seveda (veljal ta člen). Če bi sodišče potem izvedelo, da je bil sklep izdan, verjetno bi bilo treba tudi kakšne druge postopke sprožiti glede že izdanih sklepov o dedovanju.« (S2_SI) in »Mislim, da (ta člen) za cel postopek velja. [...] Nekako je potrebno slediti, čeprav je bila v začetku napačna (pristojnost), ampak se je nekako ustalila in jaz mislim, da v zaključni fazi tudi ni smiselno spreminjati pristojnosti.« (S4_SI).

3. Zahteva za Potrdilo

Potrdilo se izda na zahtevo pooblaščenih osebe (čl. 63 odst. 1, čl. 65 odst. 1 Uredbe). Obrazec, na katerem je mogoče vložiti zahtevo, kot tudi obrazec Potrdila, sta sestavna dela Izvedbene uredbe št. 1329/2014 (čl. 65 odst. 2, čl. 67 odst. 1 Uredbe).⁵⁸

Kot pooblaščenih osebe, ki lahko zahtevajo izdajo evropskega potrdila o dedovanju, so v Uredbi navedeni: dediči, volilnojemniki, izvršitelji oporoke ali upravitelji zapuščine, ki se morajo v drugi državi članici sklicevati na svoj status, ali uveljavljati svoje pravice kot dediči ali volilnojemniki in/ali svoja pooblastila kot izvršitelji oporoke ali upravitelji premoženja (čl. 63 odst. 1, čl. 65 odst. 1 Uredbe). Odprto ostaja vprašanje, ali bi upniki zapuščine pripadali krogu oseb, ki so upravičene zahtevati izdajo Potrdila, z namenom dokazovanja svojega položaja in uveljavljanja svojih pravic (Ivanc, Kraljić 2016: 259; Aras Kramar 2018: 196).

V okviru projekta CISUR smo želeli zbrati podatke od pravnih strokovnjakov, ki uporabljajo Uredbo o tem, ali so bili v praksi zabeleženi primeri, da je upnik zapuščine zahteval izdajo Potrdila.

Rezultati raziskave kažejo, da se udeleženci na Hrvaškem strinjajo glede vprašanja zahteve za Potrdilo v smislu, da uporabljajo določbo Uredbe in izpostavljajo predvsem dediče in nato še druge vključene (volilnojemnike, izvršitelje oporoke ali upravitelje zapuščine) kot pooblaščenih, da zahtevajo izdajo Potrdila. Samo en udeleženec v raziskavi – odvetnik, omenja primer upnika ter poudarja - „*Torej, po mojem mnenju ni praktične rešitve, tisti, ki so sodelovali, ki so zaprosili za to, bodo to dobili. In zdaj, kar zadeva upnike, mislim, da bi jim bilo treba omogočiti, vendar zdaj, tukaj ne bi smeli gledati na Uredbo, in to po mojem mnenju ne spada v doseg Uredbe kot take, temveč bi bilo treba obravnavati pravico, po kateri ima upnik terjatev in kako jo lahko uveljavlja v drugih državah. To bi bili drugi predpisi ali nacionalna zakonodaja, ne sama Uredba o dedovanju, prejeli bi jo tisti, ki so sodelovali, ampak upniki sami, ker so upniki lahko tudi iz tretjih držav in če so dovolj vpleteni, da ugotovijo, da taka stvar obstaja, da lahko to storijo s pravnim interesom tako da, če nič drugega, lahko to, vsaj s pravno pomočjo, pridobijo na sodišču.*“ (O2_RH).

Sodelujoči v raziskavi v Sloveniji se niso srečali s primerom, da bi upnik zapuščine zahteval izdajo potrdila o dedovanju: »*Dediči so navadno tisti, ki zahtevajo. Upniki so zelo, zelo previdni glede premoženja v tujini. Morala bi res biti ekstremna situacija, očitno skrivanje premoženja,*

---

⁵⁸ v. Prilogi 4 in 5 k Izvedbeni uredbi št. 1329/2014.

da bi šli v tuje izvršilne postopke. Vsi se raje držijo domačih izvršilnih postopkov. Imamo zadeve, kjer so Evropska potrdila in kjer upniki sprašujejo o premoženju, ampak vidimo, da se skoncentrirajo na slovenske postopke« (S5_SI). Mnenja, ali je upnik do izdaje EPD upravičen, so bila med sodniki različna. Nekateri so se menili, da je upravičen: »Ja, seveda, jaz bi izdala. Moral pa bi izkazati interes in v tem primeru vedno izkažejo interes, vsaj do zdaj. Zaposljuje, priložijo sklep o izvršbi celo, včasih pogodbo, s katero izkazujejo zapadlo terjatev. Seveda se to pogleda, in če je zadeva na mestu...« (S4_SI). Drugi so bili nasprotnega mnenja: »Mislim, da ni upravičen. Kar bi te zadeve moral uveljavljati po drugi poti.[...] Trenutno ne vidim situacije, v kateri bi to upniku koristilo, ker če je izdan sklep o dedovanju in če je tam ta dolžnik naveden, potem se bo to zadevo lahko drugače rešilo, ne pa z samim evropskim potrdilom o dedovanju.« (S2_SI).

Tudi odvetniki izkušeni z upniki, ki bi želeli EPD, niso imeli. Menili so, da do tega upnik niti ni upravičen: »A: Po stališču literature, kot sem bral, ne. Literatura pravi, da na podlagi razlage uredbe, upnik ne bi imel pravice zahtevati evropskega potrdila. Zanima me, če postavimo hipotetično... Kaj pa lahko on s tem potrdilom naredi? Ga bo poslal v zemljiško knjigo, zato, da se bo lahko usedel na nepremičnino? B: Saj ne more, ker je to dejansko namenjeno dediču, da se on izkaže. Upnik s tem nima kaj. Če pa ve, da neka nepremičnina obstaja, pa naj potem, ko se bo ta vpisala, dela izvršbo.« (FSO_SI).

Podobno so menili notarji: »Zagotovo evropsko potrdilo o dedovanju ni namenjeno prvenstveno upniku, verjetno je namenjeno tem osebam iz 63.člena Uredbe. Se pravi, dedičem, volilnojemnikom, izvršiteljem oporoke, upraviteljem zapuščine. Verjetno morajo upniki po nacionalnem pravu teh držav, kjer bodo želeli iz zapuščine svoje pravice dobiti poplačane, ukrepati.« (FSN_SI).

Uredba št. 650/2012 o dedovanju predpisuje vsebino zahteve za izdajo Potrdila (čl. 65 odst. 3 Uredbe). Kot vloga za izdajo Potrdila se lahko uporablja obrazec, ki je sestavni del Izvedbene uredbe št. 1329/2014 (čl. 65 odst. 2 Uredbe; V. Prilog 4. Izvedbene uredbe št. 1329/2014). Obrazec iz Izvedbene uredbe torej ni obvezen.

V skladu s členom 65 odstavek 3 Uredbe št. 650/2012 o dedovanju:

„Zahteva mora vsebovati podatke, naštet v nadaljevanju, kolikor prosilec takšne podatke pozna in kolikor so potrebni za to, da lahko organ izdajatelj potrdi elemente, za katere prosilec želi, da se potrdijo; zahtevi se priložijo vse ustrezne listine bodisi v izvorniku bodisi kopije, ki

izpolnjujejo pogoje, potrebne za ugotovitev njihove verodostojnosti, brez poseganja v člen 66 odstavek 2:

- a) podatke o zapustniku: priimek (po potrebi priimek ob rojstvu), ime/imena, spol, datum in kraj rojstva, osebno stanje, državljanstvo, identifikacijsko številko (če obstaja), naslov v času smrti, datum in kraj smrti;
- b) podatke o prosilcu: priimek (po potrebi priimek ob rojstvu), ime/imena, spol, datum in kraj rojstva, osebno stanje, državljanstvo, identifikacijsko številko (če obstaja), naslov ter morebitno razmerje z zapustnikom;
- c) podatke o morebitnem zastopniku prosilca: priimek (po potrebi priimek ob rojstvu), ime/imena, naslov in pooblastila zastopnika;
- d) podatke o zapustnikovem zakoncu ali partnerju ter po potrebi bivšemu zakoncu/bivših zakoncih ali bivšemu partnerju/ bivših partnerjih: priimek (po potrebi deklinški priimek), ime/imena, spol, datum in kraj rojstva, osebno stanje, državljanstvo, identifikacijsko številko (če obstaja) in naslov;
- e) podatke o morebitnih drugih upravičencih na podlagi razpolaganja s premoženjem za primer smrti in/ali na podlagi zakona: priimek in ime/imena ali ime organizacije, identifikacijska številka (če obstaja) in naslov;
- f) predvideni namen Potrdila v skladu s členom 63;
- g) kontaktne podatke sodišča ali drugega pristojnega organa, ki obravnava ali je obravnaval(o) dedovanje kot tako, če to pride v poštev;
- h) elemente, na podlagi katerih prosilec, kjer je ustrezno, uveljavlja pravico do zapuščine kot upravičenec in/ali pravico do izvrševanja oporoke zapustnika in/ali pravico do upravljanja zapuščine;
- i) navedbo o tem, ali je pokojnik podal izjavo o razpolaganju s premoženjem za primer smrti; navedba o tem kje se nahaja izvornik, če niti izvornik niti kopija nista priloženi;
- j) podatek o tem, ali je pokojnik sklenil pogodbo o ureditvi premoženjskopravnih razmerij med zakoncema ali pogodbo o ureditvi premoženjsko pravnih razmerij v zvezi z razmerjem, ki ima lahko primerljiv učinek kot zakonska zveza; če nista priložena ne izvornik in ne kopija pogodbe, podatek o tem, kje je izvornik;
- k) navedba o tem, ali je kateri od upravičencev podal izjavo o sprejemu dediščine oziroma odpovedi dediščini;

- l) izjavo, v kateri prosilec navede, da elementi, ki jih je treba potrditi, po njegovi vednosti niso predmet spora na sodišču ni nobenega spora glede elementov, za katere se zahteva potrdilo;
- m) kateri koli drug podatek, ki se prosilcu zdi koristen za izdajo Potrdila.“

Ker je predpisana vsebina vloge za izdajo Potrdila kompleksna, kot tudi sam obrazec, je lahko v praksi njegovo izpolnjevanje s strani uporabnika problematično, na kar kažejo tudi podatki, zbrani med empirično raziskavo.

Rezultati raziskave potrjujejo to teoretično predpostavko, ker so notarji na Hrvaškem v glavnem poudarili izzive svojih strank pri izpolnjevanju obrazca za izdajo Potrdila, sodniki pa so navedli potrebo po pomoči posameznim strankam določenih skupin (starejši, ljudje z nižjo stopnjo izobrazbe itn.) pri izpolnjevanju le-tega. Vendar se udeleženci raziskave strinjajo glede problematičnosti izpolnjevanja obrazca. Poudarjajo tudi primere, v katerih notarji vnaprej izpolnijo obrazec za svoje stranke - „*Vnaprej sem pripravila in izpolnila ta enoten obrazec*“ (JB1_RH).

Poleg tega rezultati raziskave kažejo na različne prakse izpolnjevanja obrazca Potrdila, kjer so ugotovljeni primeri posameznih sodišč na Hrvaškem, ki zahtevajo popolno izpolnjevanje in prevajanje obrazca, medtem ko nekatera sodišča priznavajo le določene bistvene elemente.

Tudi v slovenski raziskavi so sodniki izpostavili kompleksnost obrazcev in posledično težave za stranke, ki zahtevajo EPD: *»Treba namreč vedeti, da tega obrazca ni ravno enostavno izpolnjevati. Tukaj je veliko podatkov, tudi osebnih podatkov, katere mora potem dedič oz. stranka, ki zahteva ta potrdila, tudi izpolnit. Ne gre samo tako, da stranka pride in reče 'jaz bi rada evropsko potrdilo o dedovanju, čeprav tudi take primere smo imeli... ampak je treba kar nekaj formalnosti izpolnit. Te formalnosti niso za eno povprečno stranko tako enostavne. Stranke tudi dvomim, da bi same v večini primerov znale izpolnit ta obrazec. Torej je kar zahtevna zadeva.«* (S2_SI).

4. Postopek in izdaja Potrdila

Uredba št. 650/2012 o dedovanju predpisuje ravnanje in pooblastila pristojnega organa za izdajo evropskega potrdila o dedovanju, potem ko prejme prošnjo za njegovo izdajo. Organ izdajatelj po prejemu zahteve preveri podatke, izjave, listine in druga dokazila, ki jih predloži vlagatelj zahteve in pri tem po uradni dolžnosti opravi poizvedbe, če je to določeno z njegovim (nacionalnim) pravom, ali pozove vlagatelja zahteve, naj predloži vsa dodatna dokazila, ki se

mu zdijo potrebna (čl. 66 odst. 1 Uredbe). Če vlagatelj zahteve ni predložil kopije ustreznih listin, ki izpolnjujejo pogoje, potrebne za ugotovitev njihove verodostojnosti, se lahko organ izdajatelj odloči sprejeti druge dokaze (čl. 66 odst. 2 Uredbe). Poleg tega, če je to predpisano z nacionalnim pravom organa izdajatelja Potrdila in ob izpolnjevanju predpostavk določenih *lex fori*, lahko organ izdajatelj zahteva, da se izjave dajo pod prisego ali v obliki častne izjave (čl. 66 odst. 3 Uredbe).

Organ izdajatelj evropskega potrdila o dedovanju sprejme vse potrebne ukrepe, da upravičence obvesti o zahtevi za Potrdilo. Kadar je to potrebno za ugotovitev elementov, ki jih je treba potrditi, zasliši vse udeležene osebe in vse izvršitelje ali upravitelje ter z javnimi obvestili da možnost drugim morebitnim upravičencem, da uveljavljajo svoje pravice (čl. 66 odst. 4 Uredbe). Hrvaški Zakon o izvajanju Uredbe o dedovanju določa, da se obveščanjem in pozivanjem strank z javno objavo smiselno uporabljajo določbe Zakona o dedovanju⁵⁹, ki se nanašajo na pozivanje prek oglasa, in rok za prijavo na sodišče, ali pri notarju pa je dva meseca od objave oglasa v Uradnem listu (čl. 7 odst. 2 Zakona o izvajanju Uredbe). Prav to pozivanje in obveščanje strank z oglaševanjem v Uradnem listu (Narodne novine) v praksi bi lahko bilo problematično.

Prav tako, tudi podatki, zbrani v empirični raziskavi, kažejo na odprta vprašanja glede tega, ali je treba opraviti zaslišanje v zvezi s vlogo za izdajo Potrdila, pa tudi v zvezi z vprašanjem vročitve poziva na zaslišanje.

V raziskavi, opravljeni na Hrvaškem, so udeleženci raziskave poudarili: *«Enkrat sem imela primer, mislim, da nimam težav s vročitvijo Potrdila, saj to ponavadi sproži eden od dedičev, ki je zainteresiran in njemu se to vroči, a smo v omenjenem primeru za zaslišanje imeli težave z vročanjem vabila dedičem, ki so sodelovali v zapuščinskem postopku, niso pa prejeli vabilo za zaslišanje za izdajo evropskega potrdila o dedovanju. Nato sem postopek preložila, ker je bil možki na dopustu, tako da sem vedela, da bo prej ali slej prejel vabilo. Potem sem odredila novo obravnavo, ko sem bila prepričana, da je vabilo sprejeto. To je bilo za me malo dvomljivo, mislim, ali mora biti ta vročitev vabila sama po sebi urejena, da bomo lahko izdali Potrdilo, ker smo že sprejeli odločbo o dedovanju in v Potrdilu ne more biti drugačne ureditve. Pravim na koncu, da v praksi nisem imela primera, ki bi ga morala obravnavati.» (FGJB_RH); „Odločba je bila pravnomočna, dedinja je zaprosila za evropsko potrdilo o dedovanju, nato pa*

---

⁵⁹ (Narodne novine) Uradni list RH, št. 48/03, 163/03, 35/05 – v. čl. 1164. st. 1. Zakona o obligacijskih razmerjih, 127/13, 33/15, 14/19 (v nadaljnjem besedilu: HrZN).

je ena izmed dedinj poklicala in rekla, da tega vabila na zaslišanje ne namerava sprejeti in, da ne želi imeti nič s tem. Takrat je prišlo do težav za dediče, ker je bilo treba dostavo opraviti prek oglasne deske, vendar pa tu obstaja določeno časovno obdobje, ki mora preteči, dokler niso izpolnjeni vsi ti roki. Nismo imeli druge izbire, celo stik od te gospe smo imeli in smo ji vabilo poslali po navadni pošti, poslali smo tudi priporočeno. Vendar, ko se je čas začel iztekati, smo se odločili, da vabilo gre na oglasno desko in je tako gospe omogočeno. Ker je bila dedinja, smo jo morali povabiti, čeprav ni podedovala ta denarni del v zvezi s terjatvami do banke v tujini. To je tudi ta trenutek, ko bi mogoče za uporabnike bilo dobro, da se postopek skrajša, ampak ne vem, kako bi to sploh lahko storili., (FGJB_RH); „Idealno bi bilo, če bi na obravnavi, ko bo sprejeta (odločitev o dedovanju - dodali avtorji), istočasno bilo izdano tudi Potrdilo., (FGJB_RH); „Ko ljudem razložite, da morajo spet priti samo zato, da izpolnijo ta obrazec, potem so komentarji res... Nato skušamo s temi ljudmi doseči dogovor, jim razložimo, da bodo dobili vabilo, da ni treba, da pridejo vsi ter, da jim ni treba delati dodatnih stroškov če zares nimajo nič proti. Naredili smo posebno obliko tega vabila, kjer smo navedli vse člene, tako da vedo, in potem običajno pride tisti, ki je upravičenec, ki je dedič in se njemu izroča. Nato v zapisniku navedemo, da tisti, ki niso prišli ne nasprotujejo, če je bila urejena dostava vabila, a je bila., (FGJB_RH).

Sodelujoči v slovenski raziskavi vprašanja zaslišanja niso problematizirali.

Uredba št. 650/2012 o dedovanju na splošno opredeljuje komunikacijo med pristojnimi organi za izdajanje evropskega potrdila o dedovanju in pristojnimi organi drugih držav članic, ne da bi podrobneje določila pogoje tega sodelovanja. Tako pristojni organ države članice na zahtevo organu izdajatelju Potrdila druge države članice predloži podatke iz zemljiške knjige, matičnih knjig in registrov, v katere se vpišejo listine in dejstva, pomembna za dedovanje ali za premoženjska razmerja med zakoncema ali za primerljiva premoženjska razmerja zapustnika, če je ta pristojni organ po nacionalnem pravu pooblaščen za zagotavljanje takšnih informacij drugemu nacionalnemu organu (čl. 66 odst. 5 Uredbe).

Pravni strokovnjaki na Hrvaškem, v okviru empirične raziskave, takšno sodelovanje pri izmenjavi informacij, potrebnih za izdajo Potrdila, ocenjujejo kot izjemno pomembno in potrebno pri reševanju primerov. Poudarjajo tako primere - “*Opozoril bi na člen 68, ki navaja, da bi moral organ, ki izdaja Potrdilo upoštevati formalnosti, potrebne za registracijo nepremičnin v državi članici, v kateri se register hrani. V ta namen bi morala Uredba predvidevati izmenjavo informacij. Potem bi notarja opozoril, da je treba na Hrvaškem vpisati*

evropsko Potrdilo in upoštevati postopek in formalnosti v državi vpisa, ker je povsem normalno, da zahtevamo, da se vse opiše. Če bi naše sodišče zavrnilo vpis, ker nepremičnine niso bile pravilno označene ali EMŠO manjka, bi bil po mojem mnenju to upravičen razlog za zavrnitev vpisa. Kar ni legitimno je to, da v Dalmaciji čakam na vknjižbo že skoraj dve leti na podlagi evropskega potrdila o dedovanju in to še vedno ni urejeno, vendar mislim, da to nima nobene zveze z evropskim potrdilom o dedovanju.” (O1_RH); “ Problem je, da mora imeti ta listina vse elemente, ki jih naš Zakon o zemljiški knjigi zahteva za vknjižbo. In kaj mislim v primeru Slovenije? Med nami in Slovenijo? Oni imajo odločbo o dedovanju, imajo zemljiškoknjižni sistem. Menim, da bi morala obstajati prilagodljivost in izmenjava informacij, ki sem jo že omenil. Po mojem mnenju ni nobene ovire, ob prevodu pravno zavezujoče odločbe o dedovanju, ki vsebuje natančno določene nepremičnine, dele ter ima vse elemente – da se vknjiži neposredno, na podlagi slovenskih odločb tukaj in obratno, na podlagi hrvaških tam.” (FGMJ_RH).

Sodniki, ki so sodelovali v raziskavi v Sloveniji so poudarili pomen učinkovitega sodelovanja in izmenjave informacij z organi drugih držav članic. Povedali so, da so bile predvsem na začetku, ko se je Uredba šele pričela uporabljati, velike težave pri sodelovanju z organi drugih držav članic. Nekatero težavo so se medtem uredile, druge ne: »Začetna težava je bila tudi pridobivanje informacij o premoženju iz tujine. Ta težava še obstaja. Zato ker so zelo različni pravni redi. Na Hrvaškem je bila prva ovira, da so nam zaračunavali zemljiško knjižne izpiske, ampak so to potem nehali. Tako da zdaj dobimo informacijo. Bolj je problem, da imajo države zelo različne baze podatkov in zelo različne podlage na podlagi katerih mi to pridobivamo. [...] Pri nas je ugotovitev premoženja bistvena sestavina zapuščinskega postopka. Mi moramo ugotoviti kaj dedujemo. Obstoj premoženja je eden od pogojev dedovanja. Medtem ko v tujini ni nujno tako.« (S5_SI) ali »Na Hrvaškem so zadeve bile na začetku mal bolj zakomplicirane [...] tako da imeli smo probleme pri pridobivanju podatkov o nepremičninah [...] Če hočemo to zadevo urediti, rabimo podatke o nepremičninah, ki jih po navadi stranke same ne vedo. Hrvaška ima tako kot Slovenija tudi elektronsko bazo zemljiške knjige, vendar je pa seveda tako kot pri nas v njej mogoče iskat samo v primeru, da vemo parcelno številko. Zato smo se obrnili na pristojna sodišča v Republiki Hrvaški in zaprosili na podlagi uredbe o pridobivanju dokazov v civilnih in gospodarskih zadevah in jih zaprosili za posredovanje podatkov o nepremičninah zapustnikov. Roki, ki jih določa ta Uredba niso bili spoštovani na začetku. Zdaj ko sodelujemo, je zadeva stekla, zadeve se stabilizirale in zdaj nekako zadeve gredo.« (S2_SI) ter »Medtem ko je pridobivanje podatkov s strani tujine zelo težavno in včasih dolgotrajno. Kar se tiče Nemčije,

gre nekako hitreje. Težava je Avstrija, zadeve se vlečejo. [...] (obračamo se) neposredno na banke, na zemljiško knjigo, tam kjer je zapustnik nekaj časa živel, če najdemo ta podatek v Sloveniji. Tako, so težave, se trudimo po najboljših močeh, ko ne gre, ko se zadeve ustavijo, angažiramo tudi stranke same, ker bolj vedo, kje pa je imel zapustnik kakšno premoženje. Nedodelano v bistvu. Se moramo kar angažirati in znajti. Moramo biti iznajdljivi, bom tako rekla.» (S4_SI).

Kot nakazuje že predhodni citat, se sodišča zelo zanašajo na podatke, ki jim jih posredujejo stranke: *»Tako da smo v tem primeru odvisni od informacij, ki nam jih posredujejo stranke, ker ene evidence v evropskem merilu ni.«* (S4_SI) in *»Stranke so same dostavile nam podatke o nepremičninah«* (S2_SI).

Pogrešajo neke ustaljene načine komunikacije, saj ta poteka v vsakem primeru drugače: *»Morda bi bilo primerno, da bi bila prav določena oseba na Hrvaškem ali pa organ, ki bi bil osrednji samo za zapuščinske zadeve, ker zapuščinskih postopkov je veliko. Prav s Hrvaško. Veliko Slovencev ima na Hrvaškem nepremičnino. Da bi bila ena kontaktna točka, da bi vodila register oziroma... Evidentirala zapuščinske postopke, ki so v teku po določenih pokojnih.«* (S4_SI).

Organ izdajatelj izda Evropsko potrdilo o dedovanju brez odlašanja in uporabi obrazec Potrdila, ki je sestavni del Izvedbene uredbe št. 1329/2014 (čl. 67 odst. 1 stavek 1 in 2. Uredbe; Priloga 5 k Izvedbeni uredbi št. 1329/2014.). Pri tem so določeni posebni primeri v katerih organ izdajatelj ne bo izdal Potrdila. Organ izdajatelj ne izda Potrdila zlasti, če:

- a) se elementi, ki jih je treba potrditi, izpodbijajo; ali
- b) Potrdilo ne bi bilo skladno z odločbo, ki zadeva iste elemente. (čl. 67 odst. 1 stav. 3 Uredbe).

Organ izdajatelj sprejme vse potrebne ukrepe, da obvesti upravičence o izdaji Potrdila (čl. 67 ods. 2 Uredbe).

Hrvaški zakon o izvajanju Uredbe določa, da občinsko sodišče ali notar izda potrdilo na predpisanem obrazcu in strankam predloži overjeno kopijo Potrdila (čl. 7 odst. 3 Zakona o izvajanju Uredbe). Vprašljivo je, ob upoštevanju vseh oseb, ki lahko zahtevajo izdajo Potrdila kot stranke v postopku, (čl. 63 odst. 1 Uredbe, čl. 7 odst. 2 Zakona o izvajanju Uredbe), katerim osebam je treba predložiti overjeno kopijo Potrdila, zlasti ob upoštevanju dejstva, da Zakonom določen šestmesečni rok izteka veljavnosti Potrdila v smislu člena 70 odstavka 3 Uredbe začne

teči od trenutka izdaje Potrdila (čl. 7 ods. 3 Zakona o izvajanju Uredbe). Rok veljavnosti Potrdila lahko poteče, medtem ko se „vsem“ strankam poskuša dostaviti Potrdilo.

Podatki, zbrani v okviru empirične raziskave, kažejo, da hrvaški pravni praktiki, ki uporabljajo Uredbo, najpogosteje predložijo potrdilo dedičem, kot možnost pa omenjajo tudi volilojemnike, izvršitelje oporoke ali upravitelje zapuščine. Glede datuma poteka veljavnosti je bilo največ razprav v okviru izvedenih fokusnih skupin, kjer so udeleženci izpostavili naslednje – *“Povedal vam bom o primeru, ki sem ga imel – to je bil gospod iz Münchna, ki mu je potekla veljavnost Potrdila, a na podlagi katerega je poskušal uveljaviti svojo pravico. Po tem me je kontaktiral s poizvedbo in nato sem ga prosil, naj mi prinese overjeno kopijo istega Potrdila. Ker je münchensko sodišče dokument artikuliralo kot kopijo predhodno nastalega potrdila. Zakaj? Ker je veljavnost potrdila potekla, se pričakuje, da bo register zavrnil zahtevo za vknjižbo, ker je s preučitvijo tega potrdila videl, da je njegovo trajanje poteklo.”* (FGJB_RH); *“Obravnavamo to EPD, kot domačo odločbo in tu ni nobene razlike. Seveda z veljavnostjo, ki jo ima kot tako. To pomeni tisto, kar je za nas bistvenega pomena pri izvajanju. Torej odločbe ne obravnavamo na drugačen način, enako jim pristopamo?”* (FGS_RH); *“Imel sem primer, da je nemško evropsko potrdilo o dedovanju, izdano na nemškem sodišču, poteklo, ravno zaradi okoliščin, da je postopek za vknjižbo v okviru tega neveljavnega potrdila tekel pred hrvaškim sodiščem. Hrvaška sodišča so zavračala zahtevo odvetnika, ki se je skliceval na to evropsko potrdilo o dedovanju in mu je zato potekel rok veljavnosti. In ko je k meni prišla stranka, ki je zahtevala, da za njo poskusim rešiti ta gordijski voz, ker ne more vpisati svoje pravice po tem neveljavnem potrdilu, sem jo prosil, naj mi prinese trenutno potrdilo, da na sodišče vložijo vlogo za izdajo Potrdila. Takrat nisem vedel, ali mu bodo izdali novo, ali pa podaljšali veljavnost že izdanega Potrdila, nato pa se je vrnil k meni, praktično, s podaljšanjem roka veljavnosti že izdanega Potrdila. Tako, iz tega načeloma izhaja, da nemška sodišča podaljšujejo veljavnost že izdanega Potrdila. In to Potrdilo je bilo enako neveljavno, torej podaljšana veljavnost tega Potrdila te pomanjkljivosti ni odpravila, zato je to bil poklicni izziv.”* (FGMJ_RH).

Slovenski Zakon o dedovanju določa zgolj organ, ki je pristojen za izdajo evropskega potrdila o dedovanju (okrajno sodišče koz zapuščinsko sodišče). Dodatno vsebuje določbe o pravnih sredstvih zoper sklep, s katerim sodišče odloči o zahtevi za izdajo evropskega potrdila o dedovanju in začasni odložitvi učinkov evropskega potrdila. Glede preostalih vprašanj se neposredno uporabljajo določbe Uredbe.

Tudi slovenski sodniki EPD vročajo predvsem dedičem. V intervjujih so se pojavljala nekoliko različna mnenja, kako ravnati, kadar je dedičev več, EPD pa zahteva le eden od njih: »So trije dediči. En predlaga izdajo EPD, potem ostala dva je potrebno obvestiti. Praksa pa je taka, da samo tisti, ki predlaga, je zainteresiran, potrdilo dobi. Pa tudi ne vem, zakaj bi bilo treba, da vsi dobijo, ker na koncu se to tiče samo tistega, ki je v tem sklepu oziroma tistega, ki potrdilo potrebuje.« (S1_SI).

»Naprej je treba dobiti vse podatke, plačati je potrebno sodno takso, podatki so potrebni za izpolnitev potrdila, so načeloma v spisu, če jih ni, se od stranke zahteva dopolnitev. Potem se izda sklep, v katerem se izda potrdilo in priloga tega sklepa je ta obrazec. V kompletu. Dva akta sta. Ja (oboje se vroči vsem strankam).« (S4_SI)

»Mi ga vročamo samo tistemu, ki zaprosi. Je pa res, da izdajamo potrdila s sklepom. Sklep, da je bilo izdano potrdilo vročamo vsem strankam. Zato, da so seznanjene, da je nekdo potrdilo prejel. Ta dilema navadno sploh ne nastane, ker se na naroku zmenimo, kdo rabi potrdilo in zakaj ga rabi. Tako da ni nekih elementov presenečenja. Včasih zaprosijo vsi, pa niti ne bi rabili vsi. Včasih zaprosi samo eden, pa se vsi strinjajo, da je potem samo eden. Kar nekaj potrdil je izdanih samo za rezervo, ker ni tak strošek. Mislim, da je taksa nekje trideset evrov.« (S5_SI).

5. Vsebina Potrdila

Obrazec evropskega potrdila o dedovanju, je sestavni del priloge 5 Izvedbene uredbe št. 1329/2014 (čl. 67 odst. 1 stav. 1 in 2 Uredbe).

V skladu s členom 68 Uredbe o dedovanju (skladno z uradno objavljenim prevodom Uredbe v slovenski jezik):

„Potrdilo vsebuje naslednje podatke, kolikor so potrebni za namen, za katerega se potrdilo izda:

- a) ime in naslov organa izdajatelja;
- b) referenčno številko zadeve;
- c) elemente, na podlagi katerih organ izdajatelj, meni, da je pristojen za izdajo potrdila;
- d) datum izdaje;
- e) podatke o vlagatelju zahteve: priimek (po potrebi priimek ob rojstvu), ime/imena, spol, datum in kraj rojstva, osebno stanje, državljanstvo, identifikacijsko številko (če obstaja), naslov ter morebitno razmerje z zapustnikom;

- f) podatke o zapustniku: priimek (po potrebi priimek ob rojstvu), ime/imena, spol, datum in kraj rojstva, osebno stanje, državljanstvo, identifikacijsko številko (če obstaja), naslov v času smrti, datum in kraj smrti;
- g) podatke o upravičencih: priimek (po potrebi priimek ob rojstvu), ime/imena in identifikacijsko številko (če obstaja);
- h) podatek o tem, ali je zapustnik sklenil pogodbo o ureditvi premoženjskopравnih razmerij med zakoncema, ali po potrebi podatek o tem, ali je zapustnik sklenil pogodbo o ureditvi premoženjskopравnih razmerij glede razmerja, ki ima po pravu, ki se uporablja za takšna razmerja, primerljiv učinek kot zakonska zveza, in informacije o premoženjskem razmerju med zakoncema ali primerljivem premoženjskem razmerju;
- i) pravo, ki se uporablja za dedovanje, in elemente, na podlagi katerih je bilo to pravo določeno;
- j) podatek o tem, ali se deduje na podlagi zakona ali razpolaganja za primer smrti vključno s podatki o elementih, iz katerih izhajajo pravice in/ali pooblastila dedičev, volilojemnikov, izvršiteljev oporoke ali upraviteljev zapuščine;
- k) po potrebi se za vsakega upravičenca navede, kako je sprejel dediščino ali se ji je odpovedal;
- l) delež, ki pripada vsakemu dediču, in po potrebi seznam pravic in/ali premoženja, ki pripadajo posameznemu dediču;
- m) seznam pravic in/ali premoženja, ki pripadajo oziroma pripada posameznemu volilojemniku;
- n) omejitve pravic dediča/dedičev in, če je ustrezno, volilojemnika/volilojemnikov po pravu, ki se uporablja za dedovanje, in/ali v skladu z razpolaganjem za primer smrti;
- o) pooblastila izvršitelja oporoke in/ali upravitelja zapuščine ter omejitve teh pooblastil po pravu, ki se uporablja za dedovanje in/ali v skladu z razpolaganjem za primer smrti.“

Hrvaški pravni strokovnjaki, ki so sodelovali v empirični raziskavi, ocenjujejo obrazec evropskega potrdila o dedovanju na naslednji način: „*Lahko kritiziram to EPD, ker je po mojem mnenju odveč imeti tako velik obrazec na dvajset, dvaindvajset strani. Da mora biti vse prevedeno v naš jezik, da bi se lahko izvedlo in so v več primerih stranke ugovarjale, da to stane veliko, to je skoraj dva tisoč kun, in celo sama sem rekla v tistem intervjuju, da bi to lahko države posamezno uredile, ali pa vsaj izvleček iz tega potrdila. Da, to nekoliko spremenijo, ker se mi zdi precej neprimerno, da stranke toliko plačajo. Mogoče je, da so imeli idejo, da bodo naša sodišča sprejela samo potrdilo, brez prevoda, da bo to šlo tako neposredno. In mi tega ne*

moremo vložiti kot predlog za vknjižbo, in to potrdilo...pa mi še vedno pišemo zapisnik o ugotovitvi dejstev. In to nekako opišemo sodišču, kaj je prav za prav treba storiti...“ (FGMJ_RH).

Tudi sodelujoči v slovenskem delu raziskave so bili kritični do dolžine in kompleksnosti obrazca, predvsem v odnosu do prevajanja obrazca v jezik države članice, kjer naj se uporabi, in stroškov, ki jih to prinaša za stranko: *»Moje osebno mišljenje, to ni mišljenje sodišča, da je to bolj zapleteno in za stranko, si upam trdit, da tudi dražje.« (S2_SI)* ali *»Tako da, predvsem to je, da je obrazec za Evropsko potrdilo o dedovanju izredno neroden, nepregleden in ... neudoben.« (S5_SI)*. Pojavljali so se tudi pomisleki glede obličnosti EPD: *»Nikjer, tudi formalno ni bilo, čisto določeno kakšno obliko naj bi imel. A moramo to mi vezati, a je to potrebo zdaj kaj ožigosati, po straneh, ali kako zagotavljamo neko formalno obličnost, ki bi kazala na resnost tega, kar mi izročamo no, tako čisto iskreno. Tako da to je tukaj tudi malo odprto.« (S5_SI)*

Veliko jih je menilo, da so zahteve organov po prevajanju EPD neutemeljene in obremenjujoče za stranko: *»Na začetku za nepremičnine na Hrvaškem so prišli dediči in smo jim izdali evropsko potrdilo, so rekli da ga morajo prevest, kar se ne zdi logično [...] jim izdamo to evropsko potrdilo, ki je v enotnem obrazcu, tudi na Hrvaškem imajo enak obrazec in ne vidim razloga, zakaj so morali to počet. [...] Raje prevedli sklep o dedovanju. če že morejo ker je na dveh straneh, ne pa na 16 straneh evropsko potrdilo.« (S3_SI)*

Intervjuji s sodniki prikazujejo, da je pristop do reševanja vprašanj jezika, v katerem se EPD izda, zelo različen, na primer:

- »Ker ga ročno izpolnjujemo. V obeh jezikih, ker države pa spet terjajo prevod. Menim, da to ni upravičeno, da se zahteva prevod evropskega potrdila o dedovanju, četudi je v drugem jeziku... Saj vendar je standardiziran obrazec in se lahko brez truda ugotovi, kakšna je vsebina, ampak zahtevajo prevode.« (S4_SI);

*-> Obrazec se takoj pretvori v hrvaški jezik, ampak tisto kar napišeš, moraš napisati v hrvaškem jeziku, ker če ne, ostane v slovenskem jeziku. Ja (napišemo v hrvaškem jeziku). Pri nas je praksa, da to strokovni sodelavci izpolnjujejo, potem damo izpolniti obrazec. Zadnjič je napisala v slovenskem jeziku, sicer nepremičnina je napisala »nekretnina«, zdaj bomo videli...« (S6_SI);
ali*

- »Recimo velika dilema na začetku je bila v katerem jeziku se izvaja. Sploh zato ker so obmejni sodniki rekli, 'ja saj potrebuješ za izvrševanje pravice v Italiji, v Avstriji, na Hrvaškem seveda da rabijo v tistem jeziku'. V Ljubljani smo malo odmaknjeni od tega in meni se ne zdi samoumevno, da mora sodnik znati nemško, italijansko ali hrvaško, kot neposredni sosedi, ali pa madžarsko, ker nismo več na območju dvojezičnih skupnosti in smo bolj na stališču, da smo bolj v slovenskem jeziku in se potem zagotovi prevod, ki ga je dolžna zagotoviti stranka sama. Pa niti ni tak problem, saj obrazci so že isti, so že v vseh jezikih. Mi bi lahko izpolnjevali obrazec, ki ima pač neko nemško osnovo, angleško osnovo, portugalsko osnovo, problem je, da je treba tudi nekaj vsebine noter napisati. In jaz kot sodnik potrjujem slovensko vsebino.« (S5_SI).

Tudi odvetniki so menili, da je prevajanje EPD finančno obremenjujoče za stranke: »Po uredbi je rečeno, da bo zdaj za stranke vse lažje in prijazno, ampak... Sem ugotovila, da za stranke ni lažje, ampak je samo dražje,... To je v slovenščini, naš organ, izdajatelj potrdila je slovensko sodišče in slovensko sodišče posluje v slovenščini. On mi ne more izdati hrvaškega potrdila.« (O2_SI).

Po drugi strani pa je bilo med notarji prevladujoče mnenje, da dolžina EPD ne bi smela imeti negativnih učinkov na stranko in ne bi smela odvracati od uporabe obrazca, saj: »Vsak prevajalec vzame za osnovo obrazec v nacionalnem jeziku in prevede samo tiste tekstovne dele, ki so pomembni. To je minimalno, jaz mislim, da manj kot polovica strani. Prevedeš, da so predmet dedovanja te in te nepremičnine... V glavnem, kakšnih hudih tekstov v tem potrdilu ni. Prevod je pa dostopen na spletnih straneh. Jaz mislim, da ni prevajalca, ki bi zahteval za en obrazec, ki že obstaja, ceno za prevod. In da so te cene majhne. Ravno kar delam za odvetnico, ki je tudi sodna tolmačka, neko nemško potrdilo... In je rekla, da je sodnim tolmačem jasno, da prevajaš samo to, ne samo tekst obrazca.« (FSN_SI).

6. Učinki Potrdila

Evropsko potrdilo o dedovanju učinkuje v vseh državah članicah, ne da bi bil za to potreben kakšen poseben postopek (čl. 69 odst. 1 Uredbe). Zlasti se ne zahteva uradna potrditev ali kakršna koli druga formalnost v zvezi s sprejetjem učinkov Potrdila v drugih državah članicah (čl. 74 Uredbe). Poleg tega ni dovoljena kontrola evropskega potrdila o dedovanju z vidika javnega reda (*ordre public*), ali pristojnosti organa izdajatelja ali njene skladnosti z določbami Uredbe o vsebini Potrdila (čl. 68 Uredbe) v državi članici, v kateri se Potrdilo uporablja (državi članici njegovega „sprejemanja“) (arg ex: čl. 69 odst. 1, čl. 71 Uredbe).

To ni javna listina v smislu, kot je opredeljeno v Uredbi, vendar ima dokazno moč in se domneva, da resnično dokazuje elemente določene v pravu, ki se uporablja za dedovanje ali katerem koli drugem pravu, ki se uporablja za posamezne elemente (čl. 69 odst. 2 stavek 1 Uredbe). Poleg tega se predpostavlja, da ima oseba, ki je navedena kot dedič, volilnojemnik, izvršitelj oporoke, ali upravitelj zapuščine status naveden v Potrdilu, in/ali pravice, ali pooblastila, navedena v Potrdilu, in da ni nobenih drugih pogojev in/ali omejitev v zvezi s temi pravicami ali pooblastili, razen tistih, ki so navedeni v Potrdilu (čl. 69 odst. 2 stavek 2 Uredbe). Dokazna moč Potrdila pa se ne nanaša na elemente, ki niso predpisani z Uredbo, kot je na primer vprašanje očetovstva in materinstva ali vprašanje, ali je določeno premoženje pripadalo zapustniku ali ne (t. 71 Preambule Uredbe).

Uredba št. 650/2012 o dedovanju določa položaj in zaščito tretjih oseb v dobri veri. Vsaka oseba, ki delujoč na podlagi podatkov v Potrdilu, opravi plačila ali prenese premoženje na osebo, določeno v Potrdilu, kot pooblaščen za sprejem plačila ali premoženja, se šteje, da je opravila transakcijo z osebo, ki je pooblaščen za sprejemanje plačila ali premoženja, razen če ve, da vsebina potrdila ni točna, ali tega ne ve zaradi hude malomarnosti (čl. 69. odst. 3. Uredbe). Poleg tega, če oseba, ki je v Potrdilu navedena kot upravičena razpolagati z zapuščino, s to zapuščino razpolaga v korist druge osebe, velja za to drugo osebo, da je poslovala z osebo, ki je pooblaščen za razpolaganje z zadevnim premoženjem, če deluje na podlagi podatkov iz Potrdila, razen če ve, da vsebina Potrdila ni točna, ali tega ne ve zaradi hude malomarnosti (čl. 69 odst. 4 Uredbe).

Zagotoviti je treba zaščito, če se predložijo še vedno veljavne overjene kopije potrdila (t. 71 Preambule Uredbe, čl. 70 Uredbe). Pri tem Uredba št. 650/2012 o dedovanju ne ureja vprašanja o učinkih takšne pridobitve lastnine s strani tretje osebe (t. 71 Preambule Uredbe).

Zlasti pa je treba poudariti, da je Potrdilo veljaven dokument za vnos prenosov lastnine na podlagi dedovanja v registrih države članice, kot so zemljiške knjige. Ker pa je postopek vpisa predpisan z nacionalnim pravom države članice registra, mora država članica, ki izda Potrdilo, upoštevati obličnosti, ki so potrebne za vpis v register nepremičnine v državi članici, kjer se nahaja register (čl. 69 odst. 5, čl. 1 odst. 2 k) in l); t. 68 Preambule Uredbe). Pri tem lahko organi, odgovorni za vpis lastnine v zadevnih registrih, zahtevajo od osebe, ki zahteva vpis, dodatne informacije ali dodatne dokumente, ki jih zahteva zakonodaja države članice, v kateri se vodi register (kot so na primer dokumenti o plačilu davkov) (t. 18 Preambule Uredbe).

Zahteve za vpis v register pravic do premožnega in nepremožnega premoženja so dejansko izključene iz materialnega področja uporabe Uredbe (čl. 1 odst. 2 (1) Uredbe). Pravo države članice, v kateri se nahaja register (kot so zemljiške knjige za nepremičnine), določa pristojne organe ter predpostavke in postopke vpisa (t. 18 Preambule Uredbe). Učinki vpisa pravice v register - deklarativne ali konstitutivne narave - so prav tako izključeni iz področja uporabe Uredbe (t. 19 Preambule Uredbe).

Pravni praktiki, ki so sodelovali v empirični raziskavi opozarjajo na različne prakse sodišč pri izvajanju vpisa v zemljiške knjige v primeru potrdil (zlasti potrdil, izdanih v Nemčiji), ki ne vsebujejo natančnega opisa premoženja, vendar navajajo, da oseba deduje "vso premoženje zapustnika".

Udeleženci raziskave na Hrvaškem v svojih pripovedih podrobno razložijo takšne primere, ker imajo bogate izkušnje in številne primere. Zato navajamo različne primere, pridobljene z intervjuji in usmerjenimi skupinami:

„Čeprav smo zdaj rekli, da imamo neposredno pristojnost v skladu z Uredbo, vprašanje je, kako bodo naša sodišča in sodne prakse to izvajali. Uredbo je treba uporabljati neposredno, vendar je izvajanje vpisa v zemljiške knjige prepuščeno pravilom nacionalnega prava, tako da tu obstaja nekaj težav. Zakon o zemljiški knjigi namreč določa, da so listine, na podlagi katerih se izvaja vpis v zemljiške knjige, javne ali zasebne listine, in evropsko potrdilo o dedovanju ni niti eno niti drugo, to je neke vrste nov institut mednarodnega prava, neke vrste sui generis.“ (JB1_RH);

„Dobre izkušnje so, oni to izvajajo. Torej, pravim vam, imam evropsko potrdilo, ampak za nas to ni dovolj. To je stališče naših sodišč. Potem, da bi bilo lažje za njih, pišemo zapisnik o ugotovitvi dejstev, nato v okviru našega zakona napišemo to odredbo za vpis, kar pomeni tisto, kar je potrebno za zemljiško knjigo za izvedbo te zapuščine. Potem jim je lažje, ker imajo to evropsko potrdilo, prevod in naš dokument. Po potrdilu samem, oni niso ukrepali. Nismo vedeli, kako bo to šlo, poslali smo potrdilo, in še prevod in niso hoteli ukrepati. In potem smo se dogovorili, da je to lahko ta, institut, ki ga imamo po zakonu o notarjih, in s tem so bili zadovoljni. Mislim, sodišče.“ (JB3_RH);

„Prvič, poudaril bom, da sem v praksi obravnaval izključno izvajanje evropskih potrdil o dedovanju, ki so nastala v drugih državah članicah, predvsem Sloveniji, Italiji, nekoliko manj Avstriji in Nemčiji. Ta praksa ni enotna. Namreč, začel bom s stališčem našega

Zemljiškoknjižnega sodišča. Torej, hrvaška zemljiška knjiga ali hrvaški register nepremičnin vztraja, da je v teh čezmejnih primerih nujno potrebno evropsko potrdilo o dedovanju, kot naziv (titulus) za vpis pravic dediča v hrvaški register nepremičnin. Iz tega sledi, da so hrvaška praksa, hrvaška sodišča, uredbo razlagala na način, da zahtevajo predložitev evropskega potrdila o dedovanju kot pogoj za vknjižbo lastniških pravic na ime dediča. Imel sem zelo specifičen primer z dediči iz Avstrije, ki so se sklicevali na možno prakso v Avstriji, da ni treba imeti evropskega potrdila o dedovanju, ampak da je dovolj, odločba avstrijskega notarja, prevedena v hrvaški jezik, za vpis v hrvaški register tistih pravic dedičev, ki so navedene v odločbi o dedovanju s strani avstrijskega notarja – a smo od registra zemljiških knjig dobili izrecen odgovor, da je poleg te odločbe potrebno tudi evropsko potrdilo o dedovanju. Tako sem torej v tem konkretnem primeru, moral prositi dediče naj se potrudijo, da pridobijo evropsko potrdilo o dedovanju. In ko so to storili, smo zelo elegantno in hitro uredili vpis njihovih pravic v hrvaški register. Glede prakse s slovenskimi sodišči, ki so izdajatelji evropskih potrdil, tam ni nobenega problema. Dediči se vedno pojavijo tudi z odločbo pristojnega sodišča, ki ji je vedno priloženo evropsko potrdilo in ta praksa je zelo dobro uveljavljena. Kar bi rad poudaril tukaj, je problem v praksi, saj resnično se, le s nemškimi Potrdili, evropskimi potrdili o dedovanju, ki izvirajo iz Nemčije, srečujemo s tem problemom. Gre za to, da nemška sodišča v teh potrdilih vztrajno ne želijo opisati nepremičnin na način, kot ga določa hrvaška zakonodaja. Tako, ne da bi določili podatke o katastrski parceli in katastrski občini, ki so bistvene sestavine v skladu z našo nacionalno zakonodajo, nemška sodišča vztrajajo pri formulaciji, da je podedovano vse premoženje. Torej, ne navajajo niti registrirajo nepremičnine v Nemčiji ali nepremičnine zunaj Nemčije, natančneje na Hrvaškem. Dediču prepuščajo, da uveljavlja svoje pravice v hrvaškem registru s tako nepopolnim, nedoslednim evropskim potrdilom. Kar je nemogoče.“ (JB4_RH);

„To bi bil primer iz Zvezne republike Nemčije, kjer oni imajo, tisto obliko, ki določa naslednika in razmerja, tako da je to vprašanje za naše zemljiškoknjižne službe, ko dobijo kaj takega. Mislim, da bi ga morali izvajati, ne glede na to, da ni opisano, ker je nedvomno, da ima zemljiška knjiga orodje za iskanje celotne lastnine, tako da, če nečesa ne najdejo, bo dedič sam to pozneje našel. Mislim pa, da ne bi mogli reči, da to ni v skladu s hrvaškim zemljiškoknjižnim zakonom: parcela, opis nepremičnine, vložek. Ampak kolikor jaz komuniciram s sodišči, se oni pripravljajo na zadevo in pričakujejo, da je morda tak dokument že prišel in se nekje izvajal. Toda, notar tega ne bo vedel, to je vprašanje za ZK oddelek.“ (JB6_RH);

„To vam lahko najboljše povem, saj opravljam večino zemljiškoknjižnih del, in vse ostalo, kar ste me vprašali poznam malo manj. V zemljiškoknjižnih postopkih je v resnici precej ustreznih

predlogov glede predložitve tega potrdila. Lahko se zgodi le to da, ker je treba dokumente predložiti v hrvaškem jeziku, odločba ni prevedena, zato se poziva k dopolnitvi oziroma, da se ta odločba prevede. In tudi tisto, kar sem že omenila, da odločbe nimajo katastrske parcele in katastrske občinske oznake, kar določa naš zakon o zemljiški knjigi kot potrebno za izvajanje. Če pa vlagatelj to odpravi tako, da je opis nepremičnine natančno naveden v evropskem potrdilu, se praviloma skozi zemljiške knjige postopek izvede. Problem je le, ko se predlog zavrne, če je predložena samo odločba druge države članice brez evropskega potrdila o dedovanju ali, če se predloži odločba ali evropsko potrdilo brez navedbe katastrskih parcel. V tem primeru je predlog zavrnjen. V drugih primerih pa se to pravilno izvaja, v večini.“ (S3_RH);

„Glede izvajanja v zemljiških knjigama moram reči, da zemljiškooknjižno sodišče med izvedbo presodi dve stvari in sicer: ali je odločbo o dedovanju izdal pristojni organ in ali je vpis izvršljiv. Torej ne dvomimo in ne preučujemo odločbe kot take, v smislu uporabe materialnega prava, ker bi to pomenilo, da smo pritožbeno sodišče v odnosu do organa, ki je sprejel odločbo o dedovanju. Tako, da tu nimamo pristojnosti. Samo gledamo, ali ga je sprejel pristojni organ in ali je vpis izvršljiv v skladu z našimi predpostavkami glede na osebo, ki je umrla. Da npr. ni vpisan nihče drug kot tisti, ki je kot lastnik vpisan v zemljiške knjige. Tu je nekaj osnovnih stvari, na katere gledam, tako da bi zagotovo pravnomočna odločba o dedovanju bila izvršljiva v zemljiških knjigah.“ (FGS_RH);

„Imel sem tak primer evropskega potrdila o dedovanju brez opisa nepremičnine. Vsakič so mi bili zavrnjeni vpisi.“ (FGO_RH).

Sodelujoči v raziskavi v Sloveniji so poročali, da so bile v preteklosti težave z vpisom nemških EPD v zemljiško knjigo: »Imela sem en primer, ko je bila stranka zelo nejevoljna, ker je bila prej že pri drugih notarjih. Šlo je namreč za nepremičnino v Nemčiji. Tam v potrdilu o dedovanju, ki ga je stranka prosila, niso hoteli zapisati konkretne parcelne številke.« (N4_SI). Notarji, ki so sodelovali v raziskavi, poročajo, da se je ta težava v veliki meri razrešila, tudi s pomočjo sodne prakse, saj je Višje sodišče v Kopru (sklep CDn 196/2018 z dne 23.4.2019) ugodilo pritožbi zoper odločitev sodišča prve stopnje, ki je zavrnilo vpis v zemljiško knjigo na podlagi nemškega EPD: »V začetni fazi je bilo kar nekaj težav zaradi premalo natančnih potrdil, ki niso identificirala nepremičnine, a je to naše sodišče rešilo. Od takrat naprej z urejanjem nimamo nobenih težav. Čutim, da stranke prihajajo relativno dobro informirane v zvezi s tem.« (N2_SI). Poudarjajo tudi možnost, da stranka dodatno prosi izdajatelja za

dopolnitev potrdila: »Stranke poprosimo, da pri izdajatelju poprosijo, da dopolnijo potrdilo, če kaj ni zadosti jasno. Na primer nemški obrazci so zelo specifični. Oni EPD zelo na splošno izpolnijo, identifikacija premoženja mora biti zadosti natančna. Izdajatelj potrdila potem EPD dopolni, in nismo zabeležili kakšnih problemov. Na primer v neposredni komunikaciji z notarjem se je to potem razjasnilo. Komunikacija notar-notar je namreč lažja kot če bi sodišče komuniciralo s tujim notarjem.« (N5_SI).

Mnenja sodnikov so bila različna. Nekateri so poudarili nacionalna zakonska pravila, ki urejajo vpise v zemljiško knjigo, ki takšnih vpisov ne dopuščajo: »Jaz mislim, da naša zemljiška knjiga ne bi napravila vpisa, ker mora biti v listini, ki ji je podlaga za vpis, nepremičnina biti označena z identifikacijskimi podatki, v skladu z našo zakonodajo.« (S4_SI). Drugi so bili seznanjeni z zgoraj citirano odločbo višjega sodišča, a so bili skeptični glede posledic, ki bi jih takšna razlaga prinesla: »Sodišče je nekako zavzelo stališče, če sem prav seznanjen, da ni potrebno točno numerično navest vsako posamezno številko (nepremičnine). Jaz mislim da je to zelo zelo široko razlaganje. Lahko bi se zgodilo, da bi dedičem dali tudi nekaj več, kot bi jim šlo [...] Pozovemo tisti organ, ki je pristojen za vodenje teh nepremičnin v tisti državi, da nam posreduje izpisek, katerega bomo potem mi uporabili. Do zdaj smo tako delali za Italijo, za Hrvaško, z drugimi se pač nismo srečali. Jaz pravim, da izvorna evidenca je tista, ki jo je potrebno uporabiti tudi v sklepu o dedovanju.« (S2_SI). Mnenje, da je potrebno iskati dopolnila in podatke izvornih evidencah, se je pojavilo večkrat: »Ampak jaz moram imeti podatek (o nepremičnini). Nemški organ moraš zaprositi. Ali pa zahtevate od dediča dodatne listine, dokaze.« (S7_SI). Pojavljalo pa se je tudi mnenje, da zgolj to, da v potrdilu ni označbe nepremičnin, ne sme biti razlog, da do vpisa ne pride: »Moralo bi biti (sedaj to že razčiščeno). Ne moremo reči: 'aha, nemški sklep je takšen, kakršnega mi ne poznamo, torej ga ne bomo izvršili'. To glede na Uredbo ne gre.« (FSS_SI).

Tudi odvetniki so naleteli na težave pri vpisovanju nemških potrdil v zemljiško knjigo, ki so jih reševali na opisan način: »C: Mi smo točno poslali nemškemu odvetniku, kaj naj napiše, ID znake. In so napisali. A: Ja, dejansko je v tem obrazcu prostor za te dodatne stvari. In mi to počnemo, kar je v bistvu narobe, zato ker v bistvu mi s tem ugajamo sodiščem, ki zahtevajo tisto, kar ne smejo zahtevati... In spet mi odvetniki zaprošamo tuje organe, ki so pač bolj fleksibilni in manj rigidni, da nam zapisujejo dodatne stvari, po njihovi dobri volji. Tudi mi v Avstriji rečemo notarjem, dajte nam še to noter vključit, kljub temu, da mu ne bi bilo treba, in deleže in te ID znake. [...] Ampak zavoljo strank se mi trudimo, da se izognemo sklepu zemljiške knjige, da se predlog zavrže.« (FSO_SI).

7. Overjena kopija Potrdila

Izvirnik evropskega potrdila o dedovanju ostane pri organu izdajatelju. Organ izda prosilcu in katerikoli drugi osebi, ki dokaže pravni interes, eno ali več overjenih kopij Potrdila in hrani seznam oseb, ki jim je izdana overjena kopija Potrdila (čl. 70 odst. 1 in 2 Uredbe). To ne preprečuje državi članici, da dovoli javno razkritje kopije Potrdila v skladu z nacionalnimi pravili o dostopu javnosti do informacij (t. 72 Preambule Uredbe).

Hrvaški zakon o izvajanju Uredbe določa, da občinsko sodišče za območje svoje krajevne pristojnosti vodi seznam izdanih evropskih potrdil o dedovanju in oseb, ki jim je bila izdana overjena kopija Potrdila (čl. 8 ods. 1 Zakona o izvajanju Uredbe). Notar takoj po izdaji predloži Potrdilo občinskemu sodišču na območju katerega ima sedež, za vpis na seznam izdanih Potrdil (čl. 8 ods. 1 Zakon o izvajanju Uredbe). V zvezi s tem je vprašljivo, ali izvirnik evropskega potrdila o dedovanju ostane pri notarju, ali pa notar predloži sodišču izvirnik Potrdila skupaj s spisom predmeta.

Poudariti je treba, da so overjene kopije evropskega potrdila o dedovanju veljavne za omejeno obdobje šestih mesecev, kar je navedeno v vsaki overjeni kopiji z določitvijo datuma poteka veljavnosti. **Hrvaški Zakon o izvajanju Uredbe** izrecno določa, da šestmesečno obdobje veljavnosti potrdila v smislu člena 70 odstavka 3 Uredbe šteje od trenutka izdaje Potrdila (čl. 7 odst. 3 Zakona o izvajanju Uredbe). V izjemnih in ustrezno utemeljenih primerih lahko organ izdaje izjemoma določi daljše obdobje veljavnosti overjene kopije Potrdila. Ko se to obdobje izteče, mora vsaka oseba, ki ima overjeno kopijo Potrdila, zaprositi pri organu izdajatelju za podaljšanje obdobja veljavnosti overjene kopije ali zaprositi za novo overjeno kopijo, da bi lahko še naprej uporabljala Potrdilo za predpisane namene (čl. 70 ods. 3 Uredbe).

Slovenski Zakon o dedovanju ne vsebuje posebnih določb za implementacijo člena 70 Uredbe.

Pravni praktiki, ki so sodelovali pri empirični raziskavi, opozarjajo na vprašanje omejenega šestmesečnega obdobja veljavnosti Potrdila, kot tudi na vprašanje, ali naj izdajo novo Potrdilo po poteku šestih mesecev ali podaljšajo veljavnost že izdanega Potrdila.

V tem delu raziskave smo na Hrvaškem pridobili podatke s pomočjo intervjujev in fokusnih skupin od vseh udeležencev raziskave. Oni poudarjajo naslednje:

„To je na primer en ugovor, to zaslišanje, zakaj moramo poklicati vse dediče, EPD pa se nanaša le na enega, ki je pridobil dedno pravico, vseeno pa je bilo rečeno, da moramo znova poklicati vse dediče. Normalno je, da vseh dedičev to ne zanima, za njih je to le en dodaten strošek in kratko obdobje uporabe. Samo šest mesecev; včasih dediči iz osebnih razlogov ne uspejo uporabiti EPD in potem je potrebno dodatno, še enkrat izdati potrdilo po preteku šestmesečnega roka.“ (JB5_RH);

„Imel sem primer, o katerem vam bom povedal, šlo je za gospoda iz Münchna, ki mu je potekla veljavnost potrdila, na podlagi katerega je poskušal uveljaviti svojo pravico. Na me se je obrnil s poizvedbo in potem sem ga prosil, naj mi prinese overjeno kopijo istega potrdila. Ker je münchensko sodišče dokument artikuliralo kot kopijo prejšnjega potrdila. Zakaj? Ker je potrdilo poteklo, se pričakuje, da bo register zavrnil zahtevo za registracijo, saj je s preučitvijo tega potrdila videl, da je njegovo trajanje poteklo.“ (FGJB_RH);

„Dodatna težava je bila tudi v tem, da je poteklo šestmesečno obdobje veljavnosti potrdila in ko sem opravil posvetovanje, sem napisal, da imamo vse razloge za zahtevo novega, saj nisem hotel tvegati s poteklim potrdilom. Stranka je to storila, ker sem jo kot profesionalc pomiril in rekel, pogledjte, storil bom tisto, kar mi zakon dopušča. Naredil bom en zapisnik, s katerim bom povezal to neveljavno potrdilo, bom predstavil ta dejstva, ki so nesporna in sicer, da je vaša žena nedvomno lastnica, vi pa ste nedvomno edini dedič. Paradoksalno je, da leto in pol hodite po hodnikih sodišča. In tako je nastal zapisnik o pričevanju, kjer sem ugotovil, da je stranka pristopila na določen dan, osebne podatke stranke, nato, da zahteva, da se ob predložitvi tega evropskega potrdila naredi ta zapisnik in razlaga, da je edini dedič na podlagi oporoke, da je sprejel celotno dediščino, tisto v Nemčiji kot tudi tisto, ki se nahaja na Hrvaškem, in potem se, bolj natančno, s predstavitvijo lastniških dokumentov za nepremičnine na Hrvaškem, sklicujem na ustrezne člene Uredbe o dedovanju, med katerimi je tudi tisti, ki sem ga že prebral, in se sklicujem na tisto določbo o izvedbi.“ (FGJB_RH);

„Smo že večkrat morali storiti isto stvar, za isti predmet, z bankami, to je trajalo tako dolgo. Podaljševali smo, oziroma ne podaljševali, temveč smo izdajali nova.“ (FGO_RH);

„O tem šestmesečnem obdobju smo že veliko razmišljali, ravno zato, ker se lahko zgodi takšna situacija, kot ste prej pojasnili, ko je nekaj nepopolno, morate iskati dopolnitev, običajno pa gre za druge države, kamor mora človek spet iti in tako naprej. Mislim, da bi ta šestmesečni rok lahko bil daljši.“ (FGS_RH).

Nekateri sodniki, ki so sodelovali v raziskavi v Sloveniji, so se s primeri podaljševanja veljavnosti EPD že srečali: »Prihajajo nazaj za podaljšanje. Zakaj, ne vem... Morda odlašajo pa ne gredo takoj zadeve urejat ali pa niti niso pozorni na rok trajanja, ko pa želijo zadevo urediti, pa se zgodi, da je veljavnost mimo. Se dogaja, da prihajajo nazaj. Praksa je različna.. Vem da, v eni zadevi... Eno drugo sodišče je reklo, da so kratko malo izdali novo potrdilo o dedovanju, lahko bi se izdal tudi samo sklep, ampak zdaj imamo spet sklep, ki ga je potrebno spet prevesti. Ni čisto dosledno oziroma ne ve se prav dobro. [...] Morda bi bilo smiselno sestaviti obrazec o podaljšanju potrdila, o podaljšanju veljavnosti potrdila, ker se nekako ne ve.... Uredba predvideva podaljšanje veljavnosti, ne vemo pa prav dobro, na kakšen način se podaljšanje izvede. Primerno bi bilo, da bi bil standardiziran obrazec.« (S4_SI).

Tudi nekateri notarji: »Jaz sem imela stranko, ki je imel premoženje v mnogih državah, [...] seveda tega ni mogel uresničiti hkrati v več državah, in je potem tarnal, da je to drago. Kakšna je cena evropskih potrdil oziroma podaljšanj je pa stvar vsake nacionalne zakonodaje, to verjetno z EU nima nič. Ne vem, pri nas je trideset evrov in se mi zdi smešno poceni. Verjetno tudi podaljšanje ne more biti dražje.« (FSN_SI); in »Povedo stranke, da je rok trajanja 6 mesecev potrdila, in nekateri nimajo časa vse izpeljati, morajo podaljšati veljavnost, a se mi zdi da uredba vse zelo jasno postavlja in je boljše kot je bilo prej.« (N1_SI).

Odvetniki se s primeri, ko bi njihove stranke potrebovale podaljšanje veljavnosti, še niso srečali. Tekom fokusne skupine so udeleženci poudarili, da Uredba govori o omejeni veljavnosti overjene kopije EPD, ne pa samega potrdila.

8. Popravek, sprememba ali preklic Potrdila

Uredba št. 650/2012 o dedovanju vsebuje določbe o popravku, spremembi ali preklicu evropskega potrdila o dedovanju. Organ izdajatelj, na zahtevo vsake osebe, ki izkaže upravičeni interes, ali po uradni dolžnosti popravi potrdilo, če vsebuje administrativne napake („clerical error“), kot so očitne pisne napake (priimki strank, datum ali identifikacijska številka) (čl. 71 odst. 1 Uredbe; Popescu 2014: 105.). Poleg tega organ izdaje na zahtevo katere koli osebe, ki dokaže pravni interes ali, če je to mogoče po nacionalni zakonodaji (lex fori), po uradni dolžnosti ukrepa, spremeni ali odpokliče Potrdilo, če se ugotovi, da Potrdilo, ali posamezni elementi v njem niso točni („are not accurate“) (kot v primeru novih dedičev ali oporoke) (čl. 71 odst. 2 Uredbe; Popescu 2014: 105.).

V skladu z hrvaškim Zakonom o izvajanju Uredbe, popravek, spremembo ali preklic Potrdila opravi občinsko sodišče ali notar, ki je Potrdilo izdal, po uradni dolžnosti ali na zahtevo osebe, ki dokaže pravni interes (čl. 9 odst. 1 Zakona o izvajanju Uredbe).

V skladu s slovenskim Zakonom o dedovanju o zahtevi za popravek, spremembo ali razveljavitev evropskega potrdila o dedovanju iz 71. člena Uredbe odloči zapuščinsko sodišče (člen 227.c Zakona o dedovanju).

Izvedena empirična raziskava je pokazala izkušnje pravnih strokovnjakov s spreminjanjem, popravkom ali preklicem Potrdila in so udeleženci raziskave na Hrvaškem izpostavili svoje neposredne izkušnje v praksi:

„Sodišče bi to moralo obravnavati, ne vem kako bi šlo drugače. Oba dokumenta, kot pravite, nista združljiva. Ja, no, na sodišče, ne več pri meni, mislim, da na sodišču. Mislim, mogoče se lahko obrne k meni za popravek, to tudi nisem imela, ampak Uredba določa popravek. Da, popravek, sprememba ali preklic evropskega potrdila o nasledstvu. A stranka lahko gre na sodišče, če mi ne zaupa več. Vprašanje je, za kakšno napako ali protislovje gre.“ (JB1_RH);

„No, prosila bi za popravek, ravno zato, ker tak dokument ni primeren, ker z njim ne morete vsaj, jaz si ne predstavljam, da bi hrvaško sodišče, zemljiškoknjižni register, sprejelo takšno potrdilo v katerem piše, da nekdo podeduje vso premoženje in potem vi pridete, mislim, da je zaradi pravne varnosti, potrebno vpisati bolj natančno. Da, toda to je potem samo kos papirja, ki ga ne morete izvrševati, ker pogledjte, kakšen pravni učinek ima, a spet ima učinek v hrvaškem pravu, saj se je pred hrvaškim sodiščem v sporu pojavil kot dokazna moč v smislu vsebine, v zemljiški knjigi, čeprav si jaz ne morem predstavljati, da se poslovni delež v družbi z omejeno odgovornostjo prenese na podlagi potrdila, v katerem je navedeno vse premoženje. Kako? Torej bi tako odgovornost morali prevzeti pristojni organi, ki to upoštevajo.“ (O2_RH);

„Sprememba, ja, to je takrat, ko so morali vstaviti dodatne podatke, banke, parcele in podobno. Z banko v Luksemburgu ni bilo nobenega problema, vendar Nemčija ne bo ničesar vnesla.“ (FGO_RH);

„Torej, zapuščina, v kateri je bilo 20 dedičev. Šlo se račun v Avstriji in seveda je prišlo do napake. Ne vem, kdaj. Nismo opazili, da smo dejansko zamenjali datume, datum izdaje in datum izdaje. Stranke so odšle v Avstrijo in se seveda vrnile. Naredili smo novo, skozi uradni zaznamek sem zapisala, da stranke prosijo za popravek evropskega potrdila o nasledstvu, preprosto smo

to storili, spet smo natisnili s popravljenim datumom in nismo zaračunali. 20 dedičev, je bilo toliko tega, vsak od njih je dobil svoj izvod, res nekaj groznega.“ (FGJB_RH).

V Sloveniji so o vprašanju razpravljali sodniki in odvetniki v fokusnih skupinah:

»V eni zadevi je prišlo do napake, ker je dedinja v imenu sodedinje predlagala izdajo evropskega potrdila in smo ga naslovili nanjo na predlagateljico, namesto tisto sodedinjo. Popravili smo tako, da smo izdali novo potrdilo. [...] Ker takšnega obrazca za spremembo ali popravek potrdila ni.« (FSS_SI).

»Tudi je možno vložiti pritožbo zoper evropsko potrdilo oziroma sklep, s katerim sodišče izda to evropsko potrdilo. Mi smo že imeli to. Višje sodišče reši, razen, če gre za takšno stvar, da jo lahko prva stopnja sama popravi. Ker po Zakonu o dedovanju lahko v določenih primerih celo sami popravljamo.« (FSS_SI).

»Tukaj je en pomislek, ki sem ga prebral in je zelo dober. Kar se tiče izdaje: »Ker oseb, ki jim je bilo izdano potrdilo, ni mogoče vedno obvestiti, se zgodi, da bodo v obtoku do izteka njihove veljavnosti netočno overjene kopije potrdila.« Kaj če pride do lapsusa... Ti pa lahko z zapuščino razpolagaš. Se pravi, kaj se bo zgodilo, ko bo nekdo na podlagi lapsusa prišel do zapuščine. Slej ko prej bo do tega prišlo, zagotovo bo prišlo do napake. Nekdo bo z tem razpolagal, kaj bomo potem naredili, ko... (Tisti, ki bo imel potem) pravilno potrdilo (bo imel) podlago za vložitev izvršitev izbrisne tožbe, če govorimo o zemljiško knjižni zadevi... To bo zanimiv primer, ko bo prišlo do tega.« (FSO_SI).

Uredba št. 650/2012 o dedovanju določa začasno odložitev učinkov evropskega potrdila o dedovanju, kadar je v teku sprememba ali preklic Potrdila, in na zahtevo osebe, ki dokaže pravni interes (čl. 73 odst. 1 (a) Uredbe). Odločitev organa izdajatelja o začasni odložitvi učinkov Potrdila lahko izpodbija oseba, ki dokaže pravni interes s predložitvijo pravnega sredstva pri sodnem organu v državi članici organa, ki izda Potrdilo, v skladu z zakonodajo te države (čl. 72 odst. 1 stav. 2 in stav. 3 Uredbe). O izkušnjah pravnih praktikov z začasno ukinitvijo učinkov potrdila v izvedeni empirični raziskavi pogledjte *infra ad* II.G.10.

V skladu z hrvaškim Zakonom o izvajanju Uredbe, o zahtevi za začasno prekinitev učinkov Potrdila odloča občinsko sodišče ali notar, pred katerim poteka postopek spremembe ali preklica Potrdila (čl. 10 odst. 1 Zakona o izvajanju Uredbe). Zoper odločbo notarja o začasni opustitvi učinkov Potrdila je dovoljen ugovor, o katerem odloča občinsko sodišče. Pri odločanju o pritožbi se smiselno uporabljajo določbe Zakona o dedovanju, ki se nanašajo na postopek in

odločbe o ugovoru zoper odločbo o dedovanju (čl. 10 ods. 2 Zakona o izvajanju Uredbe). Če notar ugotovi, da predpostavke za začasno odložitev učinkov Potrdila niso izpolnjene, se vloga, skupaj s spisi predmeta, predloži v odločanje občinskem sodišču, na področju katerega je sedež notarja. Notar je dolžan, da pisno utemelji, zakaj meni, da predpostavke za začasno odložitev učinkov Potrdila niso izpolnjene in, da vlagatelja zahteve obvesti, da je bila zadeva naslovljena na sodišče (čl. 10 ods. 3 Zakona o izvajanju Uredbe). Zoper odločbo občinskega sodišča o zahtevi za začasno odložitev učinkov Potrdila je dovoljena pritožba po kateri odloča okrožno sodišče. V postopku in odločanju o pritožbi zoper odločbo občinskega sodišča se smiselno uporabijo določbe Zakona o dedovanju, ki se nanašajo na postopek in odločbe o pritožbah zoper odločbo o dedovanju (čl. 10 odst. 5 Zakona o izvajanju Uredbe).

V skladu s slovenskim Zakonom o dedovanju o zahtevi za začasen odlog učinkov evropskega potrdila o dedovanju iz 73. člena Uredbe 650/2012/EU odloči zapuščinsko sodišče (čl. 227.d odst. 1 Zakona o dedovanju). Zakon določa, da je postopek v zvezi z zahtevo za začasen odlog učinkov evropskega potrdila nujen in prednosten. Zoper sklep, s katerim sodišče odloči o zahtevi za začasen odlog učinkov, lahko upravičene osebe iz 72. člena Uredbe vložijo pritožbo pri zapuščinskem sodišču (čl. 227.d odst. 2 Zakona o dedovanju). Rok za pritožbo je 30 dni od vročitve sklepa (čl. 227.d odst. 3 Zakona o dedovanju). Pritožba ne zadrži izvršitve sklepa (čl. 227.d odst. 4 Zakona o dedovanju).

Če je bilo Potrdilo popravljeno, spremenjeno ali preklicano, mora organ, ki je izdal Potrdilo obvestiti osebe, ki so jim bile izdane overjene kopije, da bi se izognili nezakoniti uporabi takih kopij (t. 72 Preambule Uredbe, čl. 71 odst. 3 Uredbe).

Uredba št. 650/2012 o dedovanju določa pravna sredstva zoper odločbo organa izdaje v postopku popravka, spremembe ali preklica evropskega potrdila o dedovanju. Odločbe, ki jih organ izdajatelj sprejme v postopku popravka, spremembe ali preklica, lahko izpodbija oseba, ki dokaže pravni interes (čl. 72 odst. 1 reč. 2 Uredbe). Pravno sredstvo se vložijo pri sodnem organu v državi članici organa, ki izda potrdilo, v skladu z zakonodajo te države. (čl. 72 odst. 1 reč. 3 Uredbe). Če se pri obravnavi pravnega sredstva ugotovi, da izdano potrdilo ni točno, pristojni pravosodni organ spremeni, ali prekliče potrdilo, ali poskrbi, da potrdilo popravi, spremeni ali prekliče organ izdajatelj (čl. 72 odst. 2 reč. 1 Uredbe). Medtem, ko poteka pravno sredstvo za izpodbijanje odločbe o popravku, spremembi ali preklicu Potrdila lahko organ izdajatelj na zahtevo osebe, ki izkaže upravičeni interes, začasno odloži učinke Potrdila (čl. 73 odst. 1 (b) Uredbe).

V skladu z hrvaškim Zakonom o izvajanju Uredbe, proti odločbi notarja o popravku, spremembi ali preklicu potrdila je dovoljen ugovor o katerem odloča občinsko sodišče. Pri odločanju o ugovoru se smiselno uporabljajo določbe Zakona o dedovanju, ki se nanašajo na postopek in odločbe o pritožbi zoper odločbo o dedovanju (čl. 9 odst. 2 Zakona o izvajanju Uredbe).

Če notar ugotovi, da predpostavke za popravek, spremembo ali preklic Potrdila niso izpolnjene, bo zahtevo skupaj s spisom predmeta predložil v odločanje občinskemu sodišču na ozemlju katerega se nahaja njegov sedež. Notar je dolžan, da pisno utemelji, zakaj meni, da predpostavke za popravek, spremembo ali preklic Potrdila niso izpolnjene ter, da vlagatelja zahteve obvesti, da je bila zadeva naslovljena na sodišče (čl. 9 odst. 3 Zakona o izvajanju Uredbe).

Zoper odločbo občinskega sodišča o popravku, spremembi ali preklicu Potrdila je dovoljena pritožba o kateri odloča okrožno sodišče. V postopku in odločanju o pritožbi zoper odločbo občinskega sodišča se smiselno uporabijo določbe Zakona o dedovanju, ki se nanašajo na postopek in odločbe o pritožbah zoper odločbo o dedovanju (čl. 9 odst. 4 Zakona o izvajanju Uredbe).

9. Pravna sredstva zoper odločbo organa izdaje Potrdila

Uredba št. 650/2012 o dedovanju predvideva pravna sredstva zoper odločbo organa izdaje evropskega potrdila o dedovanju, vključno z odločbo o zavrnitvi izdaje takega Potrdila (t. 72 Preambule Uredbe). Odločbe, ki jih sprejme organ izdaje Potrdila na podlagi zahteve za izdajo, lahko izpodbija oseba, ki je upravičena, da vloži zahtevo za Potrdilo (čl. 72 odst. 1 stavek 1 Uredbe).

Pravno sredstvo se vloži pri sodnem organu v državi članici organa, ki izda potrdilo, v skladu z njenim nacionalnim pravom (čl. 72 odst. 1 stavek 3 Uredbe). Če se med obravnavo pravnega sredstva ugotovi, da zavrnitev izdaje Potrdila ni bila upravičena, pristojni pravosodni organ izda Potrdilo, ali zagotovi, da organ izdaje ponovno preuči zadevo in sprejme novo odločbo (čl. 72 odst. 2 stavek 2 Uredbe).

Hrvaški Zakon o izvajanju Uredbe predvideva ugovor zoper Potrdilo, ki ga izda notar, o katerem odloča občinsko sodišče. Na postopek in odločanje o pritožbi se smiselno uporabijo določbe Zakona o dedovanju, ki se nanašajo na postopek in odločbe o pritožbah zoper odločbo o dedovanju (čl. 7 odst. 4 Zakona o izvajanju Uredbe). Če notar ugotovi, da predpostavke za

izdajo Potrdila niso izpolnjene, bo zahtevo skupaj s spisom predmeta predložil v odločanje občinskemu sodišču na ozemlju katerega se nahaja njegov sedež. Notar je dolžan, da pisno utemelji, zakaj meni, da predpostavke za izdajo Potrdila niso izpolnjene ter, da vlagatelja zahteve obvesti, da je bila zadeva naslovljena na sodišče (čl. 7 odst. 5 Zakona o izvajanju Uredbe). Odločba občinskega sodišča, da zavrne ali zavrže zahtevo za izdajo Potrdila se predloži strankam (čl. 7 odst. 6 Zakona o izvajanju Uredbe). Zoper Potrdilo, ki ga je izdalo občinsko sodišče, ali odločbo občinskega sodišča, da zavrne ali zavrže zahtevo za izdajo Potrdila je dovoljena pritožba o kateri odloča okrajno sodišče. Na postopek in odločanje o pritožbi zoper odločbo občinskega sodišča se smiselno uporabijo določbe Zakona o dedovanju, ki se nanašajo na postopek in odločbe o pritožbah zoper odločbo o dedovanju (čl. 7 odst. 7 Zakona o izvajanju Uredbe).

V skladu s slovenskim Zakonom o dedovanju lahko zoper sklep, s katerim sodišče odloči o zahtevi za izdajo evropskega potrdila o dedovanju v skladu s 67. členom Uredbe, zoper sklep o popravku evropskega potrdila o dedovanju, o spremembi evropskega potrdila o dedovanju in o razveljavitvi evropskega potrdila o dedovanju po 71. členu Uredbe lahko upravičene osebe iz 72. člena Uredbe vložijo pritožbo. (čl. 227.č odst. 1 Zakona o dedovanju). Rok za pritožbo je 30 dni od vročitve sklepa (čl. 227.č odst. 2 Zakona o dedovanju). Pritožba ne zadrži izvršitve sklepa (čl. 227.č odst. 3 Zakona o dedovanju).

10. Začasna odložitev učinkov Potrdila

Medtem, ko poteka postopek izpodbijanja odločbe o zahtevi za izdajo evropskega potrdila o dedovanju oziroma o popravku, spremembi ali preklicu Potrdila zaradi pravnega sredstva, lahko sodni organ začasno odloži učinke Potrdila na zahtevo osebe, ki ima pravico izpodbijati odločbo organa izdaje (čl. 73. odst. 1 (b) Uredbe). Na zahtevo za začasno odložitev učinkov Potrdila, **v skladu s hrvaškim Zakonom o izvajanju Uredbe**, odloča občinsko sodišče, ki je izdalo Potrdilo, oziroma sodišče, na ozemlju katerega je sedež notarja, ki je izdal Potrdilo, na katerega se nanaša zahteva (čl. 10 odst. 4 Zakon o izvajanju Uredbe). Zoper odločbo občinskega sodišča o zahtevi za začasno odložitev učinkov Potrdila je dovoljena pritožba po kateri odloča okrajno sodišče. Na postopek in odločanje o pritožbi zoper odločbo občinskega sodišča se smiselno uporabijo določbe Zakona o dedovanju, ki se nanašajo na postopek in odločbe o pritožbah zoper odločbo o dedovanju (čl. 10 odst. 5 Zakona o provedbi Uredbe).

V skladu s slovenskim Zakonom o dedovanju o zahtevi za začasen odlog učinkov evropskega potrdila o dedovanju iz 73. člena Uredbe 650/2012/EU odloči zapuščinsko sodišče (čl. 227.d

odst. 1 Zakona o dedovanju). Zakon določa, da je postopek v zvezi z zahtevo za začasen odlog učinkov evropskega potrdila nujen in prednosten. Zoper sklep, s katerim sodišče odloči o zahtevi za začasen odlog učinkov, lahko upravičene osebe iz 72. člena Uredbe vložijo pritožbo pri zapuščinskem sodišču (čl. 227.d odst. 2 Zakona o dedovanju). Rok za pritožbo je 30 dni od vročitve sklepa (čl. 227.d odst. 3 Zakona o dedovanju). Pritožba ne zadrži izvršitve sklepa (čl. 227.d odst. 4 Zakona o dedovanju).

O začasni odložitvi učinkov potrdila, organ izdajatelj, ali, odvisno od primera, pravosodni organ nemudoma obvesti vse osebe, ki so jim bile izdane overjene kopije Potrdila (čl. 73 odst. 2 stavek 1 Uredbe). V času, ko so učinki Potrdila odloženi, se ne smejo izdajati nobene nove overjene kopije (čl. 73 odst. 2 stavek 2 Uredbe).

Empirična raziskava je pokazala, da pravni delavci na Hrvaškem in v Sloveniji nimajo izkušenj z začasno ukinitvijo učinkov Potrdila v skladu z Uredbo.

H. SODELOVANJE IN IZMENJAVA PODATKOV

Izvedena empirična raziskava je prinesla dodatne ugotovitve, za katere menimo, da so pomembne in jih dodatno poudarjamo in apostrofiramo. V skladu z navedenim, so udeleženci raziskave še posebej poudarili pomen sodelovanja in izmenjave informacij glede uporabe Uredbe.

Učinkovit pravni promet odločb, javnih listin in sodnih poravnav v zapuščinskih zadevah ter izdajanje in pravni pretok evropskih potrdil o dedovanju pomeni učinkovito izmenjavo informacij med državami članicami. Zaradi razpoložljivosti podatkov v okviru, med drugim, Evropske pravosodne mreže v civilnih in gospodarskih zadevah, države članice predložijo Evropski komisiji kratek povzetek svoje nacionalne zakonodaje in postopkov v zvezi z dedovanjem, vključno z informacijami o tem, kateri organi so pristojni za dedne zadeve in kateri za sprejemanje izjav o sprejemu ali odpovedi dediščini, volilu ali nujnemu deležu. Države članice predložijo tudi sezname dokumentov in/ali podatkov, običajno potrebnih za vpis nepremičnin, ki so na njihovem ozemlju (čl. 77 stavek 1 in 2 Uredbe).

Več v zvezi z dednim pravom, postopkom dedovanja, pristojnimi organi držav članic, vključno s pristojnimi organi in postopki v skladu z Uredbo št. 650/2012, pogledjte na povezavi: https://e-justice.europa.eu/content_general_information-166-sl.do?init=true in https://e-justice.europa.eu/content_succession-380-sl.do?init=true (20. 2. 2019).

I. IZOBRAŽEVANJE PRAVNIH STROKOVNJAKOV IN DRŽAVLJANOV NA HRVAŠKEM IN V SLOVENIJI

Izvedena empirična raziskava je prinesla dodatne ugotovitve, za katere menimo, da so pomembne ter, da jih je potrebno dodatno poudariti in apostrofirati. V skladu z navedenim, so udeleženci raziskave poudarili potrebo po nadaljnem izobraževanju pravnih praktikov in državljanov na Hrvaškem v zvezi z uredbo in njenimi pravnimi posledicami. Udeleženci raziskave, zlasti sodniki, poudarjajo potrebo po lastnem dodatnem informiranju in pridobivanju novih znanj in informacij o izvajanju. Tu je treba posebej poudariti potrebo po skupnem usposabljanju - notarjev, sodnikov in odvetnikov, ker so taka izobraževanja obenem tudi mesta izmenjave različnih izkušenj iz prakse.

Tako je med razpravo v kombinirani fokusni skupini poudarjeno: „*Mislím, da je izobraževanje vedno potrebno. Eno od področij, na katerem smo se srečali zaradi izobraževanja, je prav ta prostor odvetniške zbornice in za to se vam zahvaljujem kolegi odvetniki. Z odvetniki in sodniki smo bili notarji. Morda bi morali razpravo glede te materije razširiti na uslužbence zemljiškoknjižne službe. Torej na tiste osebe, ki neposredno delujejo v zakonsko predpisanem postopku po nekem predhodnem procesu bodisi odvetnika bodisi notarja. Torej prostora za to absolutno je. Izkoristil bom to priložnost, da predsednico notarskega javnega združenja skupaj s kolego predsednikom odvetniškega društva povabim k organiziranju skupnega usposabljanja, kateremu bi se lahko pridružili moji kolegi s sodišč in zakaj pa ne, profesorji ali docenti. Mislím, da je vedno smiselno narediti kaj takega.*“ (FGMJ_RH) ali na primer – „*Slabo so obveščeni in kolegi pravniki, odvetniki, ki se ukvarjajo s temi zadevami in notarji, kaj šele državljani.*“ (FGMJ_RH).

V intervjujih so sodniki v Sloveniji povedali, da so bili deležni izobraževanj ob pričetku uporabe Uredbe in poudarili potrebo po izobraževanjih, ki bi ponudila odgovore na praktične dileme, s katerimi se srečujejo pri svojem delu:

»*Tudi ta srečanja oziroma lani smo imeli izobraževanja na konkretni ravni v zvezi z uporabo te uredbe, pa nekako izobraževanje izgleda bolj tako, da udeleženci izmenjujemo svoje izkušnje pa se potem pogovarjamo oziroma izmenjujemo mnenja, kako bi se dalo v določenem primeru ravnati. Ni pa.... Da bi te nekdo usmeril, s strani predavatelja ali nekoga, ki vodi izobraževanje, da bi bile določene rešitve ponujene. Bolj bazira na izmenjavi informacij, kar je tudi nekaj, v bistvu veliko, če ne se vsaj povežemo in spoznamo ter potem skupaj rešujemo, kar je pomembno, ker se mi zdi, da moramo potem enako delati, ne vsak po svoje. Čeprav uredba je odprta,*

dopušča različna tolmačenja in... Praksa je zelo različna... [...] Vsi si želimo tega. Imamo veliko izobraževanj, velikokrat smo razočarani, ker se zgodi, včasih... Je izobraževanje, pa se pove tisto, kar tako ali tako piše v uredbi ali zakonu, potem je pa kakšno konkretno vprašanje, pa je odgovor: »Ja, bo sodna praksa pokazala...«. Ja, hvala lepa, to smo mi... Jaz nisem prišla na izobraževanje zato, da mi bo nekdo prebral, to znam sama, ampak se veselim konkretnih primerov.« (S4_SI).

»Tudi izobraževanje, v bistvu, v tej smeri je bilo organizirano, ampak bolj na to temo, na teoretični osnovi. Ker so nam to razlagali tisti, ki nimajo neposrednega s prakso, ki ne vedo kako to izgleda pri posamezni zadevi. [...] Da bi obstajal nek izobraževalni modul na način: taka situacija, kaj so rešitve, zakaj so rešitve, kaj je nekje že kdo naredil in je bilo spoznano kot dobro. Predvsem uporaba dobrih praks, ne toliko napačnih, ampak dobrih praks. To bi bilo zelo koristno. Jaz vem, da se zbirajo informacije po različnih državah. Tiste najbolj bistvene, o dedovanju, o pridobivanju informacij o premoženju. To vem, ker smo tudi mi pisali za slovenski del. Ampak, ko pa prideš v konkretno zadevo, potem študiraš na novo. Ni jih toliko, da bi bil »zverziran.«« (S5_SI).

Tudi za odvetnike je potekalo izobraževanje, ki ga je organizirala Odvetniška zbornica. Pogrešajo predvsem skupna izobraževanja z drugimi poklici, ki izvajajo Uredbo: *»Ker če imaš izobraževanje odvetnikov s predavateljem iz sodstva in še iz notarjev... Mislim, da bi s tem lahko rešil tri muhe na en mah, ker boš imel seminar, ki bo zavzel vse deležnike, ki so v enem postopku po uredbi prisotni. Ker je zraven odvetnik, notar in še sodstvo. In če bo imel vsak svoje izobraževanje, vsak v svoji smeri, in če se to ne deli...« (FSO_SI).*

Notarji so menili, da je Notarska zbornica zagotovila kvalitetna izobraževanja, a je na notarjih odločitev, ali se bodo izobraževanja udeležili.

V smislu poznavanja in izvajanja uredbe s strani stroke, so bile izrečene nekatere kritike:

»Slovenski državljani je delal v Nemčiji, se tam poročil in tam umrl. Z ženo sta imela napisano vzajemno oporoko. Žena se je želela odpovedati dedovanju premoženja v Sloveniji. Skupaj so šli k slovenski notarki, ki je brez težav napisala dedni dogovor, čeprav bi morala vedeti, da nima veljave, ker bo seveda v uporabi nemško pravo, dedovanje bo steklo po nemškem pravu pred nemškim sodiščem. Mislim, da tudi med stroko uredba še ni dovolj poznana.« (O1_SI)

»Jaz imam v svojih primerih izkušnje, da je to na sodišču obležalo res več mesecev, pa ne vem, če je to res potrebno, glede na to, da imajo podatke, da je bil zapuščinski postopek izveden v

Sloveniji, da je obrazec, ki ga pač izpolniš na parih straneh... Ampak enostavno sem videl, da se zadeve niso vedeli lotiti. Je bil nek odpor ali nekaj, pač je stala zadeva, tako da smo morali praktično v vseh zadevah pisati vsaj eno, če ne dve urgenci, da smo to dobili. Že sam zapuščinski postopek v Sloveniji ni hiter, in po zaključenem postopku bi radi uredili stvari v tujini, recimo, sklep o dedovanju v Sloveniji postane pravnomočen, potem pa se še skoraj polovico leta čaka, da se stvari uredijo v tujini, kar je potem res eno podaljševanje agonije, ki po mojem mnenju za dediče ni potrebna.» (FSO_SI)

Omenjeno pa je bilo tudi nepoznavanje Uredbe pri bankah, kadar izvršujejo EPD oziroma sklepe o dedovanju: *»Spomnim se, smo tudi imeli težave z eno banko... Ne razumejo, verjetno je za njih novost. Ni v nekih njihovih protokolih zapisano tisto evropsko potrdilo in v glavnem takoj nastopi težava, kako se tega lotiti. Ali je to veljaven dokument ali ni... Ne vem, na tak način.[...] Banke imajo zelo rigidna pravila in ta Zakon o bančništvu berejo zelo črkobralsko.» (FSO_SI)*

Slovenski udeleženci raziskave informiranost prebivalstva o Uredbi in njenih institutih na splošno ocenjujejo kot slabo:

»Stranke vedno niti ne vedo za to Uredbo o dedovanju in te pravne ureditve, tako da mora sodnik sam vedeti, da jo mora uporabiti in tudi kdaj vpraša.» (FSS_SI).

»Pri nas so notarji že dvajset let oziroma petindvajset bo naslednje leto, ampak nekateri ljudje še vedno ne vedo, kaj sploh pomeni biti notar, kakšne funkcije in kakšne pristojnosti ima notar. Kaj šele taka uredba, ki velja šele štiri leta.» (N4_SI).

»Nekateri še vedno hočejo sprožati postopke (glede nepremičnin) v Sloveniji brez tujih potrdil, a jih je zelo malo. Ne vedo da se v Sloveniji dedovanje uredi neposredno na podlagi EPD pri notarju. Imela sem dve stranki, kjer sem videla napotilo sodnika naj se obrnejo na notarja in dostavijo notarju EPD. Recimo za nepremičnine v Sloveniji. A mislim, da se informiranost izboljšuje.» (N2_SI).

»Zdi se mi, da v Sloveniji zelo malo ljudi ve, da ta Uredba dejansko obstaja. Tudi pravniki. Ljudje zelo malo vedo o dedovanju na sploh, ker je to vseeno neka tabu tema. Redko se pogovarjaš o tem oziroma vsaj mlajša generacija do starejše težko začne to, ker ima verjetno vsak občutek, »aha, mi hočete že vzeti«, jaz pa sem še živ. In se zagotovo o tem premalo pogovarjajo.» (FSO_SI).

III. LITERATURA

1. Aras Kramar, Slađana, *Uredba (EU) št. 650/2012 o dedovanju: o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju*, v: Huseinbegović, Alena; Ponjavić, Zoran; Hlača Nenad; Pürner, Stefan; Duraković, Anita; Demirović, Ramajana (ur.), Zbornik del, Šesta mednarodna znanstvena konferenca Dnevi družinskega prava, Premoženjsko pravni vidiki družinskih odnosov, Mostar: Pravna fakulteta Univerze „Džemal Bijelić“ Mostar, 2018, str. 185-199.
2. Komisija Evropskih skupnosti, Delovni dokument služb komisije, Spremni dokument k Predlogu Uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju sodnih odločb in javnih listin v zapuščinskih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju, SEC(2009) 411 konačno, Bruselj, 14. 10. 2009, [http://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/sec/2009/0411/COM_SEC\(2009\)0411_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/sec/2009/0411/COM_SEC(2009)0411_EN.pdf) (5. 9. 2019).
3. Dutta, A., Novo mednarodno dedno pravo Evropske unije – prva obravnava Uredbe o dedovanju, Nova pravna revija, 2013, 2, <http://nova-pravna-revija.info/bhs/NPR/Journal/Article/9206ceaf-8311-4278-9a84-6094090513fd> (9. 9. 2019), str. 9-22.
4. Zelena knjiga - Dedovanje in oporoke, COM(2005) 65 končna verzija, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52005DC0065> (6. 9. 2019).
5. Ivanc, T., *Vpliv evropske uredbe o dedovanju na slovensko dedno pravo - nič novega ali leži kaj pod površino?*, Pravna praksa, 2014, 9, str. 22.
6. Ivanc, T.; Kraljić, S., *Evropsko potrdilo o dedovanju – ali je bila potrebna Evropska intervencija?*, Anali pravne fakultete Univerze v Zenici, 9(2016), 18, <http://www.prf.unze.ba/Docs/Anali/Analibr18god9/13.pdf> (6. 9. 2019), str. 249-273.
7. Köhler, A., *Splošni inštituti mednarodnega zasebnega prava v Uredbi EU o dedovanju - nekatere pripombe*, Anali pravne fakultete Univerze v Zenici, 9(2016), 18, <http://www.prf.unze.ba/Docs/Anali/Analibr18god9/9.pdf> (9. 9. 2018), str. 169-191.
8. Inštitut Maxa Plancka za primerjalno in mednarodno zasebno pravo, *Pripombe k predlogu Evropske komisije za Uredbo Evropskega parlamenta in Sveta o pristojnosti, pravu, ki se*

uporablja, priznavanju in izvrševanju sodnih odločb ter javnih listin v zapuščinskih zadevah in oblikovanju evropskega potrdila o dedovanju, Hamburg, 26. 3. 2010, <http://www.europarl.europa.eu/document/activities/cont/201005/20100526ATT75035/20100526ATT75035EN.pdf> (6. 9. 2019).

9. Popescu, D. A., *Priročnik o mednarodnem zasebnem pravu v dednih zadevah*, Magic Print, Alina Chiţeală – Oneşti, 2014, <http://old.just.ro/LinkClick.aspx?fileticket=Sr4HhCRh6zU%3D&tabid=2980> (6. 9. 2019).

10. Predlog uredba Evropskega parlamenta in Sveta o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju sodnih odločb in javnih listin v zapuščinskih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju, COM(2009) 154 končna verzija, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52009PC0154> (6. 9. 2019).

11. Prosto gibanje: objavljene smernice za uporabo „merila običajnega prebivališča“ pri določanju upravičenosti do socialne varnosti, 13. januarja 2014, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-13_sl.htm (11. 9. 2019).

12. Haški program: krepitev svobode, varnosti in pravice v Evropski uniji, SL EU, C 53, 3. 3. 2005., <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52005XG0303%2801%29> (6. 9. 2019).

13. Stockholmski program – odprta in varna Evropa, ki služi državljanom in jih varuje, SL EU, C 115, 4. 5. 2010., <http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/EU-framework/EUframeworkgeneral/The%20Stockholm%20Programme%202010/Stockholm-Programme-2010-EN.pdf> (6. 9. 2019).

14. Vassilakakis, E., *Izbira prava, ki se uporablja skladno z uredbo o dedovanju št. 650/2012 – oris*, Anali Pravne fakultete Univerze v Zenici, 9(2016), 18, <https://www.prf.unze.ba/Docs/Anali/Analibr18god9/11.pdf> (13. 9. 2019), str. 221-234.

15. Dunajski akcijski načrt z dne 3. decembra 1998, SL EU, C 19, 23. 1. 1999., <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A31999Y0123%2801%29> (6. 9. 2019).

16. Vodopija Čengić, Lj., *Izkušnje notarjev v Republiki Hrvaški pri uporabi Uredbe o dedovanju (EU) št. 650/2012 in izzivi v praksi*, Informator, Dodatek k št. 6568, z dne 1. 4. 2019, str. 3-15.

Seznam pravnih virov

17. Bruseljska konvencija / Uredba Sveta (EU) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti, priznavanju in izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah, SL EU, L 12, 16. 1. 2001, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=celex%3A32001R0044> (12. 9. 2019).
18. Listina Evropske unije o temeljnih pravicah, SL EU, C 202, 7. 6. 2016., <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:12016P/TXT&from=HR> (12. 9. 2019).
19. Izvedbena uredba Komisije (EU) No 1329/2014 z dne 9. decembra 2014 o obrazcih iz Uredbe (EU) št. 650/2012 Evropskega parlamenta in Sveta o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju, SL EU, L 359, 16. 12. 2014, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32014R1329> (6. 9. 2019).
20. Prečiščena različica Pogodbe o delovanju Evropske unije, Protokol (št. 21) o stališču Združenega kraljestva in Irske glede območja svobode, varnosti in pravice, SL EU, C 202, 7. 6. 2016, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A12016E%2FPRO%2F21> (9. 9. 2019).
21. Prečiščena različica Pogodbe o delovanju Evropske unije, Protokol (št. 22) o stališču Danske, SL EU, C 326, 26. 10. 2012., <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A12012E%2FPRO%2F22> (9. 9. 2019).
22. Haaška konvencija, z dne 15. novembra 1965 o vročanju sodnih in zunajsodnih listin v civilnih ali gospodarskih zadevah v tujini, <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=17> (11. 9. 2019).
23. Uredba Sveta (EU) 2016/1103 z dne 24. junija 2016 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju pristojnosti, prava, ki se uporablja, ter priznavanja in izvrševanja odločb na področju premoženjskih razmerij med zakoncema, SL EU, L 183, 8. 7. 2016, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016R1103&from=HR> (9. 9. 2019).
24. Haaška konvencija, z dne 1. avgusta 1989 o pravu, ki se uporablja za dedovanje premoženja umrlih oseb, <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=62> (6. 9. 2019).

25. Haaška konvencija, z dne 1. julija 1985 o pravu, ki se uporablja za Trust, in o njegovem priznavanju, <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=59> (6. 9. 2019).
26. Haaška konvencija, z dne 2. oktobra 1973 o mednarodnem upravljanju premoženja umrlih oseb, <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=83> (6. 9. 2019).
27. Haaška konvencija z dne 5. oktobra 1961 o pravu, ki se uporablja za obliko razpolaganja z oporoko, <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=40> (6. 9. 2019).
28. Sklep Sveta (EU) 2016/954 z dne 9. junija 2016 o odobritvi okrepljenega sodelovanja na področju pristojnosti, prava, ki se uporablja, ter priznavanja in izvrševanja odločb na področju premoženjskih razmerij mednarodnih parov, ki zajema tako področje premoženjskih razmerij med zakoncema kot premoženjskopravne posledice registriranih partnerskih skupnosti, SL EU, L 159, 16. 6. 2016., <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016D0954&from=HR> (9. 9. 2019).
29. [Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. novembra 2007 o vročanju sodnih in zunajsodnih pisanj v civilnih ali gospodarskih zadevah v državah članicah ter o razveljavitvi Uredbe Sveta \(EC\) št.1348/2000](#), SL EU, L 324, 10. 12. 2007., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32007R1393&from=hr> (11. 9. 2019).
30. Uredba (EU) št. 650/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2012 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju, SL EU, L 201, 27. 7. 2012., <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32012R0650> (5. 9. 2019).
31. Uredba (EU) št. 650/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2012 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju, SL EU, L 201, 27. 7. 2012., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:32012R0650&from=EN> (5. 9. 2019).
32. Uredba (EU) št. 650/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2012 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju, SL EU,

L 201, 27. 7. 2012, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012R0650&from=EN> (5. 9. 2019).

33. Uredba Sveta (EU) št. 1259/2010 z dne 20. decembra 2010 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju prava, ki se uporablja za razvezo zakonske zveze in prenehanje življenjske skupnosti, SL EU, L 343, 29. 12. 2010., <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32010R1259&from=HR> (9. 9. 2019).

34. Zakon o dedovanju, Uradni list SRS, št. 15/76, 23/78, Uradni list RS, št. 13/94 – ZN, 40/94 – odl. US, 117/00 – odl. US, 67/01, 83/01 – OZ, 73/04 – ZN-C, 31/13 – odl. US in 63/16.

35. Zakon o dedovanju Republike Hrvaške, (Narodne novine) Uradni list RH, št. 48/03, 163/03, 35/05 – v. čl. 1164. st. 1. Zakona o obligacijskih razmerjih, 127/13, 33/15, 14/19.

36. Zakon o pravnem postopku Republike Hrvaške, Uradni list SFRJ, št. 4/77 – 35/91; Uradni list RH št. 26/91, 53/91, 91/92, 112/99, 88/01 – v. čl. 50. Zakona o arbitraži, 117/03, 88/05 – v. čl. 129. Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o izvrševanju, 2/07 – v. Odločbo USRH od 20. decembra 2006, 84/08, 96/08 – v. Odločbo USRH od 9. julija 2008, 23/08 – popravek, 57/11, 148/11 – prečiščeno besedilo, 25/13, 89/14 – v. Odločbo USRH od 11. julija 2014, 70/19.

37. Zakon o izvajanju Uredbe (EU) št. 650/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2012 o pristojnosti, ustreznem pravu, priznavanju in izvrševanju odločb ter sprejemanju in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju, (Narodne novine) Uradni list Republike Hrvaške, št. 152/14.

38. Zakon o sodiščih, Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS, 33/11, 75/12 – ZSPDSLS-A, 63/13, 17/15, 23/17 – ZSSve in 22/18 – ZSICT.

Sodna praksa

Sodišče Evropske unije:

39. Predmet C-145/86, *Horst Ludwig Martin Hoffmann v Adelheid Krieg*, ECLI:EU:C:1988:61, od 4. veljače 1988., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A61986CJ0145> (12. 9. 2019).

40. Predmet C-20/17, *Oberle*, ECLI:EU:C:2018:485, z dne 21. junija 2018, <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=203223&pageIndex=0&doclang=HR&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=12872265> (11. 9. 2019).
41. Predmet C-218/16, *Kubicka*, ECLI:EU:C:2017:755, z dne 12. oktobra 2017, <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=195430&pageIndex=0&doclang=hr&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=12699966> (9. 9. 2019).
42. Predmet C-38/98, *Renault SA v Maxicar SpA i Orazio Formento*, ECLI:EU:C:2000:225, od 11. maja 2000, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/ALL/?uri=CELEX%3A61998CJ0038_SUM (12. 9. 2019).
43. Predmet C-404/14, *Matoušková*, ECLI:EU:C:2015:653, z dne 6. oktobra 2015, <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=169198&pageIndex=0&doclang=HR&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=12711558> (9. 9. 2019).
44. Predmet C-474/93, *Hengst Import BV v Anna Maria Campese*, ECLI:EU:C:1995:243, z dne 13. julija 1995, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A61993CJ0474> (12. 9. 2019).
45. Predmet C-497/10 PPU, *Mercredi v. Chaffea*, ECLI:EU:C:2010:829, z dne 22. decembra 2010, <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=83470&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=814531> (11. 9. 2019).
46. Predmet C-523/07, *A*, ECLI:EU:C:2009:225, z dne 2. aprila 2009, <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=73639&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=814531> (11. 9. 2019).
47. Predmet C-558/16, *Mahnkopf*, ECLI:EU:C:2018:138, z dne 1. marca 2018, <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=199805&pageIndex=0&doclang=hr&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=12722100> (9. 9. 2019).
48. Predmet C-7/98, *Dieter Krombach v André Bamberski*, ECLI:EU:C:2000:164, z dne 28. marca 2000, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/ALL/?uri=CELEX:61998CJ0007> (12. 9. 2019).

49. Predmet C-80/00, *Italian Leather SpA v WECO Polstermöbel GmbH & Co.*, ECLI:EU:C:2002:342, z dne 6. junija 2002, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/GA/TXT/?uri=CELEX:62000CJ0080> (12. 9. 2019).

Spletni viri

50. Evropski portal e-pravosodja, https://e-justice.europa.eu/content_adapting_rights_in_re-486-hr.do (9. 9. 2019).

51. Dedno pravo, postopek dedovanja, pristojni organi držav članic, vključno s pristojnimi organi in postopki v skladu z Uredbo št. 650/2012 o dedovanju, https://e-justice.europa.eu/content_succession-166-hr.do; https://e-justice.europa.eu/content_succession-380-hr.do?clang=hr (12. 9. 2019).

52. Seznam organov ali pravnih strokovnjakov, ki se štejejo za "sodišče" posameznih držav članic, https://e-justice.europa.eu/content_succession-380-hr.do?clang=hr (11. 9. 2019).

